

قسمت دوم: تهیه طرح ها و برنامه های توسعه و عمران (جامع) ناحیه بهبهان

۱- تهیه طرح ها و برنامه های توسعه و عمران ناحیه

۱-۱- منطقه بندی کاربری اراضی و تعیین ضوابط و مقررات ساخت و ساز

۱-۱-۱- تهیه نقشه تلفیقی (سنتز) از طریق تطبیق نقشه های قابلیت اراضی، استفاده از اراضی و نقاط حساس و آسیب پذیر

هر ناحیه ای بر اساس ویژگی های اکولوژیکی خود، توان و قابلیت بهره برداری معین و مشخصی دارد و انسان برای بقا و حیات خود متکی به بهره برداری از این توان ها و منابع محیطی است و طی سالیان دراز جوامع بشری با اتکا به بهره برداری از توان ها و قابلیت های محیط ، در نواحی مختلف کره زمین ساکن شده اند و تمدن خویش را بنا نهاده اند . با این حال طی سالیان متمادی بهره برداری های ناسنجیده و نامناسب انسان از طبیعت به بروز مسائل و مشکلات زیست محیطی متعددی انجامیده که در مواردی منجر به پیدایش بحران های زیست محیطی گوناگون گردیده است .

در طرح های سرزمین ایران از جمله طرح جامع ناحیه آرمان غائی و بلند مدت فراهم آوردن ابزار مدیریت خردمندانه سرزمین است. توضیح آنکه در کشور ما مانند بسیاری از کشورهای دیگر مدیریت سرزمین «بخشی» است. از جمله مدیریت زمین های کشاورزی ، شامل زیر کشت و قابل کشت به عهده امور زراعت و باغداری وزارت جهاد کشاورزی ، مدیریت جنگلها و مراتع به عهده سازمان منابع طبیعی ، مسئول مدیریت منابع آب های سطحی وزیر زمینی کشور وزارت نیرو است .

سازمان حفاظت محیط زیست هم عملاً درگیر مراقبت و نگهداری از اندوختگاه های قسمت مدیریت خود یعنی مناطق حفاظت شده، پناهگاه های حیات وحش ، آثار طبیعی و پارک های ملی است ، حفاظت حریم راه ها به عهده وزارت راه و ترابری است و تا آخر .

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

طبعاً در فعالیت های بخشی به موضوع مدیریت سرزمین به طور جامع یعنی یکجا نگریسته نمی شود . حتی اتفاق می افتد که فعالیت بخشی موجب تخریب حوزه مسئولیت بخش یا بخش های دیگر شود .

برای نمونه گاهی توسعه شهری ، صنعتی واحداث بسیاری از زیر ساخت ها موجب آلودگی آب ها وتخریب زمین های حاصلخیز یعنی زمین های زراعی ، جنگلی و مرتعی است . با توجه به چنین نکاتی است که بسیاری از کشورها با عناوین متنوع به منظور شناسائی منابع ارضی و تعیین توان و قابلیت بهره برداری از آنها دست به تهیه برنامه ها وطرح های مدیریت سرزمین زده اند .

در ایران نیز از سال ۱۳۳۵ با تهیه و تدوین طرح های مدیریت سرزمین در سازمان جنگل ها و مراتع کشور گام هایی برداشته شده و در سال ۱۳۵۵ طرح آزمایش در کشور مطرح گردید. مقدمات اجرای چنین طرح هایی از سال ۱۳۶۲ با انتشار طرح آزمایش سرزمین جمهوری اسلامی ایران برای سال ۱۳۸۱ پی ریزی شد که در آن، به استفاده از سرزمین بر اساس هماهنگی و همگامی با توان طبیعی و نیاز اقتصادی - اجتماعی تاکید شده است . اما تاکنون بنا به عللی از جمله اقدامات و برنامه ریزی سازمان ها و ارگان های مختلف که بدون توجه به توان منطقه و نیز بهره برداری بیش از ظرفیت اراضی توفیق چندانی در این خصوص حاصل نشده است.

علاوه بر این موضوع در قانون « تغییر نام وزارت آبادانی ومسکن به مسکن وشهر سازی » در اصل به دلیل برخورد با کاستی های ناشی از مدیریت بخشی طرح جامع سرزمین پیش بینی شده است .

اصول و راهبرهای منطقه بندی و تعیین ضوابط و مقررات ساخت و ساز :

اهداف اصلی طرح های جامع سرزمین شامل : ۱- نقشه های تناسب زمین ها جهت استقرار کاربری های مختلف ۲- ضوابط و مقررات ساخت و ساز در سطح ناحیه ۳- سطح بندی و پیشنهاد شبکه سکونتگاه در سطح ناحیه ۴- تدوین نظام مدیریت جهت اجرای طرح.

دست یابی به این اهداف باید اصولی چند هر چند هدف های مستقیم طرح نباشند ، در نظر گرفته شوند . پذیرفتن این اصول یا راهبرد ها در وسعت مطالعات و چگونگی پاسخگویی به اهداف اصلی طرح اثر بسزائی دارد . این اصول عبارتند از :

حفاظت محیط زیست ومنابع طبیعی : رعایت این اصل عرصه را برای تحدید حدود مناطق « مناسب » برای توسعه شهری

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

و صنعتی تنگ می کند. اگر چنین رعایت نمی شد دست برای ساخت وساز بسیار بازتر بود، چرا که زمین هایی که برای مثلاً کشاورزی مناسبند، برای توسعه شهری مناسبترینند. به سخن دیگر رقابت برای مصرف زمین های دوران چهارم بسیار است.

حفاظت آثار تاریخی و پر ارزش: میراث فرهنگی و حریم آثاری که جزو میراث فرهنگی هستند، از عوامل محدود کننده گسترش شهرها و فعالیت های وابسته است. هرچند وسعت این آثار زیاد نیست، رعایت این اصل تکلیف خاصی را فرا روی طرح های فضائی قرار می دهد و آن انعکاس موقعیت خود و حریم میراث فرهنگی روی نقشه هاست.

صرفه جوئی در هزینه ها: رعایت این اصل که به حق در بسیاری از اسناد برنامه ریزی کشور گنجانده شده، به این معناست که به زمین هایی که از نظر دسترسی به مثلاً زیر ساخت ها (شبکه راه ها، خطوط انتقال انرژی، خطوط مخابراتی، تأسیسات استحصال و انتقال آب، ...) موقعیت بهتری دارند، از نظر شایستگی برای ساخت و سازهای شهری امتیاز بیشتری داده شود. همچنین با بها دادن به وضع آب و هوا در نواحی گوناگون از جمله با به حداقل رسانیدن درجه - روز لازم برای گرمایش و سرمایش، از نیاز به انرژی مکانیکی کاسته شود. تا جایی که امکان دارد از توسعه سکونتگاه ها در عرصه های در معرض خطر سوانح طبیعی مانند زمین لرزه، لغزش، ریزش، فرونشست، روانگرایی و سیل و در نتیجه از ایجاد هزینه های اضافی مقاوم سازی و ایمن سازی بناها جلوگیری شود. حتی الامکان از توسعه مجموعه های زیستی در پهنه هایی که به دلیل عواملی چون شیب زیاد، سستی خاک و بالا بودن سطح آب های زیر زمینی پرهزینه هستند، اجتناب شود. سرانجام در وضع یکسان به گسترش (پیوسته و ناپیوسته) شهرهای کنونی در برابر ایجاد شهرهای جدید اولویت داده شود.

ارتقای بهره وری و کارایی: رعایت اصل صرفه جوئی در هزینه ها خود نوعی ارتقاء بهره وری و کارایی است. به علاوه این اصل ایجاب می کند که قواعد طرح های کالبدی شفاف بوده تکلیف ها را به روشنی مشخص سازد تا از بروز تضاد میان برنامه های توسعه کالبدی از یک سو و مقتضیات زیست محیطی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی از سوی دیگر جلوگیری شود. توضیح آنکه شفافیت مقررات خود به نحو چشمگیری از سردرگمی و اتلاف وقت سرمایه گذاران و کارآفرینان می کاهد. تمرکززدائی و محرومیت زدائی: این اصل نیز که در بسیاری از اسناد ملی عنوان شده و موضوع محرومیت، انزوا و دور

افتادگی هم از موازین ارزشیابی زمین ها شده است . گفتنی است که این اصل عملاً در خلاف جهت اصل صرفه جوئی در هزینه ها عمل می کند ، زیرا معمولاً نواحی دورافتاده و محروم فاقد اراضی مجهز هستند . در اجرای این راهبرد لازم است توسعه شبکه سکونتگاه ها به نحوی طراحی شود که از انباشتگی بیش از حد در یکی دو مرکز خودداری شود. با ایجاد سلسله مراتب مناسب میان مراکز سکونتی (شهرها و روستاهای) منطقه ، از افراط و تفریط در تمرکز گرائی و تمرکز زدائی پرهیز شود. این سلسله مراتب باید با سلسله مراتب خدمات متناظر باشد تا همزمان امر خدمات رسانی به جمعیت زیر پوشش مراکز گوناگون آسان تر گردد، تا جائی که به کارائی خدمات لطمه نزند در طراحی شبکه زیر ساخت ها ، به ویژه راه ها ، به ارتباط های عرضی یعنی ارتباط های مستقیم میان نقاط فرعی و پیرامونی ، در برابر ارتباط های شعاعی یعنی ارتباط با مراکز بزرگ ، بهای بیشتری داده شود.

مشارکت پذیری : در طرح های کالبدی مشارکت به دو صورت مطرح شده است . یکی مشارکت دستگاه ها ، سازمان ها و نهاد های بخشی و سرزمینی مسئول در تهیه و تدوین مقررات منطقه بندی زمین ها و دیگری فراهم آوردن موجبات اظهار نظر مستقیم مردم (با دست کم نهادهای مردمی) نسبت به طرح های پیشنهادی . در راستای مشارکت سازمان ها با عنایت به این که رعایت قواعد طرح های کالبدی در گرو پذیرش آنها از سوی سازمان های مسئول است ، تا جائی که ممکن بوده قواعد منطقه بندی زمین ها (تعیین کاربری های مجاز و ضوابط و مقررات تفکیک و ساخت و ساز) از قوانین ، تصویب نامه ها ، آیین نامه ها و بخشنامه های دستگاه های بخشی استخراج شده است . علاوه بر این مورد به منظور شناسائی دقیق تر از مسائل ، مشکلات و فرصت های موجود در سطح ناحیه ضمن برگزاری جلسه با مدیران محلی در شهرستان ها به ارائه پرسش نامه هائی نسبت به اخذ نظرات آنها اقدام گردید . که این موضوع با توجه به مدت حضور واحاطه ایشان به مسائل ناحیه و حوزه مدیریتی در تدوین طرح بسیار موثر واقع گردید.

ارزیابی توان اکولوژیکی محیط زیست : در این مبحث به منظور شناسائی و تعیین توان و قابلیت اراضی برای حصول به سنتز مطالعات و تبیین کاربری بهینه اراضی ، سعی شده است در مرحله اول روش های ارزیابی توان زیست محیطی نواحی مطرح شود ، سپس بر اساس روش مناسب ، کاربری بهینه اراضی محدوده مورد مطالعه تبیین شود و براساس نوع محدودیت ها برنامه ها و عملیات اصلاحی مناسب و لازم به منظور اصلاح و ارتقاء کیفی اراضی که دارای محدودیت هستند ، جهت بهره

۱-۱-۱-۱- روش های ارزیابی توان اکولوژیکی محیط زیست

ارزیابی توان محیط زیست سرزمین (اعم از توان اکولوژیکی ، اقتصادی و اجتماعی) ، عبارت است از برآورد استفاده ممکن انسان از سرزمین برای کاربری های کشاورزی ، مرتعداری ، جنگلداری ، پارک داری (حفاظت و توریسم) آبیزی پروری ، امور نظامی و مهندسی ، توسعه شهری و روستائی ، صنعتی و... در چارچوب استفاده های کشاورزی ، صنعت ، خدمات و بازرگانی است .

هر سرزمینی متشکل از عوامل و عناصر متعددی واقع در سطح و یا نزدیک سطح زمین است که این عوامل و عناصر برای انسان اهمیت دارند . عوامل و عناصر مذکور به صورت انفرادی و یا ترکیبی ، در مناطق مختلف با یکدیگر متفاوتند . وجود همین تفاوت ها ویژگی های نواحی مختلف کره زمین را متنوع ساخته است . هر یک از عوامل و عناصر شکل دهنده نواحی مختلف را منابع طبیعی ویا اکولوژیکی می نامند که شامل منابع فیزیکی و زیستی است و به صورت منفرد و یا ترکیبی مورد بهره برداری انسان قرار می گیرد . نحوه استفاده و بهره برداری از منابع طبیعی بستگی زیادی به منابع انسانی از قبیل فن آوری ، سرمایه و نیروی کار دانش و مهارت های افراد و مواردی از این قبیل دارد .

این منابع به عنوان متغیرهای زمانی قلمداد می شوند و ارزیابی و برآورد آنها به درستی و سهولت منابع اکولوژیکی ممکن نیست . بنابراین وقتی متغیرهای زمانی تحت عناوین منابع انسانی ، فرهنگی ، اقتصادی و اجتماعی با منابع اکولوژیکی ترکیب شوند ، منابع زیست محیطی سرزمین را تشکیل می دهند که با ارزیابی ویژگی های آن می توان قابلیت ها و استعداد های بالقوه هر یک از واحدهای سرزمین را مشخص و تعیین کرد .

در گذشته ای نه چندان دور ، واحدهای سرزمین به صورت توصیفی و کیفی مورد مطالعه و ارزیابی قرار گرفت ، در حالی که امروزه سعی می شود مناطق مختلف نه فقط به صورت کیفی و توصیفی ، بلکه به صورت کمی نیز مورد مطالعه و ارزیابی قرار گیرند تا بتوانند پاسخگوی نیازهای اقتصادی جوامع باشند . به این ترتیب ارزیابی سرزمین یا محیط زیست شامل تبدیل اطلاعات اولیه سرزمین به قالبی کمی از کیفیت سرزمین و یا محیط برای هدف در نظر گرفته شده است . لذا چنین تعبیری باید همراه با واژه تولید و یا عملکرد بیان گردد . به علت گوناگونی ویژگی های اکولوژیکی نواحی مختلف و میزان تجربه

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

اندوزی دانش آمایش سرزمین ، در کشورهای مختلف روش های متفاوتی ارائه شده است که به رغم تعداد این روش ها ، اساس کار همه یکسان است . به طور کلی از نظر طرز برخورد عمل ارزیابی با پارامترهای منابع اکولوژیکی ، روش های ارزیابی به دو دسته تقسیم می شوند :

روش هایی که ارزیابی توان سرزمین برای هر نوع کاربری را از طریق مشخص ساختن محدودیت های سرزمین انجام می دهند، یا در واقع نبود چند پدیده محدود کننده را دال بر توان سرزمین می دانند .

روش هایی که ارزیابی برای هر نوع فعالیتی را از طریق تعیین و مشخص ساختن چند پارامتر منابع اکولوژیکی انجام می دهند . به عبارت دیگر، بودن چند عامل را در یک ناحیه دال بر داشتن توان آن ناحیه قلمداد می کنند.

معیارها ، مقیاس ها و ضوابط در نظر گرفته شده برای ارزیابی در روش های مختلف متفاوتند به گونه ای که هر ناحیه را بر اساس ضوابط و معیارهای معین و در قالب الگوهای اکولوژیکی و به منظور کاربری های گوناگون مورد ارزیابی قرار می دهند . بنابراین تفاوت روش های ارزیابی ناشی از گوناگونی معیارها و تفاوت های موجود در الگوهای اکولوژیکی و به منظور کاربری های گوناگون مورد ارزیابی قرار می دهند. بنابراین تفاوت روش های ارزیابی ناشی از گوناگونی معیارها و تفاوت های موجود در الگوهای اکولوژیکی ساخته شده است. برخی از الگوها با در نظر گرفتن فقط یکی از منابع اکولوژیکی (روش های ارزیابی یک عامله) ، برخی دیگر با در نظر گرفتن دو منبع (روش های ارزیابی دو عامله) و برخی دیگر با احتساب بیش از دو عامل (روش های ارزیابی چند عامله) ساخته می شوند و در ارزیابی نواحی مورد استفاده قرار می گیرند. در اینجا به منظور امکان ارزیابی کامل تر و تعیین دقیق تر کاربری بهینه از روش ارزیابی چند عامله استفاده شده است . عوامل در نظر گرفته شده برای ارزیابی منطقه مورد مطالعه عبارتند از: طبقات ارتفاعی ، طبقات شیب ، جهات شیب ، قابلیت اراضی و نوع خاک کاربری اراضی ، وضعیت آب و هوایی و پوشش گیاهی ناحیه .

۱-۱-۱-۲- فرایند ارزیابی توان اکولوژیکی محیط زیست

پیش از پیدایش آمایش سرزمین، انسان برای دستیابی به اهداف خود، سعی در بهره برداری بهینه و مطلوب از سرزمین داشت، بدون اینکه به توان سرزمین در زمینه بهره برداری از آن توجه کند. در حالی که امروزه بر طبق دانش جدید آمایش سرزمین، ابتدا توان سرزمین برای بهره برداری و کاربری نواحی تعیین می شود و سپس براساس آن هدف و برنامه مشخص می گردد. فرایند ارزیابی توان اکولوژیکی محیط زیست عموماً به سه بخش عمده تقسیم می شود:

- شناسایی منابع اکولوژیکی

منابع اکولوژیکی شامل شناخت وضعیت زمین شناسی، خاکشناسی، منابع آب، پوشش گیاهی، توپوگرافی و شکل زمین و اقلیم و جز اینها هستند که در مرحله اول طرح حاضر به تفصیل مورد مطالعه قرار گرفتند.

- تجزیه و تحلیل و جمع بندی داده ها

تجزیه و تحلیل داده ها به منظور امکان جمع بندی و گروه بندی داده های پراکنده و نامنظم یک ناحیه صورت می گیرد. در واقع تجزیه و تحلیل عبارت است از شکستن یا تجزیه یکایک داده ها به اجزای ساده تر و تحلیل آنها. از طرف دیگر، جمع بندی عبارت است از ترکیب تمامی اجزای ساده شده هر یک از داده ها با یکدیگر در یک مجموعه، به نحوی که با مرور جمع بندی آنها بتوان به ماهیت داده ها پی برد. بنابراین تجزیه و تحلیل یک داده، پارامتر و یا یک منبع شامل شکستن آن داده به اجزای ساده تر و جمع بندی داده ها، شامل ترکیب اجزای ساده شده تمامی داده ها با یکدیگر است.

- ارزیابی توان اکولوژیکی محیط زیست

کار ارزیابی در واقع عبارت است از نوعی امتحان، آزمون، ارزش دهی و یا به معنای واقعی کلمه سنجیدن. در این سنجش، منابع اکولوژیکی محیط در مقابله با نوعی قرارداد، پیش فرض، معیار و یا مقیاس مورد آزمون قرار می گیرد و ارزشی را به خود اختصاص می دهد که توان و یا قوه این گونه منابع در برابر معیار را می نمایاند.

منابع اکولوژیکی (ویژگی های عناصر محیطی) منطقه مورد مطالعه در مرحله اول (بررسی وضع موجود) پروژه حاضر به تفصیل مورد مطالعه قرار گرفت. در اینجا به منظور ارزیابی توان اکولوژیکی منطقه، ابتدا فرایند تجزیه و تحلیل و

جمع بندی داده ها بیان می شود و سپس فرایند ارزیابی توان اکولوژیکی منطقه تشریح می گردد و در نهایت ، کاربری های بهینه اراضی منطقه بر اساس توان و قابلیت هریک از واحدهای زیست محیطی منطقه بیان می شود.

- فرآیند ارزیابی توان اکولوژیکی ناحیه و تهیه نقشه تلفیقی :

همانگونه که در بخش های پیشین توضیح داده شد مطالعات طرح جامع سرزمین اساساً فضایی می باشد و این گونه برنامه ریزی ها را برنامه ریزی فضایی می نامند . از مقتضیات برنامه ریزی فضایی اینکه همه پدیده های مورد بررسی در فضا و تمام مطالعات و نتیجه آنها در نقشه جای داده شود.

در همین راستا بیشتر مطالعات این طرح شامل مطالعات منابع اکولوژیکی در مراحل پیشین علاوه بر ارائه گزارش به تهیه نقشه منجر گردیده است . مثلاً نتیجه تفسیر داده های ماهواره ای ، تهیه نقشه (یا نقشه های) کاربری و پوشش زمین است. این نکته در مورد موضوع های دیگری مانند ارتفاع ، شیب ، شبکه زیر ساختها ، آب و هوا ، زمین شناسی ، مناطق تحت حفاظت سازمان حفاظت محیط زیست و مانند اینها صادق است . در اینجا با توجه به مطالب فوق با بررسی منابع اکولوژیکی پایدار ناحیه (وضعیت توپوگرافی شامل سطوح ارتفاعی ، شیب و جهات شیب) ، ویژگی های خاک شناسی شامل نوع و حاصلخیزی خاک و پوشش گیاهی ترکیب و تحلیل آنها نقشه کاربری بهینه اراضی ناحیه به دست آمده است .

۱-۱-۲- تهیه نقشه های منطقه بندی کاربری اراضی و تعیین کاربریهای مجاز، مشروط و ممنوع در

هر یک از آنها:

• ضرورت منطقه بندی

هر ناحیه ای بر اساس ویژگی های اکولوژیکی خود، توان و قابلیت بهره برداری معین و مشخصی دارد و انسان برای بقا و حیات خود متکی به بهره برداری از این توان ها و منابع محیطی است.

برای نمونه گاهی توسعه شهری، صنعتی و احداث بسیاری از زیر ساخت ها موجب آلودگی آب ها و تخریب زمین های حاصلخیز یعنی زمین های زراعی، جنگلی و مرتعی است. با توجه به چنین طرح توسعه و عمران (جامع) ناحیه به منظور شناسایی منابع اراضی و تعیین توان و قابلیت بهره برداری از آنها انجام شده است.

با توجه به ماهیت طرح توسعه و عمران ناحیه به عنوان سندی که سایر طرح های توسعه در محدوده ناحیه را هدایت می کند، این طرح با هدف کنترل و هدایت آثار کلیه فعالیت ها و عملکرد نظام های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در پهنه کالبدی-فضایی ناحیه انجام شده است. بنابراین ارائه ضوابط و به کارگیری مکانیزم ها و معیارهای کنترل تغییرات حاکم بر نظام کالبدی-فضایی ناحیه، یک اصل مهم و اساسی برای رسیدن به اهداف طرح جامع ناحیه می باشد. این ضوابط به منظور دستیابی به هدف های زیر تدوین می شود:

- حوزه بندی و هدایت چگونگی ساخت و ساز در هر حوزه
 - هدایت و کنترل سایر طرح های توسعه، مانند طرح های جامع و هادی شهرها، طرح های هادی روستایی، شهرک سازی و ایجاد شهرک های صنعتی
 - هدایت و کنترل هرگونه استفاده از زمین، نظیر ایجاد شهرک های جدید صنعتی، خدماتی و گردشگری
 - جلوگیری از تخریب و آسیب وارد کردن به حوزه های با ارزش زیست محیطی و ذخایر اکولوژیکی و حفاظت از قابلیت های اصلی و اساسی مانند حوزه های کشاورزی، مراتع، جنگلها، منابع آب و مناطق تاریخی و فرهنگی
- شایان ذکر است که حوزه ها را می توان به دو گروه اساس و غیر اساس تقسیم کرد. بر این پایه حوزه های اساس حوزه

هایی هستند که ضوابط منطقه بندی را باید بر اساس الزامات آنها تعریف کرد و ساماندهی ناحیه باید به گونه ای انجام گیرد که حوزه های مزبور حفظ شده و هرگونه فعالیت مغایر با آنها ممنوع باشد. حوزه های اساس شامل حوزه های مناسب کشت آبی (اراضی مرغوب کشاورزی)، منابع آب (زیرزمینی و سطحی)، حوزه های زیست محیطی (مناطق حفاظت شده و ...)، پهنه های خطر (زمین لرزه، سیل، رانش زمین و حرکات دامنه ای و غیره) و حوزه های فرهنگی - تاریخی (میراث فرهنگی و ...) می باشد.

بر طبق مطالعات انجام شده در مراحل قبل، ارزیابی توان اکولوژیکی و نقشه منطقه بندی کاربری اراضی، ناحیه بهبهان شامل حوزه های کشاورزی، مرتعداری، ساحلی مناسب جهت شیلات و آبی پروری، صنعتی، مسکونی، حفاظت شده و دارای ارزش زیست محیطی، میراث فرهنگی و تاریخی، معدنی، منابع و اکوسیستم های آبی، آبخیزداری، گردشگری و حریم ها می باشد.

۱-۱-۲-۱. حوزه های عملکردی ناحیه و ضوابط و مقررات کلی استفاده از اراضی در هر یک از حوزه ها

پیشنهادی

۱- حوزه کشاورزی

این حوزه شامل مناطقی است که دارای نظام و ساختار کشاورزی است و اهم فعالیت های آن، زراعت، باغداری، دامداری، دامپروری و امور وابسته به آن می باشد. منظور از نظام مجموعه ای است که عناصر آن با یکدیگر تعامل داشته و لازم و ملزوم یکدیگرند. به گونه ای که اگر یکی از عناصر آن حذف شود به تمامی نظام آسیب وارد گردد. مثلا حذف شبکه آبیاری و یا راه های دسترسی از نظام کشاورزی سیستم آن را دچار آسیب جدی می سازد. این تغییرات شامل تغییرات اساسی جمعیت روستاها، سطح اراضی کشاورزی، شبکه ها، تأسیسات و مدیریت ساختار می باشد. شایان ذکر است بر اساس تحلیل قابلیت اراضی و ارزیابی با مدل اکولوژیکی کشاورزی اراضی واقع در حوزه کشاورزی بر اساس درجات تناسب برای کشت آبی دارای چهار درجه می باشند. همچنین بخشی از اراضی در وضع موجود دارای تناسب نامشخص برای کشت آبی می باشند. این اراضی شامل محدوده هایی هستند که در شرایط فعلی بایر یا چراگاه ضعیف هستند اما در صورت انجام

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

عملیات اصلاحی برای زراعت آبی در رده مناسب قرار خواهند گرفت.

ضوابط و مقررات کلی در حوزه کشاورزی به شرح زیر است:

- هرگونه ساخت و ساز در این حوزه تابع قوانین کشاورزی موجود است.
- تبدیل اراضی زراعی آبی (با هر درجه‌ای) به کاربری‌های مسکونی و صنعتی و توسعه شهری و صنعتی و خدماتی ممنوع است.
- تشخیص درجه و کیفیت اراضی کشاورزی با سازمان جهاد کشاورزی است و نظر این سازمان همواره فصل الخطاب خواهد بود.
- استفاده از اراضی کشاورزی برای استفاده‌های مسکونی و صنعتی صرفاً تابع درجه و کیفیت زمین نمی‌باشد. بلکه این اراضی در نقشه حوزه‌بندی ناحیه باید در حوزه مسکونی و صنعتی و خدماتی قرار گرفته باشند. بنابراین احداث کاربری مسکونی و صنعتی صرفاً در حوزه‌های پیشنهادی طرح عمران ناحیه مجاز می‌باشد.
- در صورتی که علاوه بر حوزه‌های پیشنهادی عمران ناحیه، نیاز به استفاده مناسب جهت توسعه مسکونی و صنعتی و خدماتی در اراضی خارج از حوزه‌ها باشد، هرگونه احداث در اراضی مناسب برای توسعه مسکونی و صنعتی و خدماتی، در چارچوب ضوابط طرح عمران ناحیه و با تأیید سازمان جهاد کشاورزی و با کسب مجوز از کار گروه شهرسازی و معماری ممکن خواهد بود. در این مورد اولویت با استفاده از اراضی دیم و مراتع غیرقابل توسعه می‌باشد.
- در اراضی کشاورزی، احداث تأسیسات کشاورزی و دامپروری وابسته به کشاورزی مانند انبارها، و تأسیسات آبرسانی و گاوداری‌ها که موجب تقویت ساختار مجموعه شود. با رعایت این مقررات بلامانع است.
- هرگونه احداث ساختمان و تأسیساتی که موجب تضعیف اساس فعالیت‌های کشاورزی و دامداری شود نظیر فعالیت‌های صنعتی، مسکونی، خدماتی در حوزه‌های کشاورزی ممنوع است.
- احداث صنایع تبدیلی و وابسته به کشاورزی در اراضی کشاورزی درجه یک و دو دارای قابلیت زراعت آبی مجاز نمی‌باشد و صرفاً در نقاط مورد تأیید سازمان جهاد کشاورزی مجاز خواهد بود.

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

- تجمیع اراضی کشاورزی و تبدیل واحدهای زراعی کوچک به واحدهای بزرگ توصیه می‌شود.
- ایجاد تأسیسات گردشگری در حوزه کشاورزی به شرطی مجاز است که از سطح اراضی کشاورزی کاسته نشود و به اساس عناصر اصلی سیستم نیز لطمه‌ای وارد نسازد.
- توسعه فعالیت‌های پالایشگاهی و پایین دستی بخش انرژی در اراضی کشاورزی شهرستان بهبهان ممنوع است.
- توسعه صنایع در شهرستان بندر ماهشهر به سمت شمال شهرستان و هرگونه تغییر کاربری اراضی کشاورزی شهرستان ممنوع بوده و پیشنهاد طرح ناحیه هدایت توسعه صنعتی و سرریز صنایع شهرستان بندر ماهشهر به پهنه صنعتی مشخص شده در شهرستان هندیجان می‌باشد.
- توسعه نواحی صنعتی و ایجاد شهرک‌های صنعتی جدید با توجه به پتانسیل بالای زراعت آبی و باغداری در شهرستان شادگان ممنوع بوده و تنها توسعه صنایع تبدیلی و صنایع وابسته به بخش کشاورزی در این شهرستان مجاز می‌باشد.
- استقرار و احداث صنایع تبدیلی به شکل منفرد و پراکنده در سطح این حوزه ممنوع می‌باشد.
- توسعه شهری و خدمات شهری در اراضی این حوزه ممنوع می‌باشد.

۲- حوزه اراضی مرتعی و جنگلی

- مناطق مرتعی و جنگلی، حوزه‌هایی هستند که عموماً جزو منابع طبیعی محسوب می‌شوند و تابع قوانین و مقررات مربوط به حفاظت و احیای جنگلها و مراتع می‌باشند. در این مناطق طرحهای آبخیزداری، طرحهای مربوط به حفظ مراتع و جنگلها، جنگلکاری مصنوعی و طرحهای طوبی به اجرا درمی‌آید. همچنین در قسمتهای مرتعی و در محل‌های تعیین شده، چرای دام و برداشت علوفه انجام می‌شود. نحوه استفاده از اراضی در مناطق مرتعی و جنگلی به شرح زیر می‌باشد:
- تغییر کاربری مناطق مرتعی و جنگلی به کاربری کشاورزی و یا غیرمرتعداری مجاز نمی‌باشد. مگر مراتع و جنگل‌های تخریب شده غیرقابل بازگشت با نظر و تأیید منابع طبیعی و رعایت مقررات مربوطه.
 - استفاده از اراضی در مناطق مرتعی و جنگلی تابع ضوابط و مقررات منابع طبیعی و سازمان جنگلها و مراتع و

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد.

- توسعه واحدهای دامداری جدید در اراضی مرتعی و جنگلی در مناطق حفاظت شده زیست محیطی ممنوع و غیرمجاز است، مگر با تأیید سازمان حفاظت محیط زیست.
- تغییر کاربری اراضی مرتعی و دامنه‌ها جهت استفاده‌های مسکونی، صنعتی و خدماتی مشروط به رعایت حریم‌ها و موافقت مکتوب دستگاههای ذیربط و واقع بودن در حوزه مربوط در طرح عمران ناحیه خواهد بود.
- توسعه کالبدی مناطق روستایی به دامنه‌ها و اراضی مرتعی تابع بند قبلی است.
- ایجاد واحدهای دامداری در اراضی مرتعی صرفاً با رعایت ضوابط مربوطه و قوانین و مقررات سازمان مراتع و جنگلها مجاز می‌باشد.

۳- حوزه اراضی ساحلی

این حوزه شامل اراضی پست و نامرغوب ساحلی می‌شود که بر اساس طرح ICZM مدیریت اراضی واقع در حریم بر عهده سازمان بنادر و کشتیرانی بوده و سایر اراضی در مدیریت سازمان منابع طبیعی می‌باشد. در این اراضی تنها طرح‌های شیلات و پرورش میگو اجرا می‌شود و هرگونه تصرف و ایجاد مستحذات در آن باید با تأیید سازمان منابع طبیعی و سازمان بنادر و کشتیرانی باشد. همچنین لازم است جهت جلوگیری از آلودگی اراضی ساحلی و حفظ محیط زیست دریایی هرگونه اقدام به تأیید سازمان حفاظت محیط زیست برسد. ضوابط و مقررات کلی این حوزه به شرح ذیل است:

- کلیه عرض اراضی ساحلی متعلق به دولت است و اشخاص حق تقاضای ثبت آنها را ندارند.
- استفاده از اراضی ساحلی به منظور ایجاد تأسیسات گردشگری و تفریحی ساحلی بر اساس طرحی که از سوی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ارائه شده و مورد تأیید سازمان منابع طبیعی و حفاظت محیط زیست قرار گیرد مجاز است.

۴- حوزه‌های صنعتی

مناطق صنعتی محدوده استقرار کارخانه‌ها و کارگاههای بزرگ و کوچکی است که در زمینه‌های مختلف فعالیت دارند. صنایع در سطح ناحیه به دو صورت استقرار می‌یابند. یکی در داخل محدوده مناطق و شهرک‌های صنعتی و دیگری به صورت منفرد و پراکنده، مانند پالایشگاه‌ها، کارخانه سیمان و سایر کارخانجات بزرگ، در این ارتباط لازم به ذکر است سیاست طرح جامع ناحیه جنوب شرق استقرار صنایع تا حد امکان به صورت متمرکز در قالب شهرک‌ها، نواحی و خوشه‌های صنعتی می‌باشد. هدف از ایجاد حوزه‌بندی صنعتی ایجاد محدوده همگن و یکپارچه برای صنایع پراکنده و مناطق و شهرک‌های صنعتی و تدوین ضوابط و مقررات جهت استفاده از اراضی واقع در این حوزه‌هاست. با توجه به آنچه گفته شد ضوابط و مقررات حوزه صنعتی و هرگونه احداث واحدهای صنعتی در این حوزه‌ها تابع مقررات مربوطه می‌باشد، برخی از این مقررات به شرح زیر است:

- ضوابط و مقررات مربوط به سازمان حفاظت محیط زیست در حوزه‌های صنعتی و کارگاهی
- ضوابط و مقررات وزارت صنایع و معادن
- ضوابط و مقررات شرکت شهرک‌های صنعتی
- ضوابط و مقررات مربوط به حوزه‌های صنعتی طرح عمران ناحیه
- تهیه طرح‌های مطالعاتی و اجرایی برای شهرک‌ها و نواحی صنعتی و تصویب آنها در کار گروه‌های مربوطه.
- احداث کاربری‌های تجاری، خدماتی و تأسیساتی مورد نیاز در این حوزه با رعایت ضوابط و مقررات مربوطه مجاز است. این کاربری‌ها لازم است در طرح حوزه قبلاً پیش‌بینی و تصویب شده باشند.
- هرگونه ایجاد کاربری مسکونی در حوزه‌های صنعتی بجز نگهداری و نگهداری از واحدهای صنعتی ممنوع است.
- با توجه به وجود ظرفیت خالی در شهرک‌های صنعتی ناحیه هرگونه توسعه و ایجاد شهرک‌ها و نواحی صنعتی وابسته به پر شدن ظرفیت‌های خالی موجود می‌باشد.

۵- حوزه‌های مسکونی

این حوزه اختصاص به سکونت و زیست جمعیت در ناحیه دارد. تعیین مناطق و محدوده‌های مسکونی در طرح عمران ناحیه جهت اسکان جمعیت در آینده اهمیت بسزایی دارد و هدف از تدوین ضوابط و مقررات در این مناطق توجه به حفاظت از محیط زیست و شناسایی بهترین حوزه‌ها برای سکونت در عرصه ناحیه می‌باشد. مناطق مسکونی در ناحیه شامل محدوده‌های موجود شهرها، اراضی مناسب توسعه شهرها و ایجاد شهرک‌ها و روستاها و همچنین سایر حوزه‌های مسکونی پیشنهادی در طرح عمران ناحیه می‌باشد. هرگونه فعالیت در داخل محدوده‌های مسکونی موجود تابع ضوابط و مقررات طرح‌های مربوطه در این حوزه‌هاست (در شهرها طرح‌های هادی و جامع، در روستاها، طرح‌های هادی روستایی، در شهرک‌ها ضوابط و مقررات شهرک‌ها و در مناطق پیشنهادی نیز تابع ضوابط طرح عمران ناحیه می‌باشد). ضوابط و مقررات مربوط به حوزه‌ها و مناطق مسکونی به شرح زیر می‌باشد:

- در سطح ناحیه هرگونه ساخت و ساز مسکونی صرفاً در حوزه‌های دارای قابلیت مسکونی پیشنهادی طرح عمران ناحیه مجاز خواهد بود. البته ایجاد کاربری‌های مسکونی مستلزم تهیه طرح و طی شدن مراحل قانونی خاص خود می‌باشد.
- پیشنهاد حوزه‌های دارای قابلیت مسکونی به معنی تغییر کاربری اراضی به مسکونی نیست و تا زمانی که توسعه مسکونی در حوزه‌های طرح عمران ناحیه طی مراحل قانونی ایجاد نشود کاربری اراضی مذکور کماکان طبق وضع موجود خواهد بود.
- توسعه کاربری‌های غیرمسکونی در مناطق مسکونی تابع ضوابط خاص هر کاربری می‌باشد از جمله ایجاد مناطق صنعتی در حوزه‌های مسکونی تابع ضوابط و مقررات سازمان حفاظت محیط زیست است.
- ایجاد کارگاه‌های نوع الف (بر حسب ضوابط کدهای فعالیت سازمان حفاظت محیط زیست) در مناطق مسکونی مجاز می‌باشد.
- احداث هرگونه تأسیسات ناحیه‌ای با حفظ حریم در مناطق مسکونی، شهرک‌ها و مناطق مسکونی روستایی برای

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

تأمین خدمات مورد نیاز ساکنان با رعایت ضوابط و مقررات مربوطه و از جمله ضوابط و مقررات سازمان حفاظت محیط زیست مجاز خواهد بود.

- برای هرگونه احداث بافت مسکونی در حوزه‌های پیشنهادی در طرح عمران ناحیه باید طرح شهرسازی متناسب تهیه و در مراجع مربوط به تصویب برسد.

۶- حوزه حریم‌ها

حریم‌ها در طرح عمران ناحیه شامل موارد زیر است: حریم مسیله‌ها، رودخانه‌ها، سراب‌ها، تالاب‌ها، مناطق صنعتی، حریم تأسیسات و تجهیزات ناحیه‌ای (دفن و دفع زباله، تأسیسات مربوطه و ...) خطوط انتقال نیرو و انرژی، برق گاز و نفت، حریم گسل‌های زلزله، حریم جاده‌ها و راه‌آهن، فرودگاه‌ها، نیروگاه‌ها و پست‌های برق فشار قوی، تأسیسات نظامی، حریم چاه‌ها و محل‌های برداشت آب از منابع آب زیرزمینی، سدها، بندها و کانال‌های آب، خطوط انتقال آب، معادن، حریم شهرها و آثار تاریخی و سایر مواردی که نیاز به رعایت حریم دارد. موارد زیر در این مورد اهمیت دارد:

- هرگونه استفاده از اراضی در حریم آثار تاریخی، فرودگاه‌ها، تأسیسات نظامی، شهرها، نیروگاه‌ها، تابع مقررات و ضوابط سازمانها و نهادهای مربوطه است.

- هرگونه احداث بنا و مستحذات در حریم مسیله‌ها، رودخانه‌ها، سراب‌ها، مناطق صنعتی، حریم تأسیسات و تجهیزات ناحیه‌ای، خطوط انتقال نیرو و انرژی، برق، گاز و نفت، جاده‌ها، راه‌آهن، پست‌های برق فشار قوی، چاه‌ها و محل‌های برداشت آب از منابع زیرزمینی، سدها، بندها و کانال‌های آب، خطوط انتقال آب و معادن ممنوع است.

- احداث تأسیسات زیربنایی در حریم‌ها تابع قوانین خاص خود می‌باشد.

۷- مناطق حفاظت شده

مناطق حفاظت شده، حوزه‌هایی دارای ارزش به لحاظ حیات گیاهی و جانوری، چشم‌اندازها، تالاب‌ها، اکوسیستم‌های

جنگلی، نواحی دارای قابلیت گردشگری و غیره می‌باشند که توسط سازمان حفاظت محیط زیست دارای ارزش زیست محیطی اعلام شده و توسط این سازمان تحت حفاظت قرار دارند. تالاب شادگان، منطقه تنگه خاییز در شرق ناحیه که بخشی از آن در استان کهگیلویه و بویراحمد قرار گرفته از جمله مناطق تحت حفاظت سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشند. علاوه بر موارد مذکور بیشه‌زارهای حاشیه رودخانه با توجه به تنوع گونه‌های زیستی موجود در آنها و نقش آنها در اکوسیستم ناحیه در طرح ناحیه جزء مناطق حفاظت شده قرار گرفته شده است.

هرگونه استفاده از اراضی این مناطق تابع ضوابط و مقررات سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد. بدیهی است تعیین محدوده مناطق حفاظت شده به عهده سازمان حفاظت محیط زیست خواهد بود.

۸- حوزه‌های گردشگری

در ابتدا لازم به ذکر است تعیین حوزه‌های گردشگری ناحیه با توجه به طرح جامع گردشگری استان در این بخش مشخص شده است. با توجه به همپوشانی این حوزه با سایر حوزه‌ها شامل حوزه‌های مناطق تاریخی و فرهنگی، مناطق تحت حفاظت، مراتع و جنگل‌ها و حوزه کشاورزی لازم به ذکر است تمامی ضوابط و مقررات مربوط به طرح توسعه عمران در مورد این حوزه‌ها نافذ است ولی به لحاظ مسایل مربوط به گردشگری رعایت ضوابط میراث فرهنگی و گردشگری در مورد ساخت و ساز و نحوه استفاده از اراضی در این حوزه‌ها ضرورت دارد.

مقررات خاص مربوط به حوزه‌های گردشگری می‌بایست با استعلام از سازمان میراث فرهنگی و گردشگری صورت پذیرد.

- هرگونه استفاده از اراضی در حوزه‌های گردشگری می‌بایست با استعلام از سازمان میراث فرهنگی و گردشگری صورت پذیرد.

- هرگونه ساخت و ساز، احداث تأسیسات مربوط به گردشگری در حوزه‌های گردشگری تابع ضوابط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری است.

- تعیین حوزه‌های جدید گردشگری تابع ضوابط طرح جامع توسعه گردشگری استان است.

۹- حوزه مناطق تاریخی و فرهنگی

مناطق و حوزه های تاریخی و فرهنگی به دلیل آنکه جزیی از ثروت فرهنگی یک جامعه محسوب شده دارای ارزش حفاظتی می باشد. این مناطق توسط سازمان میراث فرهنگی به ثبت رسیده و هرگونه استفاده از اراضی واقع در این حوزه تابع ضوابط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری می باشد. مهمترین حوزه تاریخی-فرهنگی ناحیه در شرق ناحیه و در شهرستان بهبهان شامل شهر تاریخی ارجان می باشد که علاوه بر آن تک بناها و تپه های تاریخی موجود در ناحیه را باید اضافه کرد.

۱۰- حوزه مناطق خطر و آسیب پذیر

مناطق خطر و آسیب پذیر شامل پهنه ها و ریز پهنه هایی هستند که در معرض خطرات سوانح طبیعی چون زلزله، سیل، زمین لغزش و غیره می باشند. در سطح ناحیه بهبهان با توجه به فاصله از گسل های اصلی ناحیه شامل گسل های سفید، آغاچاری و لهبری شاهد خطر نسبی ۱ تا ۵ هستیم. برای دوری از خطرات احتمالی رعایت نکات زیر ضروری است:

- در پهنه های خطر انجام مطالعات ریز پهنه بندی توسط مشاوران ذیصلاح ضروری است.
- احداث هرگونه تأسیسات، توسعه شهرها و روستاها، بر روی گسلها ممنوع است.
- هرگونه استفاده صنعتی یا مسکونی که نیاز به مستحذات ساختمانی دارد و نیز احداث بندها، سدها و کانال ها در پهنه های خطر صرفاً با رعایت قوانین و آیین نامه های استحکام بنا مجاز می باشد.
- توسعه شهرها، شهرک ها و کانون های سکونت روستایی در حریم گسلها و در پهنه های خطر سیل، زمین لغزش، زمین رانش و زمین ریزش ممنوع می باشد.
- مکانیابی مناطق جدید مسکونی برای احداث شهرها و شهرک ها و همچنین مناط و حوزه های دیگر در پهنه های خطر صرفاً با رعایت ضوابط و مقررات ایمن سازی برابر مقررات موجود (مقررات ملی ساختمان) امکان پذیر می باشد.
- احداث جاده ها و پل ها و سایر مستحذات در پهنه های آسیب پذیر و خطر با رعایت آیین نامه های استحکام بنا مجاز

می باشد.

- تمامی ساخت و سازها به ویژه مسکونی در سطح ناحیه باید متناسب با خطر لرزه خیزی آنها و رعایت ضوابط مقاومسازی انجام گیرد.
- حوزه های مواجه با خطر زلزله منطبق بر پهنه بندیهای طرح عمران ناحیه بهبهان، در صورت تدفیق پهنه بندیها بر اساس آئین نامه های مقاومسازی ابنیه در برابر زلزله پهنه بندی های اخیر جایگزین پیشنهادات طرح عمران ناحیه خواهد شد.

۱۱- حوزه منابع آب

حوزه منابع آب شامل حوزه های آب های سطحی شامل رودخانه ها و تالاب ها، حوزه آب های زیرزمینی و آبخیزدارهای می شود و هدف از هرگونه اقدامی در آن حفظ و استفاده بهینه از منابع آب می باشد. زیر حوزه هایی این حوزه شامل موارد زیر می باشد:

الف- حوزه آب هاب سطحی

این حوزه بخشی از اکوسیستم طبیعی ناحیه شمرده می شود و شامل رودخانه ها، تالابها و سایر منابع آب سطحی می شود.

ب- حوزه آب های زیر زمینی

منابع آب زیرزمینی شامل سفره های آب زیرزمینی، قناتها و چاه ها می شود که در سطح ناحیه محدود بوده و تنها در بخش شرقی ناحیه در شهرستان های امیدیه و بهبهان وجود دارد.

ج- حوزه آبخیزداری

به دلیل شیب کم اراضی در این محدوده و کاهش سرعت حرکت آب در آن، تفوق پهنه های ابرفتی محسوس است. منابع آبی این ناحیه شامل رودخانه های پرآب مارون، جراحی و زهره و سفره های آب زیرزمینی واقع در دشت ها است. این حوزه کاملاً مرتبط با منابع آب بوده و جزئی از آن به شمار می رود.

۱۲- حوزه‌های معدنی

معادن بعنوان ذخایر و منابع قابل استفاده و تجدیدناپذیر در توسعه نقش اساسی دارند. استفاده از معادن، تابع قوانین سازمانهای ذیربط مانند سازمان صنایع و معادن و سازمان حفاظت محیط زیست و غیره می‌باشد.

- چنانچه حوزه‌های معدنی در کاربرهای اساسی واقع باشند اولویت در استفاده از این حوزه‌ها با کاربری اساسی است نظیر حوزه‌های کشاورزی و حوزه‌های محیط زیستی.

- چنانچه حوزه‌های معدنی در کاربری‌های غیراساسی واقع باشند، اولویت استفاده از این حوزه‌ها با استفاده‌های معدنی است.

- هرگونه استفاده، استخراج و بهره‌برداری از معادن در حوزه‌های معدنی منوط به کسب مجوز از سازمانهای ذیربط خواهد بود.

۱-۱-۲-۲. ضوابط تدقیق منطقه بندی کاربری اراضی و تعیین کاربریهای مجاز، مشروط و ممنوع در

هر یک از آنها

منطقه بندی اراضی در پهنه ناحیه جهت ایجاد نظم فضایی با سه رویکرد به شرح زیر انجام شده است:

۱- تناسب و سازگاری عملکردهای همجوار

۲- تناسب و سازگاری عملکرد با محیط طبیعی، با تکیه بر حفظ محیط طبیعی

۳- تناسب و سازگاری عملکرد با محیط طبیعی، با تکیه بر حفظ عملکرد

با توجه به عدم همخوانی و سازگاری بسیاری از عملکردها و فعالیتهای مستقر در یک پهنه با یکدیگر در وضع موجود که موجب اختلال در روند فعالیتهای می شوند. به همین دلیل یکی از اهداف تدوین ضوابط و مقررات منطقه بندی تجمع و تمرکز فعالیت های سازگار می باشد.

رویکرد دوم با تکیه بر اولویت توسعه پایدار و حفظ بستر طبیعی بعنوان بستر زیست و فعالیت انسان می باشد. لذا توجه به کاهش خسارت به محیط طبیعی با اعمال ضوابط و مقررات خاص در منطقه بندی در نظر گرفته می شود. رویکرد سوم با هدف حفظ عملکردها و فعالیتهای انسانی از آثار زیانبار طبیعی به و مکان یابی بر اساس فاصله از حوزه ها و پهنه های آسیب پذیر به تدوین ضوابط و مقررات پرداخته است.

• طبقه بندی رویدادهای کالبدی-فیزیکی در قالب منطقه بندی

به طور کلی کلیه رویدادهای کالبدی-فیزیکی در سطح ناحیه دارای دو حوزه عملکرد متفاوت می باشند؛ حوزه عملکرد تعداد محدودی از رویدادها چنان قوی و گسترده است که به دلیل عملکرد فراگیر ناحیه ای همه فعالیت های انسانی از جمله اسکان، تولید، تبدیل و مبادله را در سطح ناحیه و حتی بالاتر تحت تأثیر قرار می دهند. به عنوان مثال پیدایش و رشد یک شهر جدید موجب تحول حوزه های نفوذ و میدان های رقابت جاری در فضا می شود به همین دلیل مکان یابی مستلزم مطالعه در سطح ناحیه و بالاتر بوده و مکان یابی آنها باید در مقیاس نقطه انجام شود.

در مقابل اثر انبوهی از رویدادهای کالبدی از محدوده پیرامون و محلی فراتر نمی‌رود. به همین دلیل اقدام برای تعیین مکان معین به منظور استقرار آنها در مقیاس مطالعات منطقه نه ممکن و نه مفید می‌باشد. بنابراین با توجه به حوزه عملکرد رویدادهای کالبدی می‌توان اظهار داشت که هدایت توسعه کالبدی ناحیه در طرحهای توسعه و عمران از طریق دوگونه برخورد متفاوت با رویدادها انجام می‌شود:

۱- مکان یابی در مقیاس نقطه برای رویدادهایی که دارای دارای عملکرد فرا ناحیه ای هستند. که در این حالت مطالعات موردی می‌باشند.

۲- مکان یابی در مقیاس پهنه برای رویدادهای دسته دوم، که آن را سازگاری نقش و عملکرد رویدادها در یک پهنه خاص و ضوابط و مقررات تدوین شده برای پهنه تعیین می‌کند.

• عوامل مؤثر در منطقه بندی

با در نظر گرفتن دو رویکرد اشاره شده در قسمت فوق عواملی را که در منطقه بندی کاربری اراضی دخالت دارند، که متناسب به حوزه های عملکردی موجود در ناحیه نوع فعالیت و میزان اهمیت آنها در هر مورد خاص متفاوت می‌باشند به طور کلی به شرح زیر می‌توان دسته بندی نمود:

الف- حوزه های اساس و غیر اساس

ب- اولویت و اهمیت فعالیتها در حوزه ها

ت- همپوشی حوزه ها

ح- مجاز یا غیر مجاز بودن فعالیت ها

الف- حوزه های اساس و غیر اساس

در منطقه بندی یکی از عوامل اساسی و عمده تعیین کاربری، تفکیک حوزه های اساس و غیر اساس می‌باشد. بدین معنا که همه حوزه ها را می‌توان به دو گروه اساس و غیر اساس تقسیم کرد. بر این پایه حوزه های اساس حوزه هایی

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

هستند که ضوابط منطقه بندی را باید بر اساس الزامات آنها تعریف کرد و ساماندهی ناحیه باید به گونه ای انجام گیرد که حوزه های مزبور حفظ شده و هرگونه فعالیت مغایر با آنها ممنوع باشد. حوزه های اساس شامل حوزه های مناسب کشت آبی (اراضی مرغوب کشاورزی)، منابع آب (زیرزمینی و سطحی)، حوزه های زیست محیطی (مناطق حفاظت شده و ...)، پهنه های خطر (زمین لرزه، سیل، رانش زمین و حرکات دامنه ای و غیره) و حوزه های فرهنگی - تاریخی (میراث فرهنگی و ...) می باشد. بنابراین در تمام برنامه ریزی ها رعایت الزامات آن ضروری است. به عبارت دیگر هرگونه برنامه ریزی باید مبتنی بر حفظ زمین های مرغوب کشاورزی، محیط زیست، میراث فرهنگی - تاریخی، منابع آب و دوری از پهنه های خطر باشد و همه فعالیت ها می باید به گونه ای ساماندهی شود که این حوزه ها حفظ شده و هیچگونه فعالیت مغایری در آنها صورت نگیرد که به آنها صدمه وارد سازد.

ب- اولویت و اهمیت فعالیت ها

میزان اهمیت و اولویت از عوامل مؤثر در منطقه بندی به شمار می رود. به این معنی که در یک حوزه عملکردی جهت منطقه بندی کاربری اراضی هر چقدر درجه عملکرد آن فعالیت در حوزه اهمیت بیشتری داشته باشد به همان میزان در اولویت قرار خواهد گرفت. به عنوان مثال در حوزه کشاورزی در منطقه بندی کاربری اراضی در کشاورزی آبی یا دیم بودن و درجه بندی آنها ملاک میزان مرغوبیت و اولویت آنها خواهد بود.

ت- همپوشی حوزه ها (موزاییک عملکردی)

به دلیل همپوشی فعالیتها و حوزه ها، معمولا با موزاییک عملکردی پیچیده ای روبرو هستیم. که رفع داخل و ساماندهی فعالیتها به گونه ای که بیشترین هماهنگی و همگرایی میان فعالیتها و حوزه های مختلف ایجاد شود یکی از اصول اساسی خواهد بود. به عنوان حوزه گردشگری با حوزه میراث فرهنگی و تاریخی و محیط زیست درای همپوشی می باشد. بنابراین یکی از عوامل بسیار مهم و اثرگذار در منطقه بندی شناخت و درک واقعی تر از حوزه ها، فعالیت ها و همپوشی عملکردی آنها است.

ح- مجاز یا غیر مجاز بودن فعالیت ها

با توجه به موارد ذکر شده می توان فعالیت ها را در حوزه های مختلف از نظر مجاز یا غیرمجاز بودن آنها نیز دسته بندی

کرد. در نتیجه فعالیتهای غیر مرتبط و ناهماهنگ در هر حوزه را به حداقل رسانید و از تداخل و تراحم فعالیت های مختلف در حوزه ها جلوگیری نمود و ساماندهی فضایی را به شکلی بهینه به انجام رسانید.

• روش بهره گیری و استفاده از ضوابط و مقررات منطقه بندی

به طور کلی برای مکان یابی یک فعالیت، ضوابط و مقررات دارای ۳ پاسخ مجاز، مشروط و ممنوع می باشند که هر یک به شرح ذیل تعریف می شوند:

- فعالیت مجاز

فعالیت مجاز در واقع اصلی ترین فعالیتی است که در یک حوزه قابل انجام است و اصالت و عملکرد حوزه به این فعالیت بر می گردد و این فعالیتها برای شروع نیازمند هیچ پیش شرطی نمی باشند. (مانند فعالیت کشاورزی در حوزه کشاورزی)

- فعالیت مشروط

فعالیتهایی که استقرار آنها مشروط به پاره ای از محدودیتها و پیش شرطها خواهد بود. (معرفی شده در همین ضوابط). به عنوان مثال استقرار فعالیتهای مختلف در حریم های طبیعی و انسان ساخت به صورت مشروط پذیرفته شده است.

- فعالیت ممنوع

چنانچه استقرار یک فعالیت در منطقه ای ممنوع اعلام گردیده باشد، در این صورت تحت هیچ شرایطی اجازه فعالیت ممنوع در پهنه به دلایل مختلف همانند آسیب رساندن به اساس فعالیت حوزه، مغایرت با عملکرد اصلی و ... صادر نخواهد شد. تذکر مهم: با توجه به مقیاس نقشه منطقه بندی، سطوح با مساحت کم در نقشه منطقه بندی نهایی در طرحهای ناحیه ای مشخص نیست. برای نمونه ممکن است در اراضی که در پهنه بندی تناسب اراضی، به عنوان حوزه مرتعی نامگذاری شده است، اراضی با وسعت کم کشاورزی نیز وجود داشته باشد، از این رو با توجه به تعاریف و معرفی هر حوزه به ویژه در مرز محدوده ها باید بر اساس بازدیدهای میدانی و مطالعات تفصیلی، نوع کاربری حوزه را دقیقاً شناسایی نمود.

۱- حوزه کشاورزی

الف- اراضی مناسب برای کشت آبی یا قابل تبدیل به کشت آبی

بر اساس تحلیل قابلیت اراضی و ارزیابی با مدل اکولوژیکی کشاورزی اراضی واقع در حوزه کشاورزی بر اساس درجات تناسب برای کشت آبی دارای چهار درجه می باشند.

شایان ذکر است در تعیین اراضی دارای تناسب برای زراعت آبی، مقدار آب موجود در اراضی، یا مقدار آب قابل تأمین دخالت داده نشده است. لذا صحت درجات تناسب اراضی برای زراعت آبی مشروط به وجود آب کافی و مناسب برای آبیاری اراضی است. اراضی مناسب برای کشت آبی دارای چهار درجه تناسب می باشند که فعالیت های این حوزه از نظر مجاز یا غیرمجاز بودن ضمن تعریف خصوصیات هر حوزه با توجه به درجات تناسب در دو دسته کلی اراضی خیلی مناسب و نسبتاً مناسب و اراضی با درجه تناسب کم تا متوسط می باشد.

- اراضی مناسب برای کشاورزی با درجه S1 (خیلی مناسب)

این اراضی دارای هیچ محدودیت قابل ملاحظه‌ای برای کاربری کشاورزی نیستند. بخشی از اراضی در شرایط فعلی دارای این درجه از تناسب برای کاربری مورد نظر هستند و بخشی از آن در حال حاضر دارای درجه تناسب نسبتاً مناسب (S2) برای کاربری کشاورزی بود و با انجام عملیات اصلاحی قابلیت تبدیل شدن به این اراضی را دارند. این اراضی با رفع محدودیت‌ها و آبیاری بالاترین تولید را در سطح به ویژه جهت تولید فرآورده‌های گرمسیری دارد.

- اراضی مناسب برای کشاورزی با درجه تناسب S2 (نسبتاً مناسب)

این اراضی علی‌رغم توان برای کشت فرآورده‌های کشاورزی به علت وجود محدودیت‌هایی برای برداشت ممتد مناسب نیست. بر این اساس این اراضی برای کشت تعداد محدودتری از فرآورده‌های کشاورزی (نسبت به درجه ۱) مناسب هستند. با وجود توان خوب کشت و کار باغبانی در این اراضی محدودیت‌های منابع اکولوژیکی، کشت و کار را ملزم به آیش و تناوب کشت می‌نماید و این، میزان کل تولید را در واحد سطح کاهش می‌دهد.

کاربری ها و فعالیت های قابل استقرار در این حوزه به شرح زیر است:

یک- استفاده های مجاز

- فعالیتهای زراعت و باغبانی در تمامی شیوه های متعارف ، تأسیسات و تجهیزات وابسته به کشاورزی، انبارهای نگهداری محصولات کشاورزی و جایگاه های ادوات کشاورزی، تأسیسات مرتبط با آبیاری ، مجتمع های کشت و صنعت ، دامداریهای متمرکز، پروار بندی گوسفند و گاو ، پرورش اسب و زنبورداری
- خطوط انتقال آب، نیرو، سوخت و انرژی (نفت و گاز)
- احداث راه و تجهیزات خطی

دو- استفاده های مشروط

- احداث انواع صنایع روستایی و تبدیلی براساس ضوابط و مقررات مربوطه
- توسعه روستایی مشروط به عدم امکان این امر در اراضی دارای قابلیت کمتر و داشتن طرح توجیهی مصوب

سه- استفاده های ممنوع

- فعالیتهای ممنوع در این حوزه شامل هرگونه تغییر و تبدیل کاربری و توسعه صنعتی، خدماتی و هرگونه فعالیت غیر کشاورزی است که سبب تخریب اراضی می شود.

اراضی مناسب برای کشاورزی با درجه تناسب متوسط (درجه ۳)

این حوزه اراضی علیرغم توان برای کشت فرآورده های کشاورزی برای برداشت ممتد مناسب نبوده و دارای توان کم تا متوسطی برای کشت و کار، باغداری و دامپروری می باشد. با توجه به محدودیت منابع اکولوژیکی اراضی این حوزه برای کشت تعداد محدودتری از فرآورده های کشاورزی (نسبت به درجه ۲) مناسب هستند. میزان کل تولید در واحد سطح به خاطر شرایط اکولوژیکی کم تا متوسط است. وسعت این اراضی در شرایط فعلی ۶۶۷۸۴/۲۹ هکتار بوده که ۲۲/۸۱ درصد از مجموع اراضی کشاورزی ناحیه را شامل می شود که در صورت انجام اصلاحی دارای قابلیت تبدیل به اراضی درجه ۲ (درجه تناسب نسبتاً مناسب) دارا می باشند. در شرایط بهینه بخشی از اراضی با درجه تناسب کم (درجه ۴) دارای قابلیت تبدیل شدن

به این اراضی را دارا می‌باشند.

- اراضی مناسب برای کشاورزی با درجه تناسب کم (درجه ۴)

این اراضی دارای مقدار زیاد محدودیت برای انجام زراعت آبی می‌باشد در حال حاضر دارای وسعت ۹۹۰۴۹/۲۱ هکتار بوده که در صورت انجام عملیات اصلاحی وسعت آن به ۴۳۲۴۸/۹۳ هکتار کاهش یافته، این اراضی ۱۴/۷۷ درصد از اراضی دارای قابلیت کشاورزی را شامل می‌شود.

کاربری‌ها و فعالیت‌های قابل استقرار در این حوزه به شرح زیر است:

یک- استفاده‌های مجاز

- فعالیتهای زراعت و باغبانی در تمامی شیوه‌های متعارف، تأسیسات و تجهیزات وابسته به کشاورزی، انبارهای نگهداری محصولات کشاورزی و جایگاه‌های ادوات کشاورزی، تأسیسات مرتبط با آبیاری، مجتمع‌های کشت و صنعت، دامداریهای متمرکز، پرواربندی گوسفند و گاو، پرورش اسب و زنبورداری

- خطوط انتقال آب، نیرو، سوخت و انرژی (نفت و گاز)

- صنایع تبدیلی و کشاورزی

- احداث راه و تجهیزات خطی

دو- استفاده‌های مشروط

- توسعه روستایی مشروط به عدم امکان این امر در اراضی دارای قابلیت کمتر و داشتن طرح توجیهی مصوب

سه- استفاده‌های ممنوع

فعالیت‌های ممنوع در این حوزه شامل هرگونه تغییر و تبدیل کاربری و توسعه صنعتی، خدماتی و هرگونه فعالیت غیر کشاورزی است که سبب تخریب اراضی می‌شود.

ب- اراضی دارای تناسب نامشخص برای کشت آبی

بخشی از اراضی در وضع موجود دارای تناسب نامشخص برای کشت آبی می باشند. این اراضی شامل محدوده هایی هستند که در شرایط فعلی بایر یا چراگاه ضعیف هستند اما در صورت انجام عملیات اصلاحی برای زراعت آبی در رده مناسب قرار خواهند گرفت. ضوابط و مقررات استقرار فعالیت ها و کاربری های مختلف در این اراضی به شرح زیر می باشد.

یک- استفاده های مجاز

- انجام عملیات اصلاح و احیا اراضی، فعالیت های جنگل کاری، بیابان زدایی و دیگر فعالیت های حفاظتی و احیای زیست محیطی
- خطوط انتقال آب، نیرو، سوخت و انرژی (نفت و گاز)
- صنایع تبدیلی و کشاورزی
- احداث راه و تجهیزات خطی

دو- استفاده های مشروط

- فعالیتهای زراعت و باغبانی در تمامی شیوه های متعارف مشروط به انجام عملیات اصلاح اراضی
- دامداریهای متمرکز، پرواربندی گوسفند و گاو ، پرورش اسب
- توسعه غیر قابل اجتناب سکونتگاه های شهری و روستایی مشروط به داشتن طرح توجیهی مصوب
- توسعه غیر قابل اجتناب صنعتی و خدمات مشروط به داشتن طرح توجیهی مصوب

سه- استفاده های ممنوع

کلیه فعالیت هایی که باعث تخریب و فرسایش اراضی خواهند شد از جمله چرای دام

۲- اراضی مناسب برای مرتعداری:

به علت وجود برخی محدودیت های منابع اکولوژیکی در محدوده ناحیه از قبیل شیب تند اراضی، محدودیت منابع خاک و آب بخش وسیعی از محدوده ناحیه برای بهره برداری کشاورزی قابلیت ندارند. از این اراضی در شرایط فعلی با توجه

به وضعیت توپوگرافی، پوشش گیاهی و خاک‌شناسی بخشی به عنوان حوزه مناسب جهت کاربری مرتعداری با قابلیت متوسط و کم توصیه شده است. شایان ذکر است شهرستان های بندر ماهشهر و شادگان فاقد عرصه های مرتعی می باشند.

یک- استفاده های مجاز در اراضی مرتعی

- ایجاد تأسیسات مرتبط با اجرای طرحهای حفاظت از منابع طبیعی، آبخیزداری، مرغداری، دامداری و دامپروری، زنبورداری، پرورش آبزیان، مراکز تحقیقاتی در رابطه با مرتع داری، گیاهان دارویی و صنعتی

دو- استفاده های مشروط در اراضی مرتعی

- هر نوع توسعه فعالیت‌های همسو و هماهنگ با فعالیت اصلی این حوزه مشروط به رعایت ضوابط و مقررات سازمانهای ذیربط به ویژه محیط زیست و منابع طبیعی خواهد شد. از جمله فعالیت‌های مشروط می توان دامداری و دامپروری را نام برد که انجام آن مشروط به حفظ مراتع از چرای بی رویه دام و جلوگیری از تخریب محیط زیست خواهد بود.

- توسعه شهری و روستایی و احداث تجهیزات و تأسیسات شهری و منطقه ای غیر قابل اجتناب در صورت نبود اراضی با قابلیت کمتر و داشتن طرح مصوب

سه- استفاده های ممنوع در اراضی مرتعی

- فعالیت ممنوع شامل تمام فعالیت‌های مغایر حوزه و یا آسیب رساننده به حوزه که باعث تخریب و فرسایش آن می شود، از جمله چرای بی رویه، خواهد بود.

- فعالیت های کشاورزی و باغداری به دلیل نامناسب بودن کیفیت خاک و از بین بردن مراتع

در ارتباط با این حوزه توجه به این موضوع ضروری می باشد که با توجه به همپوشانی این حوزه با حوزه زیست محیطی به عنوان یکی از حوزه های اساس در شرق ناحیه در منطقه حفاظت شده تنگه خاییز در شهرستان بهبهان تمام فعالیت هایی که در این حوزه انجام می شود علاوه بر قوانین منابع طبیعی تابع ضوابط و مقررات حفاظت محیط زیست نیز می باشد.

۳- حوزه اراضی جنگلی

این حوزه مناطق جنگلی واقع در ارتفاعات شرق ناحیه در شهرستان بهبهان می باشد. انواع فعالیت ها در این حوزه به شرح زیر است.

الف- استفاده های مجاز

- جنگلداری، جنگل کاری و آبخیزداری و حفاظت از حوزه آبریز
- زنبورداری، تولید گیاهان دارویی و گردشگری

ب- استفاده های مشروط

- فعالیت های گردشگری و گذران اوقات فراغت
- دامداری و دامپروری

ج- استفاده های ممنوع

- تهیه سوخت و تبدیل اراضی جنگلی به زراعی و هر نوع فعالیتی که مغایر با کارکرد اصلی حوزه باشد و باعث قطع درختان گردد.
- هرگونه توسعه مراکز جمعیتی و صنعتی

۴- اراضی حفاظتی از نظر محیط زیست و چشم اندازهای زیبا و طبیعی

ناحیه بهبهان به جهت مجاورت با بخش جنوبی رشته کوه های زاگرس از یک سو و همجواری با خلیج فارس از سوی دیگر، به خاطر پستی و بلندی و ارتفاعات موجود، دارای تنوع اقلیمی و آب و هوایی است. ارتفاع زمین و جنس خاک و میزان رطوبت در نقاط گوناگون این ناحیه باعث شده که پوشش گیاهی متنوعی در سطح ناحیه گسترده شود. از این رو به خاطر تنوع شرایط جغرافیایی و ژئومورفولوژیکی و شرایط آب و هوایی و تأثیرات ویژگی های زمین شناختی و تعدد شاخه های رودخانه های مارون، زهره و جراحی، مناظر زیست محیطی بسیار متنوعی از جمله عرصه های جنگلی در ارتفاعات، مراتع و

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

باغها و نخلستان‌های گوناگون، تالاب بین‌المللی شادگان در حاشیه خلیج فارس و هورها و باتلاق‌های متعدد در جنوب ناحیه، زیستگاه‌های حیات وحش متنوع، آب گرم گرآب، نرگس زار بهبهان، دریاچه سد مارون، رویشگاه‌های طبیعی گونه‌های متنوع گیاهی و مواردی از این دست در ناحیه مورد مطالعه به وجود آمده است.

علاوه بر مناطق حفاظت شده که تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست می باشد وجود رودخانه ها و هورها متعدد در محدوده ناحیه بهبهان منجر به شکل گیری بیشه زارهای متعدد در حاشیه آنها شده است که علاوه بر ایجاد چشم اندازهای طبیعی زیبا لازم است به عنوان مهم آبریان و پرندگان نقش مهمی در اکوسیستم ناحیه دارند مورد حفاظت قرار بگیرند. کاربریها و فعالیت ها در حوزه زیست محیطی به شرح زیر می باشد:

یک - استفاده مجاز

فعالیت مجاز در حوزه زیست محیطی شامل آن دسته از فعالیتها است که بر پایداری محیط افزوده و توسعه پایدار را تضمین می کند. مانند تقویت و افزایش حیات جانوری و گیاهی و پوشش گیاهی و جانوری و تثبیت منابع آب و خاک و هوای پاک و غیره

دو - استفاده مشروط

- فعالیتهای گردشگری، شکار و صید ماهی منوط و مشروط به کسب مجوز از سازمان حفاظت محیط زیست خواهد بود.
- تأسیسات زیر بنایی (آب، برق، گاز و...) مشروط به کسب مجوز از سازمان حفاظت محیط زیست و رعایت حریم ها.

سه - استفاده ممنوع

- هرگونه فعالیتی که مغایر با کارکرد حوزه بوده و یا سبب صدمه به آن گردد (ملاک عمل ضوابط و مقررات سازمان حفاظت محیط زیست خواهد بود که از جمله کاربریهای صنعتی و مسکونی و هرگونه توسعه آنها در این حوزه ممنوع می باشد).

۵- حوزه اراضی پست و نامرغوب ساحلی

این حوزه شامل اراضی پست و نامرغوب ساحلی می شود که در آنها تنها طرح‌های شیلات و پرورش میگو اجرا می شود و هرگونه تصرف و ایجاد مستحذات در آن باید با تایید سازمان منابع طبیعی و سازمان بنادر و کشتیرانی و حفاظت محیط زیست باشد.

فعالیت های مختلف در این حوزه به شرح زیر می باشد:

یک- استفاده مجاز

- توسعه بخش شیلات شامل نزارع پرورش میگو
- ایجاد تأسیسات ضروری دولتی که جنبه اختصاصی نداشته باشد.

دو- استفاده مشروط

- استفاده از اراضی ساحلی به منظور ایجاد تأسیسات گردشگری و تفریحی ساحلی بر اساس طرحی که از سوی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ارائه شده و مورد تایید سازمان منابع طبیعی و حفاظت محیط زیست قرار گیرد مجاز است.

سه- استفاده ممنوع

- هرگونه ایجاد اعیان، توسعه سکونتگاه ها و توسعه صنایع در حوزه ممنوع است.

۶- حوزه منابع آبی

با توجه به اینکه این حوزه از حوزه های اساس محسوب می شود و در صورت همپوشانی با سایر حوزه اولویت بر حفظ و نگهداری منابع آب و بهره برداری از آن می باشد. زیر حوزه هایی این حوزه شامل موارد زیر می باشد:

الف- حوزه آب هاب سطحی

این حوزه بخشی از اکوسیستم طبیعی ناحیه شمرده می شود و شامل رودخانه ها، تالابها و سایر منابع آب سطحی می شود.

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

ب- حوزه آب های زیر زمینی

منابع آب زیرزمینی شامل سفره های آب زیرزمینی، قنات ها و چاه ها می شود که در سطح ناحیه محدود بوده و تنها در بخش شرقی ناحیه در شهرستان های امیدیه و بهبهان وجود دارد.

ج- حوزه آبخیزداری

به دلیل شیب کم اراضی در این محدوده و کاهش سرعت حرکت آب در آن، تفوق پهنه های آبرفتی محسوس است. منابع آبی این ناحیه شامل رودخانه های پرآب مارون، جراحی و زهره و سفره های آب زیرزمینی واقع در دشت ها است. این حوزه کاملاً مرتبط با منابع آب بوده و جزئی از آن به شمار می رود. انواع فعالیتها در این حوزه به شرح زیر می باشد:

الف- فعالیت مجاز

- فعالیت مجاز در این حوزه بهره برداری بهینه و منطقی از آبهاست و در این حوزه فعالیت های کشاورزی، باغداری، دامداری، جنگلداری و سایر فعالیت های غیر مغایر می تواند انجام شود.
- احداث تأسیسات زیربنایی در حوزه آبهای سطحی با رعایت ضوابط و مقررات مربوطه می باشد.

ب- فعالیت مشروط

- برخی فعالیتها مانند فعالیت های صنعتی مشروط به رعایت حرایم و حفظ منابع آب و جلوگیری از آلودگی آن می باشد.
- هرگونه فعالیت در حوزه منابع آبی مشروط به هماهنگی آب منطقه ای و سازمان حفاظت محیط زیست و منابع طبیعی می باشد

ت- فعالیت ممنوع

- هرگونه ساخت و ساز در حریم آبهای سطحی ممنوع است.
- انجام هرگونه فعالیتی که سبب آلودگی منابع آب اعم از سطحی و زیر زمینی شود ممنوع می باشد.

۷- حوزه آثار و بناهای تاریخی و میراث فرهنگی

این حوزه شامل کلیه آثار و ابنیه تاریخی و میراث فرهنگی ثبت شده بوده که می‌بایست طبق ضوابط و معیارهای سازمان میراث فرهنگی کشور و ادارات مربوطه در سطح استان یا شهرستان عمل نمود. به طور کلی هدف از تعریف ضوابط در این حوزه عبارت است از حفاظت از کالبد، شئون، ویژگی‌ها و ارزش‌های بصری و نمایی اینگونه آثار (که در فهرست آثار ملی ایران ثبت شده‌اند) و نیز معرفی اثر و فراهم آوردن امکان استفاده فرهنگی از آن.

یک- استفاده مجاز

- حفاظت از اثر و همچنین تسهیل استفاده فرهنگی از آن

دو- استفاده مشروط

- هرگونه فعالیت عمرانی و ساماندهی به منظور حفظ ارزش‌های فرهنگی و یا تاریخی مجموعه اعم از مرمت، بازسازی، توسعه و ایجاد فضای سبز، تعمیر و یا تغییر در کاربری در تمام و یا بخشی از آن، پس از تهیه و ارائه طرح به سازمان میراث فرهنگی و تصویب نهایی آن از سوی سازمان مذکور و اجرای دقیق مفاد طرح مصوب، معتبر خواهد بود.

- ایجاد تأسیسات رفاهی مانند لوله‌کشی، برق‌کشی، فاضلاب و غیره در عرصه و بناهای وابسته آن بایستی بر اساس طرحی که به تصویب سازمان میراث فرهنگی کشور رسیده باشد، انجام پذیرد.

- هر نوع اقدام و فعالیت‌های عمرانی اعم از بهسازی، نوسازی، احداث بنا و تعریض معابر در محدوده این حریم پس از تهیه طرح و تصویب آن از سوی سازمان میراث فرهنگی کشور معتبر و قابل اجرا خواهد بود.

- فعالیت‌هایی مانند کشاورزی، باغداری، دامداری و دامپروری و غیره مشروط و منوط به رعایت ضوابط و مقررات خاص سازمان میراث فرهنگی می‌باشد.

سه- استفاده ممنوع

- هرگونه احداث بنا در محدوده عرصه ممنوع است.

- هرگونه اقدامی که به بنیان عرصه و اعیان آثار لطمه وارد سازد از قبیل حفر چاه آب و فاضلاب، احداث کانال، برق و غیره، تردد ماشین‌آلات سنگین، نصب دستگاه‌های لرزاننده، دودزا و پر سروصدا، ایجاد کاربری‌های صنعتی و تجاری، هدایت آب‌های سطحی به سمت عرصه آثار و انباشت زباله در جوار عرصه آثار ممنوع است.
- تغییر بستر طبیعی اراضی در محدوده حریم ممنوع می‌باشد.

۸- حوزه گردشگری: (تفریحی و چشم اندازهای زیبای طبیعی و تاریخی)

این حوزه معمولاً همپوش با سایر حوزه‌ها به ویژه میراث فرهنگی و محیط زیست است. به دلیل همپوشی زیاد با میراث فرهنگی و نقاط جذاب و دیدنی طبیعی که غالباً در حوزه محیط زیست و مراتع قرار دارند، این حوزه را نمی‌توان مجزا از سایر حوزه‌ها در نظر گرفت اما به هر صورت در این حوزه کارکرد و فعالیت اصلی گردشگری می‌باشد. ضمن اینکه انجام سایر فعالیتها (از جمله کشاورزی) نیز در این حوزه به روال طبیعی خود می‌تواند صورت گیرد. فعالیت‌های مختلف در این حوزه به شرح زیر است:

یک- فعالیت مجاز

فعالیت اصلی در این حوزه گردشگری است ضمن اینکه اولویت فعالیت با فعالیت‌های اساس و حفظ حوزه‌های اساس همپوش است و سایر فعالیتها باید همسو و هماهنگ با آن انجام شود.

دو- فعالیت مشروط:

انجام هرگونه فعالیت خدماتی، تجاری و مسکونی در این حوزه مشروط به عدم مغایرت با فعالیت اساس حوزه و رعایت ضوابط و مقررات مربوطه می‌باشد.

سه- فعالیت ممنوع:

تمام فعالیت‌هایی که با کارکرد و فعالیت عمده این حوزه و یا با فعالیت‌های اساس حوزه مغایر باشد و بر آن آسیب و صدمه وارد سازد مانند فعالیت‌های صنعتی ممنوع است.

۹- محدوده های حفاظتی از نظر معادن

این حوزه به عنوان منبع و محل ذخیره منابع تجدید ناپذیر اهمیت دارد و کارکرد اصلی آن استخراج می باشد. بنابراین بهره برداری بهینه با کمترین مسائل و مشکلات زیست محیطی و تداخل و تراحم با سایر فعالیتها جهت ساماندهی آن در جهت توسعه پایدار باید در دستور قرار گیرد. محدوده مورد مطالعه که در جنوب غربی پهنه ساختاری - رسوبی زاگرس قرار گرفته، به جز ذخائر عظیم نفت در سایر زمینه های مواد معدنی، استانی بالنسبه فقیر محسوب می شود. به طوری که ذخائر معدنی به ویژه فلزی آن در کمترین مقدار ارزیابی می شود.

معادن فعال در ناحیه بهبهان عمدتاً شامل معادن سلسنتین، دولومیت، شن و ماسه، آهک صنعتی، سنگ فسفات، سنگ گچ و سایر مصالح ساختمانی است گرچه تنها ۲۰ درصد معادن فعال استان در ناحیه بهبهان واقع شده اند ولی نزدیک به ۳۰ درصد تولید مواد معدنی به این ناحیه اختصاص دارد که نشانگر بهره وری بالنسبه بیشتر این ناحیه نسبت به دیگر محدوده های استان است. ضوابط مربوط به فعالیتهای مختلف در این حوزه به شرح زیر است:

یک- فعالیتهای مجاز

فعالیت مجاز در این حوزه استخراج معدن می باشد. فعالیتهایی که با کارکرد حوزه مغایرت ندارد می تواند در این حوزه انجام شود، مانند فعالیت های کشاورزی، مرتعداری، جنگلداری، دامداری و دامپروری، گردشگری و آبخیزداری.

دو- فعالیتهای مشروط

در صورت همپوشی این حوزه با حوزه های اساس اولویت با فعالیت اساسی است و انجام فعالیت استخراج مشروط به حفظ حوزه اساس خواهد بود. اما اگر این حوزه با حوزه های غیر اساس همپوشی داشته باشد اولویت فعالیت با حوزه معدنی می باشد و فعالیتهای دیگر مشروط به رعایت این اولویت می باشند. همچنین تأسیسات زیر بنایی مشروط به رعایت حرائم جزو فعالیتهای مجاز این حوزه به شمار می آید.

سه- فعالیت ممنوع

فعالیت ممنوع در این حوزه فعالیتهایی است که با کارکرد حوزه مغایرت دارد مانند فعالیت مسکونی و صنعتی.

۱۰- حوزه خطر و مناطق آسیب پذیر

این حوزه از حوزه های اساس محسوب شده و دوری از پهنه خطر و یا کاهش میزان خسارت آن در هر صورتی اصل می باشد. در سطح ناحیه بهبهان با توجه به فاصله از گسل های اصلی ناحیه شامل گسل های سفید، آغاچاری و لهبری شاهد خطر نسبی ۱ تا ۵ هستیم که از سمت شرق به غرب از میزان این خطر کم می شود.

در ناحیه بهبهان در حوزه خطر و مناطق آسیب پذیر توجه به نکات زیر ضروری می باشد:

- با توجه به درجه خطر نسبی در هر منطقه تمامی ساخت و سازها به ویژه مسکونی در سطح ناحیه باید متناسب با خطر لرزه خیزی و رعایت ضوابط مقاوم سازی انجام گیرد.

- - احداث جاده و پل و سایر تأسیسات زیربنایی در پهنه های آسیب پذیر و خطر با رعایت آیین نامه های استحکام بنا مجاز می باشد.

- - لازم است حوزه های مواجه با خطر زلزله منطبق بر پهنه بندی های طرح عمران ناحیه بهبهان تدقیق شده، و در صورت تدقیق پهنه بندیها، پهنه بندی های جدید جایگزین پیشنهادات طرح عمران ناحیه شود.

- - تمامی ساخت و سازها به ویژه مسکونی در سطح ناحیه باید متناسب با خطر لرزه خیزی آنها و رعایت ضوابط مقاوم سازی و آیین نامه ۲۸۰۰ انجام گیرد.

- - توسعه شهرها، شهرک ها و کانون های سکونت روستایی در حریم گسلها و در پهنه های خطر سیل، زمین لغزش، زمین رانش و زمین ریزش ممنوع می باشد.

- - در ساخت و سازهایی که سرمایه گذاری نسبتاً زیادی برای آن منظور می شود، مانند فعالیت های مختلف صنعتی، مجتمع های مسکونی، مجتمع های آموزشی و ... باید مطالعات شناسایی مشخصات گسل های موجود در منطقه و

وضعیت مقاومت و پایداری خاک و نیز بررسی های زلزله خیزی و ریزپهنه بندی خطر زمین لرزه و آسیب پذیری در برابر زلزله و تدوین آیین نامه های ویژه انجام پذیرد.

۱۱- تعیین و انعکاس محدوده حریم طبیعی و مصنوعی مانند رودخانه، شبکه انتقال نیرو و آب، راه، آثار تاریخی، مناطق حفاظت شده و سایر حرایمی که در نقشه کاربری اراضی ناحیه قابل نمایش می باشد.

۱-۱۱- حرایم عوارض طبیعی

بعضی از عوارض و پدیده‌های روی زمین در ارتباط با احتمال رویداد مخاطرات طبیعی و محیطی مستلزم رعایت حرائم خطر هستند که از آن جمله می‌توان به رودخانه‌ها، انهار، دریاچه‌ها، تالاب‌ها و گسل‌ها به عنوان نمونه نام برد که در زیر به توضیحاتی مختصر راجع به هر کدام می‌پردازیم:

۱-۱-۱۱. حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیل‌ها، مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی و نحوه تعیین حد

بستر آنها

به موجب آیین‌نامه نحوه تعیین بستر و حریم رودخانه‌ها و انهار و برکه‌ها و ... مورخ ۷۰/۴/۱۲ و به استناد اصل یکصد و سی و هشت قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اختیار حاصل از تبصره ۱ ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب آیین‌نامه تعیین حد بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیل‌ها و مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی به شرح زیر تعیین می‌گردد:

ماده ۱. اصطلاحات مندرج در این آیین‌نامه از نظر اجرای مقررات آن در معانی زیر بکار برده شده است:

- رودخانه: مجرای است طبیعی که آب به طور دائم یا فصلی در آن جریان داشته باشد.
- نهر طبیعی: مجرای است که آب به طور دائم یا فصلی در آن جریان داشته و دارای حوضه آبریز مشخصی نباشد.
- نهر سنتی: مجرای آبی است که به وسیله اشخاص به صورت غیرمدرن احداث شده باشد.
- مرداب: زمین باتلاقی مسطح و پستی است که دارای یک یا تعدادی آبراهه است و معمولاً در مد بزرگ دریا زیر آب فرود می‌رود. همچنین اراضی پستی که در مناطق غیرساحلی در فصول بارندگی و سیلابی غرقاب شده و معمولاً در تمام سال حالت باتلاقی داشته باشند را مرداب می‌نامند.

- برکه : اراضی پستی است که در اثر جریان سطحی و زیرزمینی آب در آنها جمع شده و باقی می ماند.
- مسیل : مجرای است طبیعی که تحت تأثیر عوامل طبیعی یا غیرطبیعی، امکان حدوث سیلاب در آب وجود داشته باشد.
- مسیل متروکه : مجرای است که تحت تأثیر عوامل طبیعی و غیرطبیعی امکان حدوث سیلاب در آن وجود نداشته باشد.
- بستر : آن قسمت از رودخانه، نهر یا مسیل است که در هر محل با توجه به آمار هیدرولوژیک و داغ آب و حداکثر طغیان با دوره های برگشت مختلف به وسیله وزارت نیرو و یا شرکت های آب منطقه ای تعیین می شود.
- تعیین بستر در خارج از محدوده شهرها بر اساس حداکثر طغیان با دوره برگشت ۲۵ ساله و در محدوده شهرها با دوره برگشت ۵۰ ساله به وسیله وزارت نیرو و شرکت های آب منطقه ای و اداره آب و برق تعیین می شود و در مناطقی که ضرورت ایجاد نماید، سیلاب یا دوره برگشت کمتر یا بیشتر از ۲۵ ساله ملاک محاسبه قرار می گیرد.
- تغییرات طبیعی بستر رودخانه ها، مسیل ها، یا انهار طبیعی در کنار مرزهای بین المللی کشور در بستر سابق تأثیری نداشته و بستر سابق کماکان در اختیار حکومت اسلامی است، لیکن حریم برای آن منظور نخواهد شد.
- حریم : بر اساس تصویب نامه هیات وزیران به شماره ۵۸۹۷۷/ت ۲۹۱۰۱ هـ مورخ ۸۲/۱۲/۱۸ آن قسمت از اراضی اطراف رودخانه، مسیل، نهر طبیعی یا سنتی، مرداب و برکه طبیعی است که بلافاصله پس از بستر قرار دارد و به عنوان حق ارتفاق برای کمال انتفاع و حفاظت آنها لازم است طبق مقررات این آیین نامه توسط وزارت نیرو یا شرکت های آب منطقه ای تعیین می گردد.
- حریم انهار طبیعی، رودخانه ها و مسیل ها، اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند، از ۱ تا ۲۰ متر خواهد بود که حسب مورد با توجه به وضع رودخانه یا نهر طبیعی یا مسیل از هر طرف منتهی الیه بسته به وسیله وزارت نیرو و شرکت های تابعه آن تعیین می گردد. در محدوده شهرها حرائم آبها و رودخانه ها به طور کلی طبق مصوبه شورایی عالی معماری و شهرسازی تعیین و پس از موافقت آب منطقه ای ذیربط حسب مورد اعلام خواهد شد. برای حفاظت کیفی آب رودخانه ها، حریم انهار طبیعی و برکه ها تا ۱۵۰ متر (تراز افقی) از منتهی الیه بستر خواهد بود که

بنا به مورد و نوع مصرف و وضع رودخانه، نهر طبیعی و برکه به وسیله وزارت نیرو و یا شرکت‌های آب منطقه‌ای تعیین می‌گردد. حریم کیفی برای رودخانه‌ها، انهار طبیعی و برکه‌های تأمین کننده آب شرب مقطوعاً یکصد و پنجاه متر خواهد بود. سیاهه رودخانه‌های یاد شده توسط سازمان‌های آب منطقه‌ای تعیین و برای اطلاع عموم اعلام خواهد شد. تشخیص موارد کمال انتفاع و عدم تضرر در حریم موضوع این بند به موجب دستورالعملی خواهد بود که وزارت نیرو تدوین و جهت اجرا به شرکت‌های آب منطقه‌ای ابلاغ می‌نماید. دستورالعمل یاد شده در بخش حریم کیفی با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست تدوین خواهد شد.

- هرگونه فعالیت زراعی در بسترها و حریم‌ها با اجازه اداره آب و برق مجاز است.
- عبور لوله نفت و گاز و غیره از بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار طبیعی، مسیل‌ها، مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی با موافقت وزارت نیرو بلامانع است، ولی مسئولیت حفاظت آنها با دستگاه‌های ذیربط خواهد بود.
- حریم قنات حداقل و در حالت عادی ۵۰۰ متر از هر طرف توصیه می‌گردد. در مواردی که احداث صنایع آلوده کننده یا کاربری‌های نامناسب ضروری است، می‌بایست به تناسب بر این میزان افزوده گردد.
- حریم چاه آب حداقل ۱۰ متر و در حالت عادی ۵۰ متر توصیه می‌گردد.

بعضی از تأسیسات و تجهیزات مراکز جمعیتی مانند جاده‌ها، صنایع، تأسیسات آب و برق و گاز، آثار تاریخی به دلیل ضرورت حفاظت از محدوده و بنا آنها به دلایل موقعیت خاص خود، دارای حریم هستند که از طرف هیات دولت، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، وزارت نیرو و شرکت ملی گاز به صورت آیین‌نامه منتشر می‌شوند که بدین شرح قابل ارائه می‌باشند:

ماده ۲. شرکت‌های آب منطقه‌ای و آب و برق خوزستان مکلفند با توجه به امکانات، حد بستر و حریم رودخانه، انهار، مسیل‌ها، مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی موجود در حوزه فعالیت خود را با برنامه‌ریزی مشخصی و با اعزام کارشناس یا کارشناسان ذیصلاح طبق مقررات این آئین‌نامه تعیین نمایند.

ماده ۳. شرکت‌های آب منطقه‌ای و آب و برق خوزستان در هر مورد که بستر و حریم رودخانه و نهر طبیعی و مسیل مرداب و برکه طبیعی را به طور موضعی تعیین می‌نمایند. مراتب را به طریق مقتضی کتباً به متقاضی اعلام و در مورد تعیین

بستر و حریم سرتاسری موضوع از طریق پخش اعلامیه‌های محلی (برای یک نوبت) به اطلاع اشخاص ذینفع می‌رسد که بستر و حریم رودخانه و نهر (طبیعی، سنتی) و مسیل و مرداب و برکه طبیعی مورد نظر تعیین گردیده و اشخاص می‌توانند برای کسب اطلاع از حدود بستر و حریم تعیین شده به شرکت آب مربوطه مراجعه و چنانچه اعتراضی داشته باشند ظرف مدت یکماه از تاریخ انتشار اطلاعیه خود را به شرکت مربوطه تسلیم و رسید دریافت دارند، چنانچه اعتراضی نسبت به بستر و حریم تعیین شده در مهلت مذکور در فوق و اصل سود شرکت آب منطقه‌ای مربوط اعتراض را به کمیسیون مرکب از دو نفر کارشناس فنی ذیصلاح و یک نفر کارشناس حقوقی که از بین مجرب‌ترین کارشناسان شرکت با ابلاغ مدیر عامل منصوب می‌شوند ارجاع نمایند.

ماده ۴. کمیسیون مذکور در ماده ۳ پس از وصول پرونده مورد اعتراض، گزارش کارشناس یا کارشناسان را مورد بررسی قرار داده و در صورتی که با بستر و حریم تعیین شده موافق باشد آن را مورد تأیید قرار می‌دهد و الا بعد از اخذ توضیحات از کارشناس یا کارشناسان ذیربط نظر خود را به شرکت اعلام خواهد نمود، چنانچه توضیحات مذکور را برای کمیسیون قانع کننده نباشد کمیسیون می‌تواند رأساً یا به وسیله کارشناسان دیگری محل را بازدید کند و سپس نظر خویش را در مورد بستر و حریم به شرکت اعلام دارد نظر این کمیسیون قطعی بوده و به منزله نظر وزارت نیرو است.

ماده ۵. پس از اعلام نظر کمیسیون موضوع ماده ۳ این آیین‌نامه شرکت آب منطقه‌ای نسبت به علامت‌گذاری نهایی حد بستر و حریم تعیین شده بنحو مقتضی اقدام خواهد نمود و نسخه‌ای از نقشه مربوط به بستر و حریم را برای اطلاع به اداره ثبت اسناد و املاک، بخشداری و شهرداری حوزه عمل ارسال و نیز مراتب را به نیروی انتظامی اعلام خواهد داشت و از تجاوز اشخاص به بستر و حریم با همکاری مأمورین انتظامی جلوگیری خواهد کرد.

ماده ۶. پس از تعیین و تشخیص میزان بستر و حریم رودخانه، نهر، مسیل مرداب و برکه طبیعی در صورتی که شرکت آب منطقه‌ای قلع و قمع اعیانی اعم از اشجار و غیر آن واقع در بستر و حریم را برای استفاده از امور مربوط به آب و برق لازم بداند بر اساس مقررات مربوط اقدام خواهد نمود.

تبصره: هرگاه اعیانی موجود در بستر و حریم به صورت کشت موقت باشد پس از برداشت محصول مقررات ماده فوق اعمال خواهد شد.

ماده ۷. کشت موقت در آن قسمت از بستر رودخانه، نهر، مسیل که برای بهره‌برداری از آب مزاحمتی ایجاد نماید با موافقت کتبی و قبلی شرکت آب منطقه‌ای ذیربط به صورت اجاره و رعایت اولویت برای مجاورین بلامانع است ولی مستأجر به هیچوجه حق ایجاد اعیانی و غرس نهال و درخت (به جز زراعت سطحی) را ندارد و در صورت تخلف اراضی مسترد و از فعالیت وی جلوگیری خواهد شد.

شرکت آب منطقه‌ای ذیربط باید در اجاره‌نامه قید کند که در صورت بروز هرگونه خسارت ناشی از سیل و نظارت آن هیچگونه مسئولیتی نخواهد داشت.

تبصره: استفاده از مقررات این ماده در مورد اراضی بستر بالا دست سدها شمول ندارد.

ماده ۸. چنانچه بستر رودخانه، نهر طبیعی، مسیل به صورت طبیعی تغییر نماید، باقیمانده بستر مرده نامیده می‌شود و کماکان در اختیار دولت است. چنانچه این اراضی برای اجرای طرح‌های آب و برق قابل استفاده باشد با حدود مشخصی از طریق وزارت نیرو به دستگاههای متقاضی به صورت اجاره واگذار و نحوه آماده سازی و کناره‌بندی و سایر شرایط در سند واگذاری قید خواهد گردید.

ماده ۹. چنانچه افراد یا شهرداری‌ها به صورت موردی تقاضای تعیین حد بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار یا مسیل یا مرداب یا برکه طبیعی که در مجاورت ملکی واقع است بنماید، شرکت آب منطقه‌ای مکلف است با اخذ هزینه کارشناسی طبق تعرفه مصوب وزارت نیرو نسبت به تعیین حد بستر و حریم هریک از موارد یاد شده به ترتیب مقرر در این دستورالعمل اقدام نماید، مشروط بر اینکه تصرفات قانونی اشخاص نسبت به املاک مورد نظر احراز و توسط مراجع ذیصلاح تأیید شده باشد.

ماده ۱۰. چنانچه امکان دیواره‌سازی و استفاده از اراضی مازاد بستر برای مجاورین وجود داشته باشد شرکت آب منطقه‌ای ضمن مشخص کردن مجاورین رودخانه یا نهر یا مسیل یا مرداب یا برکه

طبیعی و با در نظر گرفتن نکات فنی مربوط به مهندسی مشخصات دیواره و مقدار زمین‌هایی که در اثر دیواره‌سازی حاصل می‌شود را معلوم و به مجاورین اعلام خواهد نمود تا در صورت تمایل به شرکت مراجعه و با قبول شرایط و مشخصات دیواره سازی برای اخذ اجاره مربوط اقدام نمایند. بستر واقع در پشت دیواره احداثی در اختیار دولت جمهوری اسلامی است. شرکت می‌تواند پس از تأمین میزان حرایم که بلافاصله بعد از دیواره احداث شروع می‌شود باقیمانده بستر را به سازنده دیوار

یا در صورت عدم تمایل سازنده به سایرین اجاره دهد.

ماده ۱۱. شرکت‌های آب منطقه‌ای با همکاری شهرداری‌ها و ادارات ثبت اسناد و املاک مسیل‌های متروکه را شناسائی خواهند نمود. تشخیص متروکه بودن مسیل‌ها در خارج از محدوده قانونی شهرها با شرکت آب منطقه‌ای است ولی در داخل محدوده قانونی شهرها شرکت مزبور با همکاری شهرداری‌ها تصمیم لازم را اتخاذ خواهد نمود، در صورت بروز اختلاف نظر، تشخیص وزارت نیرو معتبر می‌باشد.

ماده ۱۲. عبور لوله نفت و گاز و غیره از بستر و حریم رودخانه، انهار طبیعی، مسیل‌ها، مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی با موافقت وزارت نیرو بلامانع است، ولی مسئولیت حفاظت آنها با دستگاه‌های ذیربط خواهد بود.

ماده ۱۳. ادارات ثبت اسناد و املاک مکلفند در موقع تجدید حدود املاک واقع در کنار رودخانه، نهر، مسیل، مرداب و برکه طبیعی و شبکه‌های آبیاری و آبرسانی و زهکشی وضعیت ملک مورد ثبت را نسبت به تأسیسات آبی فوق‌الذکر در روی نقشه ملک مشخص و یک نسخه از آن را همراه با توضیحات لازم برای تعیین حد بستر و حریم به شرکت‌های آب منطقه‌ای ذیربط ارسال تا شرکت‌های مذکور حد بستر و حریم تأسیسات آبی را مشخص و به ادارات ثبت اعلام کنند. ادارات ثبت در چنین مواردی تنها پس از وصول پاسخ شرکت‌های آب منطقه‌ای مبنی بر تعیین حد بستر و حریم تأسیسات فوق‌الذکر مجاز به صدور سند مالکیت خواهند بود.

ماده ۱۴. وزارتخانه و موسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و همچنین سازمان‌ها و نهادهای وابسته به دولت مکلفند قبل از اجرای طرح‌های مربوط به خود و صدور پروانه لازم بستر و حریم رودخانه و انهار و مسیل‌ها و مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی را استعلام نمایند. هر نوع تصرف در بستر و حریم منوط به موافقت کتبی و قبلی وزارت نیرو است.

ماده ۱۵. هرگاه حریم رودخانه و انهار و مسیل‌ها و مرداب‌های طبیعی و راه‌های اصلی و فرعی موجود تداخل نمایند قسمت مورد تداخل برای تأسیسات طرفین مشترکاً مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

«آئین نامه جلوگیری از آلودگی آب»

هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۳/۲/۱۸ بنا به پیشنهاد شماره ۸۷۶-۲۱ مورخ ۱۳۷۲/۵/۲۵ سازمان حفاظت محیط زیست و

به استناد ماده ۴۶ قانون توزیع عادلانه آب - مصوب ۶۱/۱۲/۱۶ - آئین نامه جلوگیری از آلودگی آب را به شرح زیر تصویب نمود.

ماده ۱: عبارات و اصطلاحاتی که در این آئین نامه به کار رفته دارای معانی زیر می باشد:

- (۱) سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.
- (۲) شورای عالی: شورای عالی حفاظت محیط زیست.
- (۳) آلودگی آب: تغییر مواد محلول یا معلق یا تغییر درجه حرارت و دیگر خواص فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیکی آب در حدی که آن را برای مصرفی که برای آن مقرر است مضر یا غیر مفید سازد.
- (۴) مواد آلوده کننده آب (آلوده کننده): هر نوع مواد یا عوامل فیزیکی و شیمیایی بیولوژیک که باعث آلودگی آب گردیده و یا به آلودگی آن بیافزاید.
- (۵) منابع مولد آلودگی آب (منابع آلوده کننده): هرگونه منبعی که فعالیت یا بهره برداری از آن موجب آلودگی آب می شود که شامل منابع صنعتی، معدنی، کشاورزی و دامداری، شهری و خانگی، خدماتی و درمانی و متفرقه می باشد.
- (۶) فاضلاب: هر نوع مایع زائد حاصل از فعالیت های صنعتی یا کشاورزی و دامداری یا شهری، بیمارستانی و آزمایشگاهی و خانگی که به آب یا خاک تخلیه گردد.
- (۷) مواد زائد جامد: هر گونه ماده جامدی که عرفاً زائد محسوب می شود مانند زباله، خاکروبه، خاکستر، جسد حیوانات، ضایعات مراکز شهری و صنعتی و زواید حاصل از تصفیه، اعم از شیمیایی و بیولوژیک و همچنین فضولات انسانی و حیوانی و مواد زائد بیمارستانها و غیره.
- (۸) آبهای پذیرنده: کلیه آبهای سطحی و زیر زمینی از جمله قنوات، چاهها و سفره آبهای زیر زمینی و چشمه ها و نیز دریاها، دریاچه ها، رودخانه ها و نهرها و تالابها و آبگیرها و برکه ها که فاضلاب و مواد زائد جامعه به آنها تخلیه شده و یا در آنها نفوذ می کند.
- (۹) آبهای ایران: کلیه آبهای داخلی و ساحلی و دریای سرزمینی که تحت حاکمیت دولت جمهوری اسلامی ایران قرار دارد.
- (۱۰) رقیق کردن: کاهش غلظت مواد آلوده کننده در فاضلاب از طریق اختلاط با آب دریا یا آب پذیرنده.

۱۱) وساتل و روشهای مناسب: مناسب ترین وساتل یا روشهایی که استفاده آن با توجه به شرایط محلی ، درجه پیشرفت و امکانات علمی و فنی و هزینه های مربوط ، رفع یا کاهش موثر آلوده کننده ها را امکان پذیر می سازد.

۱۲) میزان و معیار (استانداردها): حدود مجاز و مشخصات ویژه ای که با توجه به اصول حفاظت و بهسازی محیط زیست برای آلوده کننده ها و جلوگیری از آلودگی آب تعیین می شود.

۱۳) مسئول : شخص حقیقی که اداره یا تصدی منابع مواد آلودگی از قبیل کارخانجات ، کارگاهها و سایر تاسیسات صنعتی را خواه برای خود ، خواه به نمایندگی از طرف شخص یا اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر به عهده داشته یا شخصا به طرق مختلف عامل ایجاد آلودگی است. ۱۴) مواد زاید سمی و خطرناک: هر نوع ماده زائد آلوده کننده یا ترکیبی از مواد و یا ضایعاتی که دارای قدرت صدمه و آسیب زیاد به سلامت انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان بوده یا بر اثر تماس و تکرار دارای عوارض سوء در آنها باشد و قابلیت آلوده ساختن آب را دارد.

ماده ۲: اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی آب را فراهم آورد ممنوع است

ماده ۳: سازمان با همکاری وزارت خانه های نیرو، کشاورزی، جهاد سازندگی، بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی و سایر وزارتخانه ها و سازمانهای ذیربط حسب مورد نسبت به بررسی و شناسائی کیفیت آبهای ایران از لحاظ آلودگی اقدام خواهد نمود.

تبصره ۱ - وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی در مورد آبهای مشروب از مرحله آبگیر طبق قوانین و مقررات خود عمل می نماید. تبصره ۲ - در مورد آلودگی آبهای دریاها و دریاچه ها همچنین رودخانه های مرزی با مواد نفتی به موجب قانون حفاظت دریا و رودخانه های مرزی از آلودگی با مواد نفتی عمل خواهد شد.

ماده ۴: سازمان موظف است نسبت به شناسائی منابع مختلف آلودگی آب به طریق مقتضی اقدام نماید. مسئولین موظفند اطلاعات و مدارک مورد نیاز را در صورت درخواست در اختیار سازمان قرار دهند.

تبصره ۱ - وزارتخانه های کشور، بهداشت ، در مان و آموزش پزشکی ، کشاورزی ، نیرو ، صنایع ، معادن و فلزات و جهاد سازندگی و حسب مورد سایر موسسات ذیربط همکاری لازم را با سازمان در اجرای مفاد این ماده معمول خواهد داشت.

تبصره ۲ - اطلاعات و مدارکی که جنبه محرمانه دارد و توسط مسئولین در اختیار سازمان گذارده می شود محرمانه تلقی

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

شده و جز در موارد قانونی مورد استفاده قرار نخواهد گرفت.

ماده ۵: استانداردهای مربوط به آلودگی آب با ذکر روشهای سنجش و سایر مقررات مربوط توسط سازمان و با همکاری وزارتخانه ها و موسسات مذکور در ماده (۳) این آئین نامه تهیه و به مورد اجرا گذارده می شود.

تبصره - در مورد مقررات مربوط به تخلیه هر نوع فاضلاب به شبکه عمومی فاضلاب شهر و جمع آوری، نگهداری و حمل و دفع مواد زائد جامد کمیسیون دائمی متشکل از نمایندگان تام الاختیار وزارتخانه های نیرو، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشور، صنایع، معادن و فلزات و سازمان حفاظت محیط زیست و سایر سازمانهای مسوول آب و فاضلاب شهری در وزارت کشور تشکیل و تصمیمات اتخاذ شده به مرحله اجراء گذارده خواهد شد.

ماده ۶: طبقه بندی کلی آبهای پذیرنده اعم از سطحی و زیر زمینی و دریاچه ها و آبهای ساحلی با توجه به قدرت جذب و تصفیه طبیعی آلوده کننده ها بر حسب اولویتها و به تدریج توسط سازمان با همکاری وزارتخانه ها و موسسات مذکور در ماده (۳) این آئین نامه تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده ۷: سازمان موظف است طبق برنامه پیش بینی شده از فاضلاب و مواد زائد جامد منابع آلوده کننده نمونه برداری و نوع و میزان آلودگی هر یک از این منابع را مشخص نماید. در صورتی که شدت آلودگی هر یک از منابع آلوده کننده بیش از استانداردهای موضوع بند (۵) این آئین نامه باشد سازمان مراتب را کتباً به مسوول مربوط اخطار خواهد نمود که در رفع آلودگی اقدام نماید. در این اخطاریه نوع آلودگی و میزان آن و همچنین مهلت رفع آلودگی که متناسب با امکانات تعیین می گردد صریحاً قید خواهد شد.

تبصره - در مورد شهرکها و مجتمع های صنعتی که دارای سیستم فاضلاب عمومی هستند از فاضلاب عمومی شهرکها و مجتمعهای صنعتی و غیر صنعتی نمونه برداری شده و اقدامات لازم برای رفع آلودگی با مسوولیت شرکت و مجتمع به عمل خواهد آمد. در مواردی که واحدهای مستقر در این شهرکها و مجتمعها فاضلاب صنعتی حاوی مواد مسموم فلزات سنگین داشته باشند و از طریق سیستم فاضلاب عمومی قابل کنترل نباشد بنا به تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست واحد مزبور موظف به ایجاد تصفیه خواهد بود.

ماده ۸: مسوولین مکلفند ظرف مهلت مذکور در اخطاریه نسبت به رفع آلودگی در حد استاندارد اقدام کنند در غیر این صورت

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

بر اساس ماده (۱۱) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست از فعالیت یا بهره برداری منبع مربوط تا رفع آلودگی جلوگیری خواهد شد.

ماده ۹: در صورتی که مسئول منبع آلوده کننده با دلایل و مدارک قابل قبول سازمان اثبات نماید که ظرف مهلت مقرر در اختیاریه رفع آلودگی عملی نمی باشد سازمان می تواند مهلت اضافی مناسب برای این گونه منابع قائل شود مشروط بر اینکه ادامه فعالیت این منابع خطرات جدی برای سلامت انسان و سایر موجودات زنده در بر نداشته باشد.

ماده ۱۰: سازمان در اجرای وظایف قانونی خود مجاز است هر یک از منابع آلوده کننده را توسط مامورین خود مورد بازرسی قرار دهد، در صورتی که بازرسی هر یک از منابع به موجب قوانین دیگر مستلزم کسب اجازه از دادستان باشد نسبت به اخذ نمایندگی دادستان اقدام خواهد شد.

تبصره - مسئولین مکلفند در اجرای مفاد این آئین نامه همکاری لازم را با مامورین سازمان به عمل آورند.

ماده ۱۱: وزارتخانه های صنایع، کشور، کشاورزی و جهاد سازندگی هنگام صدور مجوز احداث و توسعه واحدها و مجتمع های صنعتی - معدنی - کشاورزی - دامداری - مرغداری و کشتارگاه یا سایر مراجع صدور مجوز واحدها و مجتمع های فوق الذکر موظفند استانداردها و مقررات لازم الرعایه موضوع ماده (۵) این آئین نامه را به متقاضیان ابلاغ نمایند.

صدور پروانه بهره برداری از واحدهای مذکور موقوف به رعایت استانداردها و مقررات فوق الذکر است.

ماده ۱۲: مراجع مربوط، رو نوشت پروانه تاسیس و بهره برداری صادر شده برای واحدهای مذکور در ماده (۱۱) را به سازمان ارسال خواهند داشت.

ماده ۱۳: وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، کشور و شهرداریها و سازمانها و واحدهای تابع آنها حسب مورد هنگام تهیه طرح های جامع و هادی شهرها، شرکها و مجتمع های مسکونی و بهداشتی و شهرداریها موقع صدور پروانه در شهرها، استاندارد و مقررات موضوع ماده (۵) این آئین نامه را باید به اطلاع طراحان و مجریان مربوط برسانند.

ماده ۱۴: تخلیه و پخش فاضلاب یا هر نوع ماده آلوده کننده از منابع متفرقه به آبهای پذیرنده به میزان بیش از حد استاندارد ممنوع است. انواع و طبقه بندی منابع آلوده کننده و متفرقه توسط سازمان و با همکاری وزارتخانه ها و موسسات ذیربط تعیین خواهد شد.

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

ماده ۱۵: در مواردی که سازمان بنا بر دلایل کافی تشخیص دهد کاهش یا از بین بردن آلودگی ناشی از منابع آلوده کننده موجود از طریق دیگر بجز انتقال آنها به نقاط مناسب امکان پذیر نمی باشد، طرحی در این مورد با همکاری وزارتخانه های کشاورزی، جهاد سازندگی، صنایع، مسکن و شهرسازی، نیرو و کار و امور اجتماعی تهیه و پس از تصویب هیات وزیران به مورد اجراء خواهد گذاشت.

ماده ۱۶: سازمان مجاز است در مواقعی که ضرورت ایجاب نماید استفاده از وسایل و روشهای مناسب را برای منابع متفرقه بر قرار نماید.

ماده ۱۷: رقیق کردن در مرحله تخلیه به عنوان تصفیه ممنوع است مگر در موارد خاصی که به تشخیص سازمان خطرات آلودگی محیط زیست را در بر نداشته باشد.

ماده ۱۸: مسئولین مکلفند تدابیری اتخاذ نمایند تا در مواقع اضطراری که تصفیه فاضلابها به هر علتی متوقف می شود از تخلیه مستقیم فاضلاب به آبهای پذیرنده خودداری نمایند.

ماده ۱۹: در مواردی که به استثناء ماده (۱۱) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و تبصره آن دستور ممانعت از کار و فعالیت کارخانه یا کارگاهی صادر می شود، مراتب به دادستان حوزه قضائی مربوط برای صدور دستورهای لازم اعلام می شود.

ماده ۲۰: سازمان به منظور پیشگیری از آلودگی آب و تشویق کلیه مسئولین منابع آلوده کننده به رفع آلودگی و ایجاد انگیزه برای یافتن وسائل و روشهای مناسب و تحقیق در این زمینه تدابیر لازم را اتخاذ و به مورد اجرا خواهد گذاشت.

ماده ۲۱: تشریفات ابلاغ اخطاریه توسط سازمان به مسئولین منابع آلوده کننده تابع قانون آئین دادرسی مدنی می باشد.

ماده ۲۲: چنانچه تخلف از مقررات این آئین نامه موجب ورود هرگونه خسارت به محیط زیست آبریان و منابع طبیعی می شود، دادگاه حسب درخواست سازمان، مسئولین را به پرداخت و جبران خسارت وارد شده محکوم خواهد کرد.

آئین نامه جلوگیری از آلودگی آب (موضوع تصویب نامه شماره ۹۰۳۰۲ مورخ ۲۸/۹/۱۳۶۴) لغو می شود.

۱۱-۱-۲. حریم دریا و دریاچه و نحوه تعیین حد بستر آنها

* قانون اراضی مستحدثات ساحلی (مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۹)

ماده ۱- اصطلاحات مندرج در این قانون به شرح زیر تعریف و توصیف می‌شوند:

الف - اراضی مستحدث عبارتست از زمینهای که در نتیجه پائین رفتن سطح آب دریا یا هر نوع جریان آب در کرانه های دریا و دریاچه‌ها و جزایر یا در نتیجه پایین رفتن آب یا خشک شدن تالابها ظاهر و یا ایجاد می‌شوند.

ب- اراضی ساحلی، پهنه‌ای است با عرض مشخص از اراضی مجاور دریا و دریاچه‌ها یا خلیج که حداقل از یک سو به کنار دریا یا دریاچه یا خلیج متصل باشد.

ج- تالاب، اعم است از مرداب، باتلاق، یا آب بندان طبیعی که سطح آن در حداکثر ارتفاع آب از پنج هکتار کمتر نباشد.

د- حریم، قسمتی از اراضی ساحلی یا مستحدثات است که یک طرف آن متصل به آب دریا یا دریاچه یا خلیج یا تالاب باشد.

ماده ۲- عرض اراضی ساحلی و مستحدث و حریم منابع مندرج در این قانون به شرح زیر تعیین می‌شود:

الف- عرض اراضی مستحدث دریای خزر خط تراز است به ارتفاع یک صد و پنجاه سانتی متر از سطح آب در آخرین نقطه پیشرفت آب دریا در سال ۱۳۴۲ ولی در نقاطی که این خط به جاده سراسری عمومی ساحلی فعلی برخورد می‌کند حد اراضی مستحدث جاده مزبور است.

ب- عرض اراضی ساحلی خلیج فارس و دریای عمان دو کیلومتر از آخرین حد پیشرفت آب دریا بالاترین نقطه مد خواهد بود.

ج- عرض اراضی ساحلی دریاچه رضائیه یک هزار متر از آخرین حد پیشرفت آب در سال ۱۳۵۳ می‌باشد، لجن زارهای متصل به این عرض و نمکزارها تا آخرین حد آنها جزو اراضی ساحلی مزبور محسوب است.

د- عرض حریم دریای خزر شصت متر از آخرین نقطه پیشرفتگی آب در سال ۱۳۴۲ و عرض حریم دریاچه رضائیه شصت متر از آخرین نقطه پیشرفتگی آب در سال ۱۳۵۳ و عرض حریم خلیج فارس و دریای عمان شصت متر از آخرین نقطه مد

می‌باشد.

تبصره ۱- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است حداکثر ظرف پنج سال از تاریخ تصویب این قانون حدود آن قسمت از حریم و اراضی مستحدث دریای خزر را که تاکنون علامت‌گذاری نشده و نیز حریم و اراضی ساحلی خلیج فارس و دریای عمان و دریاچه رضائیه را شناسائی و نقشه‌برداری و با نصب علائم مشخص نماید، این حد پس از تشخیص از لحاظ حریم با اراضی مستحدث یا ساحلی قطعی است، اراضی مستحدثی که بعد از تصویب این قانون ایجاد می‌شود به عرض حریم مذکور اضافه خواهد شد. هزینه انجام کار بر اساس طرحی که از طرف سازمان جنگلها و مراتع کشور تهیه و به سازمان برنامه بودجه پیشنهاد می‌شود. توسط سازمان برنامه و بودجه تأمین و از محل اعتبارات مربوطه تأدیه خواهد شد.

تبصره ۲- عرض حریم و حدود اراضی مستحدث سایر دریاچه‌ها و تالابهای کشور و مدت لازم برای نصب علائم مشخصه آنها بنا به پیشنهاد وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و تصویب هیأت وزیران تعیین می‌شود.

ماده ۳- کلیه اراضی مستحدث کشور متعلق به دولت است و اشخاص حق تقاضای ثبت آنها را ندارند و در صورتی که نسبت به اراضی مذکور درخواست ثبت شده باشد آن درخواست باطل و ادارات ثبت محل مکلفند تقاضای ثبت اراضی مزبور را از وزارت کشاورزی و منابع طبیعی یا سایر سازمانهای دولتی که در آنها تصرفاتی دارند با تأیید وزارت کشاورزی و منابع طبیعی بپذیرند.

تبصره ۱- اراضی مستحدث دریای خزر که از طرف اشخاص تقاضای ثبت شده و تا تاریخ ۱۳/۷/۱۳۴۲ (موضوع تصویب نامه شماره ۴۱۷۲۰-۱۳/۷/۱۳۴۲) ملک به نام آنها در دفتر ثبت املاک به ثبت رسیده و یا حکم قطعی مالکیت به نفع اشخاص تا تاریخ مذکور صادر شده باشد از مقررات این ماده مستثنی است.

تبصره ۲- تبصره بند ۹ ماده یک قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع منحصراً مربوط به دریای خزر بوده و کماکان قابل اجرا است.

ماده ۴- کلیه اراضی ساحلی دریای عمان و خلیج فارس و دریاچه رضائیه که تا تاریخ تصویب این قانون به نام اشخاص در دفتر املاک به ثبت نرسیده باشد متعلق به دولت است و اشخاص حق تقاضای ثبت آن را ندارند و در صورتی که نسبت به اراضی مزبور تقاضای ثبت شده ولی منجر به ثبت ملک به نام متقاضی در دفتر املاک نشده باشد تقاضای ثبت باطل است و

اداره ثبت محل مکلف است تقاضای ثبت اراضی مزبور را از وزارت کشاورزی و منابع طبیعی و یا سایر سازمانهای دولتی که در این اراضی تصرفاتی دارند با تأیید وزارت کشاورزی و منابع طبیعی بپذیرد.

تبصره ۱- مستثنیات این ماده که به هر دو حال خارج از حریم می‌باشد به شرح زیر است:

الف- اراضی واقع در محدوده قانونی شهرها در تاریخ تصویب این قانون.

ب- عرصه اعیان احداث شده و اراضی مزروعی و آیش باغات و نخلستانها و قلمستانها که تا تاریخ تصویب این قانون احداث شده. میزان آیش طبق عرف محل و به هر صورت از دو برابر زمین تحت کشت تجاوز نخواهد کرد.

ج- محوطات ساختمانهایی که در اراضی موضوع بند ب این تبصره قرار دارند حداکثر تا بیست برابر سطح زیر بنایی آنها مشروط بر آن که مساحت آن از ۳۰۰۰ متر مربع بیشتر نبوده و در حریم دریا و دریاچه یا خلیج نیز واقع نباشد.

تبصره ۲- تشخیص مستثنیات مندرج در بندهای فوق به عهده سازمان جنگلها و مراتع کشور بوده و نظریه سازمان در این مورد قطعی است.

ماده ۵- در صورتی که اراضی مذکور در ماده ۴ این قانون که با رعایت شرایط مقرر در آن ماده در دفتر املاک به نام اشخاص ثبت شده باشد به تشخیص هیأت وزیران مورد نیاز طرحهای عمرانی کشور باشد آن اراضی به تصرف طرح مربوطه درخواهد آمد و هرگاه مقدار زمین در یک مالکیت کمتر از ۱۰۰۰ متر مربع باشد بهای عادله آن طبق قانون برنامه و بودجه تعیین و از محل اعتبار طرح نقداً پرداخت خواهد شد، ولی هر گاه مجموع آن در یک مالکیت ۱۰۰۰ مترمربع بیشتر باشد مازاد بر ۱۰۰۰ متر مربع از نزدیکترین منابع ملی آن منطقه به مساحت مساوی به مالک واگذار و پابه پا خواهد شد.

ماده ۶- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است عرصه و اعیان و محوطه‌های ساختمانهایی را که تا تاریخ ۱۳۴۶/۵/۳۰ از طرف اشخاص در اراضی مستحدث متعلق به دولت در کرانه دریای خزر ایجاد و احداث شده به صاحبان آنها اجاره دهد و یا بفروشد. بهای عرصه و اجاره بها به ترتیب مذکور در ماده ۱۲ این قانون تعیین می‌گردد.

تبصره ۱- در صورتی که صاحبان اعیان ظرف ضرب‌الاجلی که از طرف وزارت کشاورزی و منابع طبیعی تعیین و ابلاغ یا آگهی می‌شود و از سه ماه کمتر از یک سال بیشتر نخواهد بود حاضر به خرید یا اجاره عرصه نشوند، اعیان موجود در اراضی مزبور با سپردن بهای آن به صندوق ثبت متعلق به دولت خواهد بود و سند مالکیت عرصه و اعیان به نام وزارت

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

کشاورزی و منابع طبیعی صادر و به درخواست وزارت مذکور و با دستور دادستان محل توسط گارد جنگل و منابع طبیعی یا مأمورین انتظامی از متصرف خلع ید خواهد شد.

دادستان محل ظرف یک ماه از تاریخ وصول تقاضای وزارت کشاورزی و منابع طبیعی نسبت به موضوع دستور صادر می‌نماید و این دستور قطعی است.

از تاریخ سپردن بهای اعیان توسط وزارت کشاورزی و منابع طبیعی تا تاریخ خلع ید از عرصه و اعیان ماهانه معادل یک درصد مجموع بهای عرصه و اعیان از متصرف حق الارض وصول خواهد گردید.

تبصره ۲- منظور از اعیان در این قانون ساختمان یا تأسیسات یا باغ یا بیشه دست کاشت و قلمستان می‌باشد. چپر، آلونک، کپر و صرف دیوار کشی و حفر چاه و ایجاد حصار و نصب سیم خاردار و امثالهم اعیانی محسوب نمی‌شوند، تشخیص وزارت کشاورزی و منابع طبیعی در این مورد قطعی است.

ماده ۷- حریم منابع مندرج در ماده ۲ قابل تملک و تصرف خصوصی نیست ولو آنکه متصرفین این قبیل اراضی، اسناد مالکیت گرفته باشند، ولی استفاده از حریم مزبور برای ایجاد تأسیسات ضروری دولتی که جنبه اختصاصی نداشته باشد با رعایت مقررات آیین‌نامه اجرایی این قانون و تصویب هیأت وزیران مجاز می‌باشد.

تبصره- ایجاد اسکله برای دسترسی به دریا به منظور استفاده از تأسیسات تفریحی ساحلی یا تعمیرگاههای دریایی متعلق به بخش خصوصی بر اساس طرحی که بر حسب مورد توسط وزارت اطلاعات و جهانگردی یا وزارت راه و ترابری پیشنهاد و به تصویب وزارت کشاورزی و منابع طبیعی می‌رسد با اخذ اجازه بها مجاز می‌باشد.

ماده ۸- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است تأسیساتی را که در حریم یادادخل دریا یا دریاچهها ایجاد شده است به ترتیبی که در ماده ۱۲ این قانون مقرر شده خریداری نماید و تا زمانی که خریداری نشده است از متصرفین حق الارض دریافت کند.

مبدأ محاسبه و مطالبه حق الارض ۱۳/۷/۱۳۴۲ می‌باشد مگر اینکه تأسیسات بعد از تاریخ مذکور احداث شده باشد که در این صورت تاریخ ایجاد تأسیسات مبدأ مطالبه حق الارض خواهد بود.

سازمانهای دولتی از لحاظ پرداخت حق الارض مشمول این ماده نیستند منظور از تأسیسات در این ماده هر نوع ساختمان یا

اسکله یا توقفگاه و یا گردشگاههای دریایی و یا خطوط لوله برای بردن آب از دریا می‌باشد، اجازه مندرج در این ماده مانع مراجعه سازمان جنگلها و مراتع کشور به مراجع قضائی جهت تحصیل حکم خلع ید و قلع بنای اشخاص در حریم نیست. ماده ۹- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است اراضی مستحدث ساحلی متعلق به دولت را بفروشد یا اجاره دهد یا با سایر اراضی و تأسیسات معاوضه نماید، تعیین ضوابط و شرایط فروش و اجاره و معاوضه و بهره‌برداری از اراضی مزبور در آیین نامه اجرایی این قانون تعیین می‌گردد.

تبصره - مالکانی که در اراضی مستحدث و ساحلی بین اراضی آنها و حریم دریا قرار گرفته در صورت تساوی شرایط برای خرید یا اجاره یا معاوضه حق تقدم دارند، در این قبیل موارد وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مراتب را به آنها ابلاغ در روزنامه کثیرالانتشار آگهی می‌نماید استفاده از این حق تقدم در طول یک ماه از تاریخ صدور آگهی یا اخطار خواهد بود. ماده ۱۰- دولت مکلف است از نزدیکترین جاده اصلی به دریای خزر راههای فرعی عبور و مرور تا حریم دریا در محلهای مناسب ایجاد نماید، فاصله راههای فرعی از یکدیگر نباید از شش کیلومتر بیشتر و عرض آنها از ۹ متر کمتر باشد، در صورتی که برای احداث راههای مزبور استفاده از اراضی ملکی اشخاص ضرورت داشته و یا احتیاج به تخریب ساختمان یا تصرف قسمتی از باغات یا مزروعی پیدا شود دولت می‌تواند با رعایت قوانین و مقررات مربوط اقدام نماید.

ماده ۱۱- هرکس به قصد تصرف به اراضی مستحدث و ساحلی متعلق به دولت و حریم دریا و دریاچه‌ها و تالابهای کشور تجاوز کند و یا اراضی مزبور را با برداشت شن و ماسه و خاک و سنگ تخریب نماید به حبس جنحه‌ای تا سه سال و خلع ید محکوم خواهد شد. وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است به محض اطلاع به وسیله گارد جنگل و مأمورین خود رفع تجاوز کند و مراتب را برای رسیدگی به موضوع تعقیب کیفری کتباً به دادسرای محل اعلام نماید. اعیانی که در عرصه مورد تجاوز احداث شود به حکم دادگاه جزایی به نفع دولت ضبط یا قلع بنا خواهد شد.

ماده ۱۲- تعیین حق الارض و بهای عرصه و اعیان و میزان اجاره بها و ارزیابی عوض و معوض با رعایت نرخ عادلانه روز و جلب نظر کارشناس رسمی دادگستری به عهده سازمان جنگلها و مراتع کشور می‌باشد.

اشخاصی که به تشخیص سازمان جنگلها و مراتع نسبت به موارد فوق معترض باشند می‌توانند اعتراضیه و مدارک خود را حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ آگهی در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار مرکز یا ابلاغ کتبی سازمان به مرجع مندرج در

آگهی یا ابلاغ تسلیم نمایند. اعتراضات واصله وسیله هیأتی مرکب از وزیر کشاورزی و منابع طبیعی، دادستان کل و رئیس سازمان ثبت یا نمایندگان آنها مورد رسیدگی و اتخاذ تصمیم قرار خواهد گرفت. تصمیم اکثریت اعضای هیأت مزبور قطعی و لازم الاجرا خواهد بود. نحوه اقدام و سایر موارد مربوط در آیین نامه این قانون تعیین و تصریح خواهد شد.

ماده ۱۳- از تاریخ اجرای این قانون، قانون مربوط به اراضی ساحلی مصوب مردادماه ۱۳۴۶ ملغی است.

ماده ۱۴- آیین نامه های اجرایی این قانون توسط وزارت کشاورزی و منابع طبیعی تهیه و پس از تأیید هیأت مذکور در ماده ۱۲ به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

۱۱-۱-۳. حریم گسل و نحوه تعیین آن

حریم گسل ها بر پایه نوع گسل و فعالیت آن احتمال رویداد زمین لرزه و میزان شتاب حرکت امواج زمین لرزه در گسل ها متغیر است اما به طور متوسط حداقل حریم برای گسل های عادی ۵۰۰ متر از هر طرف و برای گسل های فشاری و رورانده ۷۰۰ متر در قطعه فرارو و ۳۰۰ متر در قطعه فرورو توسط سازمان زمین شناسی تعیین گردیده است. با این حال پهنه بندی دقیق آن نیاز به مطالعه دقیق لرزه زمین ساخت و ریز پهنه بندی خطر زمین لرزه ای است. در داخل حریم گسل ها باید از ایجاد هرگونه ساخت و ساز و تأسیسات و انجام هر فعالیتی که با تجمع جمعیت و مستلزم سازه های سنگین است، جلوگیری نمود. در غیر این صورت می بایست اصل انطباق را رعایت کرد و نسبت به ایجاد کاربری هایی از جمله فضاهای سبز و باز اقدام نمود که در مواقع رخداد زمین لرزه، کمترین خسارات را تحمل نمایند.

در مواردی که سازمان اجرایی مدیریت شهری و ناحیه ای ناگزیر به احداث ساختمان در محدوده حریم باشند و ایجاد ساختمان و یا انجام فعالیتی خاص مهم تشخیص داده شده باشد، ضروری است که در این زمینه تمامی تدابیر فنی و مهندسی از جمله آئین نامه ۲۸۰۰ ساختمان ایران رعایت گردد.

شایان ذکر است که در ساخت و سازهایی که سرمایه گذاری نسبتاً زیادی برای آن منظور می شود، مانند فعالیت های مختلف صنعتی، مجتمع های مسکونی، مجتمع های آموزشی و ... باید مطالعات شناسایی مشخصات گسل های موجود در منطقه و وضعیت مقاومت و پایداری خاک و نیز بررسی های زلزله خیزی و ریزپهنه بندی خطر زمین لرزه و آسیب پذیری در برابر زلزله و

تدوین آیین‌نامه‌های ویژه انجام پذیرد. و بر اساس نتایج مطالعات مذکور حریم گسل‌ها و آیین‌نامه‌های ساختمانی مناسب در آن تدقیق گردد.

۱۱-۲- حریم مصنوع:

۱۱-۲-۱. حریم تاسیسات و خطوط هوایی انتقال و توزیع نیروی برق

ماده ۱- تعاریف

الف- محور خط : خطی است فرضی بین مراکز پایه‌ها در طول خطوط هوایی نیروی برق

ب- مسیر خط : نواری است از زمین در طول خطوط هوایی انتقال و توزیع حاصل از تصویرهای جانبی خط بر روی زمین.

پ- حریم

۱. حریم درجه یک: دو نوار است در طرفین مسیر خط و متصل به آن که عرض هر یک از این دو نوار در سطح افقی در این تصویب‌نامه تعیین شده است.

۲. حریم درجه دو- دو نوار است در طرفین حریم درجه یک و متصل به آن. فواصل افقی حد خارجی حریم درجه دو از محور خط در هر طرف در این تصویب‌نامه تعیین شده است.

ت- ردیف ولتاژ : ولتاژ اسمی خطوط نیروی برق است.

ث- محدوده شهر : حدود است که از سوی انجمن شهر یا قائم مقام قانونی آن با تأیید مراجع مندرج در قانون قبل از تاریخ طرح نهایی هر یک از خطوط نیروی برق برای آن شهر تعیین شده است.

تبصره : تاریخ طرح نهایی خطوط نیروی برق از طرف وزارت نیرو یا سازمان‌های اجرایی آن اعلام می‌شود.

ج- خطوط هوایی فشار قوی : خطوطی با ولتاژ هزار ولت و بالاتر است.

چ- خطوط هوایی فشار ضعیف : خطوطی با ولتاژ کمتر از هزار ولت است.

ماده ۲- حریم خطوط هوایی فشار قوی نیروی برق در خارج محدوده شهرها به دو درجه تقسیم و نسبت به ولتاژهای

مختلف به شرح زیر تعیین می‌شود.

الف- حریم درجه یک خطوط هوایی نیروی برق ردیف ولتاژ هزار تا ۲۰ هزار ولت برابر ۳ متر در هر طرف مسیر خط بوده و حد خارجی حریم درجه دو در هر طرف به فاصله ۵ متر از محور خط است.

ب- حریم درجه یک خطوط هوایی نیروی برق ردیف ولتاژ ۳۳ هزار ولت برابر ۵ متر در هر طرف مسیر خط و حد خارجی حریم درجه دو در هر طرف به فاصله ۱۵ متر از محور خط است.

ت- حریم درجه یک خطوط هوایی نیروی برق ردیف ولتاژ ۱۳۲ هزار ولت برابر ۱۵ متر در هر طرف مسیر خط و حد خارجی حریم درجه دو در هر طرف به فاصله ۳۰ متر از محور خط است.

ث- حریم درجه یک خطوط هوایی نیروی برق ردیف ولتاژ ۲۳۰ هزار ولت برابر ۱۷ متر در هر طرف مسیر خط و حد خارجی حریم درجه دو در هر طرف به فاصله ۴۰ متر از محور خط است.

ج- حریم درجه یک خطوط هوایی نیروی برق ردیف ولتاژ ۴۵۰ هزار ولت برابر ۲۰ متر در هر طرف مسیر خط و حد خارجی حریم آبیاری، مشروط بر این که سبب ایجاد خسارات برای تأسیسات خطوط انتقال نشود با رعایت ماده ۸ این تصویب‌نامه بالامانع خواهد بود.

تبصره: ایجاد شبکه آبیاری و حفر چاه و قنوات و راهسازی در اطراف پایه‌های خطوط نباید در فاصله‌ای کمتر از ۳ متر از پی پایه‌ها انجام شود.

ماده ۳- در صورتی که عبور خطوط هوایی فشار قوی نیروی برق در داخل محدوده شهرها به تشخیص وزارت نیرو لازم باشد و احداث تمام یا قسمتی از آن به لحاظ رعایت فواصل لازم و سایر جهات فنی و ایمنی به شرح اندازه‌های حریم درجه یک مذکور در ماده ۲ این تصویب‌نامه در معابر عمومی و حریم اماکن ممکن نباشد و ایجاد خطر عرفاً موجب سلب استفاده متعارف از املاک اشخاص شود، وزارت نیرو و موسسات تابع ماده ۱۶ قانون برق ایران اقدام خواهند کرد.

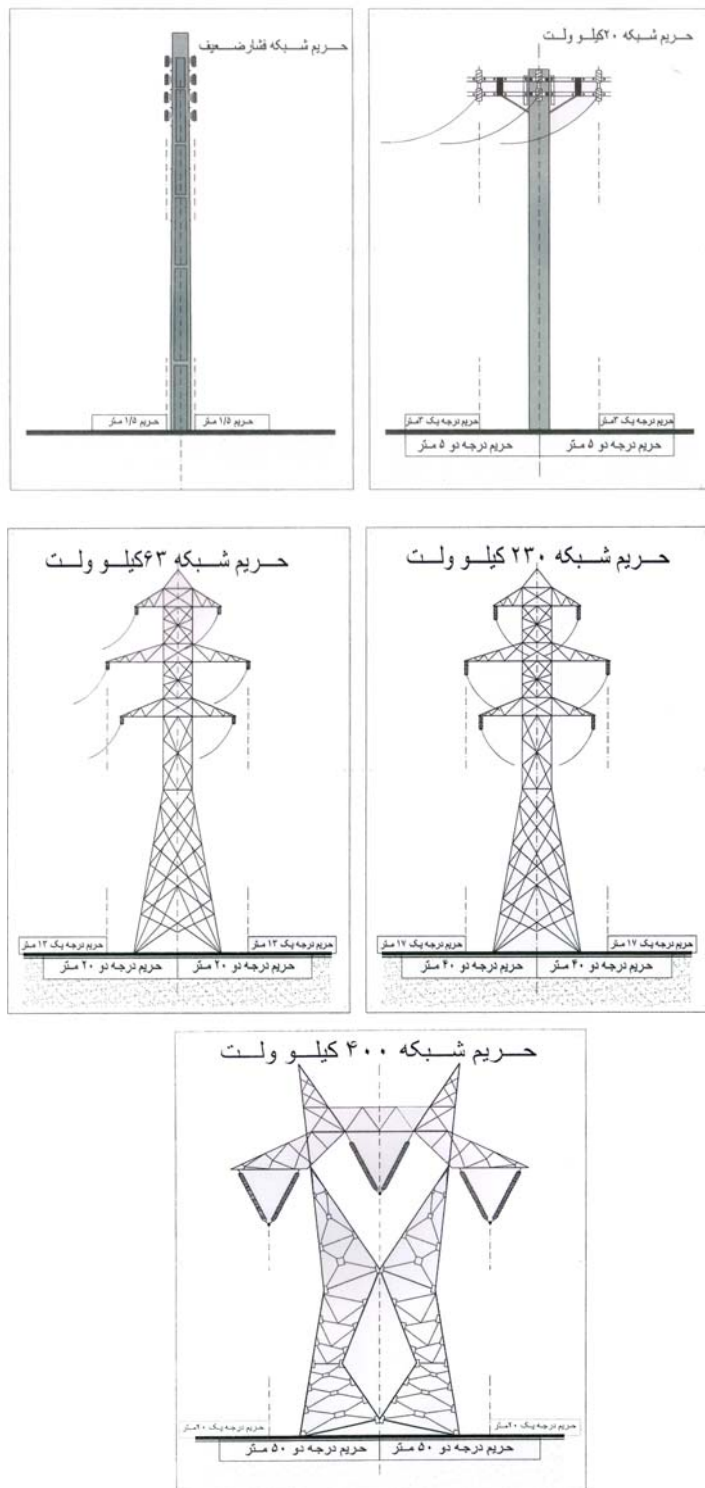
تبصره ۱. در داخل محدوده شهرها فواصلی که برای رعایت ایمنی و سایر جهات فنی خطوط انتقال و توزیع نیروی برق در نظر گرفته می‌شود می‌تواند متناسب با فواصل پایه‌ها ۳۰ درصد کمتر از مقدار مقرر برای حریم درجه یک مذکور در ماده ۲ این تصویب‌نامه طبق نظر وزارت نیرو باشد.

تبصره ۲. در مورد توسعه محدوده شهر در اراضی و املاک واقع در خارج از محدوده‌ای که قبلاً خطوط نیروی برق با

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

استفاده از حق حریم در آن ایجاد شده، وزارت نیرو، موسسات و شرکت‌های تابعه کماکان از حق حریم درجه یک استفاده می‌کنند. اما اراضی مشمول حریم درجه دو با تقویت خط از حریم خارج می‌شود.

ماده ۴- در مسیر حریم درجه یک اقدام به هرگونه عملیات ساختمانی و ایجاد تأسیسات مسکونی و تأسیسات دامداری یا باغ و درختکاری و انبارداری تا هر ارتفاع ممنوع بوده فقط ایجاد زراعت فصلی و سطحی و حفر چاه و قنات و راه سازی و شبکه آبیاری، مشروط بر این که سبب خسارت برای تأسیسات خطوط انتقال نشود، با رعایت ماده ۸ این تصویبنامه بلامانع خواهد بود.

ماده ۵- در حریم درجه دو فقط تأسیسات ساختمانی اعم از مسکونی و صنعتی و مخازن تا هر ارتفاع ممنوع است.

ماده ۶. اگر در نتیجه عملیات تعمیراتی و بازرسی خطوط نیروی برق خسارتی به اعیان و مستحقات موجود در ملکی وارد شود، وزارت نیرو، موسسات و شرکت‌های تابع خسارت مالک اعیانی را جبران خواهند کرد.

ماده ۷- در صورتی که اشخاص بر خلاف مقررات این آیین‌نامه عملیات یا تصرفاتی در حریم یک و درجه دو خطوط انتقال و توزیع داشته باشند، مکلفند به محض اعلام مأموران وزارت نیرو، موسسات و شرکت‌های تابع عملیات و تصرفات را متوقف و به هزینه خود در رفع آثار عملیات و تصرفات اقدام کنند.

ماده ۸- برای تمامی عملیاتی که به وسیله اشخاص حقیقی یا حقوقی به منظور راهسازی، کارهای کشاورزی، حفر چاه و قنات، عبور و حمل بار و ماشین‌آلات و نظایر آن در مسیر حریم خطوط نیروی برق انجام می‌شود باید اصول حفاظتی به منظور جلوگیری از بروز خطرات جانی و ورود خسارات مالی رعایت شده و در مورد حفر چاه و قنات و راهسازی قبلاً از مسوولان عملیاتی خطوط نیروی برق راهنمایی لازم کسب و اجازه کتبی اخذ شود که در هر حال نظر وزارت نیرو باید در مدت یک ماه از تاریخ وصول درخواست اعلام شود.

ماده ۹- حریم کابل‌های زیرزمینی که در معابر و راهها گذاشته می‌شود در هر طرف ۰/۵ متر از محور کابل و تا ارتفاع دو متر از سطح زمین خواهد بود و در موردی که کابل با سایر تأسیسات شهری از قبیل لوله‌کشی آب و فاضلاب، کابل تلفن و نظایر آن تقاطع داشته باشد، استانداردهای متداول شبکه‌های انتقال و توزیع نیروی برق باید رعایت شود.

ماده ۱۰- رعایت حریم استانداردهای مصوب خطوط نیروی برق از سوی همه سازمان‌های دولتی و غیردولتی الزامی است و در هر مورد که سازمان‌های دولتی بخواهند تأسیسات جدیدی ایجاد کنند که با خطوط نیروی برق

تقاطع داشته یا در حریم آن واقع شود این عمل با جلب موافقت وزارت نیرو یا موسسات و شرکت‌های تابع آن انجام می‌شود. در مواردی که خطوط جدید نیروی برق از روی تأسیسات موجود تلگراف و تلفن و راه و راه‌آهن عبور می‌کند حریم استانداردهای آن موسسات از طرف وزارت آب و برق یا موسسات شرکت‌های تابع باید رعایت شود اجرای طرح‌های جدید با موافقت قبلی موسسات مربوطه خواهد بود.

ماده ۱۱- به منظور اطلاع صاحبان اراضی و املاک در مسیر خطوط نیروی برق و به ویژه جلب توجه آنان به اجرای مفاد مواد ۱۶ و ۱۸ و ۱۹ قانون برق ایران وزارت نیرو یا موسسات و شرکت‌های تابع از طریق نشر آگهی جراید محل یا الصاق آگهی در تابلو شهرداری‌ها یا توزیع آن در مسیر خط به طریق ممکن یا پخش آگهی از رادیوهای محلی و یا سایر و سائل مقتضی، آغاز اجرای عملیات طرح خط نیروی برق را اعلام خواهند کرد.

۱۱-۲-۲. حریم مخازن، تأسیسات آبی، کانال‌های عمومی آبرسانی، آبیاری و زهکشی

- مخازن، تأسیسات آب، کانال‌های عمومی آبرسانی، آبیاری و زهکشی مستحدثاتی هستند که به منظور آبرسانی، سالم‌سازی زمین‌ها یا انتقال آب و غیره ایجاد می‌شوند.

- حریم مخازن، تأسیسات آبی، کانال‌های عمومی آبرسانی، آبیاری و زهکشی با توجه به ظرفیت آنها و از منتهی‌الیه دیواره محاسبه می‌گردد که بدین شرح باید رعایت شوند:

الف- حریم کانال‌های آبیاری و زهکشی

حریم کانال‌های آبیاری و زهکشی و تأسیسات مربوط به آنها در سطح محدوده بدین شرح تعیین می‌شود:

- آبدهی (دبی) بیش از ۱۵ متر مکعب در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۱۲ متر
- آبدهی (دبی) از ۱۰ تا ۱۵ متر مکعب در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۸ متر
- آبدهی (دبی) از ۵ تا ۱۰ متر مکعب در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۶ متر
- آبدهی (دبی) از ۲ تا ۵ متر مکعب در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۴ متر
- آبدهی (دبی) از ۱۵۰ لیتر تا ۲۰ متر مکعب در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۱ تا ۲ متر

- آبدهی (دبی) کمتر از ۱۵۰ لیتر در ثانیه- میزان حریم از هر طرف ۱ متر

الف- حریم لوله‌های آبرسانی

حریم لوله‌های آبرسانی با توجه به قطر آنها در سطح محدوده به شرح زیر باید رعایت شوند :

- حریم لوله آبرسانی با قطره ۵۰۰ میلی‌متر- در کل ۶ متر (۳ متر از هر طرف نسبت به محور لوله)

- حریم لوله آبرسانی از ۵۰۰ تا ۸۰۰ میلی‌متر- در کل ۶ متر (۳ متر از هر طرف نسبت به محور لوله)

- حریم لوله آبرسانی از ۸۰۰ تا ۱۲۰۰ میلی‌متر- در کل ۱۰ متر (۵ متر از هر طرف نسبت به محور لوله)

- حریم لوله آبرسانی از ۱۲۰۰ میلی‌متر به بالا- در کل ۱۲ متر (۶ متر از هر طرف نسبت به محور لوله)

- در صورتی که لوله‌های آبرسانی به موازات و در حریم یکدیگر نصب شوند، حد خارجی حریم به اعتبار قطر آخرین لوله منظور می‌شود.

- کانال عمومی آبرسانی، آبیاری و زهکشی واقع در داخل مزارع و باغ‌ها تا مساحت ۱۰۰ هکتار که برای آبیاری همان مزارع و باغ‌ها مورد استفاده است، دارای حریم نیستند.

- هرگاه حریم رودخانه‌ها، مسیل‌ها، مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی با حریم سایر تاسیساتی که دارای حریم هستند، تداخل نماید، قسمت مورد تداخل برای تاسیسات دوطرف، به صورت مشترک مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ج- حریم دریاچه احداثی در پشت سدها

قانون تعیین حریم دریاچه احداثی در پشت سدها (۱۳۴۴/۴/۲۷)

ماده ۱. با توجه به ماده ۱۳۶ قانون مدنی، حریم دریاچه‌های احداثی در پشت سدها (بر روی خطی است موازی به فاصله افقی) یکصد و پنجاه متر از محیط اطراف مخزن سد بر مبنای حداکثر ارتفاع آب روی سرریز اجاره ایجاد تاسیسات و هرگونه دخل و تصرف در حریم به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که بنا به پیشنهاد وزارت نیرو و تصویب هیئت وزیران تعیین می‌گردد.

ماده ۲. در مورد سدهایی که بعد از تصویب این قانون احداث می‌شود ایجاد مستحذات در حریم دریاچه سدها همزمان با آگهی وزارت نیرو درباره احداث سد طبق آیین‌نامه مذکور در ماده یک خواهد بود و در مورد مستحذاتی که قبل از آگهی فوق

در حریم دریاچه سدها ایجاد شده باشد عیناً مانند مستحدثاتی که در مخزن سد قرار گرفته‌اند رفتار خواهد شد.

ماده ۳. دولت می‌تواند در صورت لزوم مستحدثاتی که در حریم دریاچه سد قبل از تصویب این قانون ایجاد شده است به شرح زیر خریداری و تصرف نماید:

الف- تعیین بهای مستحدثات از طریق توافق بین وزارت نیرو و صاحبان مستحدثات مزبور به عمل می‌آید اگر این توافق حاصل نشود به وسیله کمیسیونی مرکب از وزیر نیرو، دادستان کل کشور، مدیر کل یا نمایندگان آنها با توجه به نظر کارشناسان تعیین خواهد شد و رأی کمیسیون قطعی است.
حضور مالک یا نماینده او در کمیسیون مزبور بلامانع است.

ب- ملاک تعیین قیمت عبارت از بهای عادله مستحدثات مشابه واقع در حوزه عملیات عمرانی در سال قبل از تاریخ تصویب طرح است.

ج- تصرف مستحدثات قبل از پرداخت تمام قیمت مجاز نیست مگر با رضایت فروشنده.

د- در صورتی که مالک با رعایت بند الف به انتقال ملک و یا تحویل آن رضایت ندهد دادستان محل از طرف اوسند انتقال ملک موردنظر را پس از تودیع قیمت در صندوق ثبت امضاء و در مدت سه ماه به تخلیه قطعی ملک مذکور اقدام می‌نماید.
ماده ۴. دولت مأمور اجرای این قانون است.

آیین‌نامه تعیین حریم احداثی در پشت سدها (۶۲) - ۴۶/۷/۲۲

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۴۶/۷/۲۲ در اجرای ماده ۱ قانون تعیین حریم دریاچه احداثی در پشت سدها و بنا به پیشنهاد وزیر آب و برق (نیرو) آیین‌نامه زیر را تصویب نمودند.

ماده ۱. به منظور حفظ و حراست دریاچه‌ها احداث هرگونه ساختمان و ایجاد اعیانی در حریم دریاچه‌ها پشت سدها مستلزم صدور اجازه کتبی از طرف وزارت آب و برق یا موسسات تابعه مجاز وزارت نیرو خواهد بود.

ماده ۲. متقاضیان ساختمان در حریم دریاچه باید نقشه‌های ساختمانی را ضمیمه درخواست خود نموده و وزارت آب و برق (نیرو) و یا موسسات تابعه در خواست صدور اجازه نمایند. این اجازه با رعایت طرح جامع مراکز بیلاقی و نواحی اطراف

دریاچه که توسط وزارت آبادانی و مسکن تهیه و به تصویب شورای عالی شهرسازی خواهد رسید صادر خواهد شد.

ماده ۳. وزارت آب و برق (نیرو) یا موسسات تابعه مجاز با وصول درخواست اجازه ساختمانی نقشه‌های بنا را مورد بررسی قرار داده چنانچه از نظر حفظ و حراست دریاچه و تأسیسات سد و بهداشت آب بلامانع باشد به صدور اجازه ساختمان مبادرت می‌نمایند در غیر این صورت درخواست کننده را برای انجام منظور راهنمایی خواهند کرد تا نقشه‌های ساختمانی را با رعایت اصول فنی و بهداشتی اصلاح و تکمیل و مجدداً برای صدور اجازه تسلیم نمایند.

ماده ۴. احداث جنگل، باغ، درختکاری و گلکاری و هرگونه عملیات کشاورزی در حریم دریاچه سدها با استفاده از کود شیمیایی مجاز نمی باشد.

ماده ۵. درخواست کنندگان اجازه احداث جنگل، باغ، درختکاری و گلکاری و هرگونه عملیات کشاورزی تقاضانامه را با تعهد این که فقط از کود آلی استفاده خواهند کرد به موسسات مجاز سد تسلیم خواهند نمود.

ماده ۶. استفاده از حریم در جاده‌ها برای ایجاد تأسیسات ورزشی و تفریحات سالم در صورتی که از طرف وزارت آب و برق (نیرو) از نظر حفظ و حراست دریاچه و عدم آلودگی آب مجاز تشخیص داده شود موکول به صدور اجازه خواهد بود.

ماده ۷. موسسات تابعه وزارت آب و برق (نیرو) رأساً و یا به وسیله مأمورین انتظامی از هرگونه دخل و تصرف در حریم دریاچه‌ها که ملازمه با داشتن اجازه دارد ممانعت و همچنین در احداث هر نوع ساختمان و اعیانی نظاره خواهند کرد که بدون اجازه و یا برخلاف اجازه‌نامه و تعهدی که درباره رعایت اصول فنی و بهداشتی نموده اقدامی ننمایند.

ماده ۸. مأمورین انتظامی بر حسب مورد موظفند در صورت مراجعه وزارت آب و برق (نیرو) یا موسسات تابعه آن وزارت در اجرای مقررات این آیین‌نامه اقدام نمایند.

د- حریم تصفیه‌خانه‌های فاضلاب

- تمامی دستگاههای ذریبط موظفند از هرگونه ساخت و ساز تا حریم ۶ کیلومتری تصفیه‌خانه‌های فاضلاب جلوگیری نمایند.

- حداقل فاصله مورد لزوم از مراکز مسکونی هنگام مکان‌یابی و ایجاد تصفیه‌خانه فاضلاب به روش پیشرفته ۴۰۰ متر است.

۱۱-۲-۳. حریم تأسیسات گاز^۱

با توجه به قانون منع احداث بنا و ساختمان در طرفین خطوط لوله انتقال گاز، هرگونه احداث بنا و ساختمان در فاصله ۲۵۰ متر از هر طرف محور خطوط انتقال گاز در خارج از محدوده شهرها ممنوع است.

با توجه به تبصره ۱- ماده ۱ این قانون شرکت ملی گاز ایران مجاز است در مواردی که انتخاب فاصله ۲۵۰ متر مذکور در این قانون را با توجه به مقتضیات فنی و محلی ضروری نداند، فاصله کمتری را به شرح ذیل تعیین کند.

- در صورتیکه قطر لوله انتقال گاز کمتر از ۶ اینچ باشد در خارج از فاصله ۲۵ متری از هر طرف محور لوله
- در صورتیکه قطر لوله انتقال گاز از ۶ تا ۱۸ اینچ باشد در خارج از فاصله ۵۰ متری از هر طرف محور لوله
- در صورتیکه قطر لوله انتقال گاز از ۱۸ اینچ بیشتر باشد در خارج از فاصله ۱۰۰ متری از هر طرف محور لوله
- ورود خطوط لوله گاز با فشار بیش از ۳۰۰ پوند بر اینچ به داخل شهرها ممنوع است، بنابراین لازم است محل ایستگاه‌های تقلیل فشار خارج از محدوده قانونی شهر باشند.

▪ حداقل فاصله نزدیکترین فونداسیون پایه و دکل خطوط هوایی انتقال نیرو از جدار لوله‌های گاز در مسیرهای موازی و در تقاطع‌ها به شرح زیر باشد:

ولتاژ (کیلو ولت)	طول مسیر مشترک ۵ کیلومتر و کمتر	طول مسیر مشترک بیش از ۵ کیلومتر
۲۰	۲۰	۳۰
۶۳	۳۰	۴۰
۱۳۲	۴۰	۵۰
۲۳۰	۵۰	۶۰
۴۰۰	۶۰	۶۰

^۱مجموعه قوانین و مقررات شهرسازی - تصویب نامه حریم خطوط انتقال نیرو، وزارت مسکن و شهرسازی

- حداقل ارتفاع پایین ترین سیم خط هوایی در بدترین شرایط از سطح زمین در محل تقاطع با لوله های گاز به شرح زیر است:

ارتفاع (متر)	ولتاژ (کیلوولت)
۸	۲۰
۹	۶۳
۱۰	۱۳۲
۱۱	۲۳۰
۱۲	۴۰۰

۱۱-۲-۴. حریم تأسیسات مخابرات

در هنگام احداث بنا در اطراف مراکز مخابراتی که آنتن های گیرنده و فرستنده در آنها مستقر است، لازم است از شرکت مخابرات ایران در خصوص حرایم و ارتفاع مجاز ساختمان ها استعلام شود.

۱۱-۲-۵. حریم راهها و شبکه ارتباطی

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۶ بنا به پیشنهاد شماره ۵۳۲۴/۱۱ مورخ ۱۳۸۰/۵/۱۷ وزارت راه و ترابری و به استناد تبصره (۱) ماده (۱۷) اصلاحی قانون ایمنی راهها و راه آهن - مصوب ۱۳۷۹ - آیین نامه اجرایی تبصره یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود :

- آیین نامه اجرایی تبصره (۱) ماده (۱۷) اصلاحی قانون ایمنی راهها و راه آهن - مصوب ۱۳۷۹

ماده ۱- در این آیین نامه، واژه ها و عبارات زیر در مفاهیم مربوط به کار می روند:

الف- حریم قانونی راه و راه آهن: محدوده‌ای از اراضی بستر و حاشیه راه و راه آهن است که توسط مراجع ذی صلاح و

از جمله کمیسیون موضوع ماده (۳) تصویب نامه شماره ۱۶۷۲ مورخ ۱۳۴۶/۲/۴ هیئت وزیران تعیین یا افزایش آنها بر اساس جدول و کروکی پیوست به تصویب کمیسیون مذکور رسیده و یا برسد.

ب- وجوه: هزینه‌ای است که وزارت راه و ترابری برای صدور مجوز ایجاد هرگونه ساختمان، دیوارکشی و تأسیسات به عمق یکصد متر از منتهی‌الیه حریم راه و راه آهن برآورد و به صورت یکجا یا به طور اقساط دریافت می‌دارد.

ج- ترافیک سبک: ترافیک با تردد تا دو هزار وسیله نقلیه در روز.

د- ترافیک متوسط: ترافیک با تردد از دو هزار تا پنج هزار وسیله نقلیه در روز

ه- ترافیک سنگین: ترافیک با تردد بیش از پنج هزار وسیله نقلیه در روز

و- محدوده شهر: محدوده قانونی شهرها است که توسط مراجع ذیصلاح تعیین شده باز می‌شود.

ماده ۲- صدور مجوز برای ایجاد هرگونه ساختمان و دیوارکشی و تأسیسات و نظائر آن به عمق یکصد متر از انتهای حریم راه‌ها و راه آهن کشور با رعایت موارد زیر مجاز است:

الف- صدور هرگونه مجوز با ایجاد مستحذات به هر صورت در مجاورت ابنیه فنی راه یا راه آهن.

نظیر پل (با دهانه ۱۰ متر و بالاتر) تونل، دیوار حائل، دیوار ضامن، گالری بهمن‌گیر، پاسگاههای پلیس راه، پارکینگ، تقاطع‌های همسطح و غیرهمسطح و نظائر آنها در فاصله ۱۰۰ تا ۲۵۰ متر در طول محور راه بر حسب مورد قبول و بعد از آنها ممنوع است. ایجاد تأسیسات خدمات زیربنایی حسب مورد با مجوز وزارت راه و ترابری مجاز می‌باشد.

ب- صدور مجوز برای ایجاد مستحذات در زمین‌هایی که دارای کاربری کشاورزی هستند (کلیه زمین‌هایی که به موجب قوانین و ضوابط جاری زمین کشاورزی یا باغ شناخته شده و تبدیل آنها منع قانونی دارد) ممنوع است مگر این که مالک اراضی، مجوز لازم مبنی بر بلامانع بودن تبدیل اراضی کشاورزی را از مراجع ذیصلاح اخذ و ارائه نماید. ایجاد مستحذاتی مثل خانه‌باغی، تلمبه‌خانه، حفر چاه و نظائر آن فقط در چارچوب و حدود مجاز همان مقررات و با اخذ مجوز از وزارت راه و ترابری بلامانع است.

تبصره - محصور کردن اراضی کشاورزی و باغات به ارتفاع حداکثر یک متر با مجوز و طبق مشخصاتی که وزارت راه و

ترابری تعیین می‌کند بعد از نوار با کاربری تأسیسات زیربنایی بلامانع است.

ج- اراضی واقع در نوار به عرض (۳۰) متر برای راه‌ها و راه‌آهن کشور، از ابتدای محدوده یکصد متری، بلافاصله بعد از حریم قانونی راه و راه‌آهن، فقط دارای کاربری تأسیسات زیربنایی خواهند بود. مستحذات مجاز در این محدوده (نوار با کاربری تأسیسات زیربنایی) عبارتند از :

۱. شبکه‌های تأسیسات زیربنایی نظیر خطوط آب، برق، فاضلاب، گاز، نفت، مخابرات و امثال آن.
 ۲. افزایش حریم راه‌ها و ایجاد تأسیسات وابسته به آن نظیر پارکینگ با رعایت حقوق مکتسبه تأسیسات زیربنایی ایجاد شده.
- تبصره ۱- در مواردی که عرض نوار یاد شده برای تأسیسات زیربنایی بر اساس معیارهای فنی و مهندسی کافی نباشد، با هماهنگی وزارت راه و ترابری استفاده بیش از نوار یاد شده بلامانع است.
- ۲- تبصره ۲- برای حفظ حقوق مالکان اراضی واقع در محدوده با کاربری تأسیسات زیربنایی، هرگونه تصرف و استفاده از اراضی مذکور، برای کلیه متقاضیان منوط به رعایت قوانین مربوط از جمله لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت- مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷- شورای انقلاب است.
- د- برای ایجاد مستحذاتی نظیر شهرک‌های صنعتی و مسکونی، مجتمع‌های خدماتی و رفاهی در خارج از محدوده قانونی شهرها مرجع صدور مجوز با رعایت مفاد این آیین‌نامه، مجوز صادر می‌نماید.
- ۱- تبصره ۱- واحدهای خدماتی و رفاهی از قبیل جایگاه فروش مواد روغنی و سوختی، تعمیرگاه وسایل نقلیه که وزارت راه و ترابری در چارچوب قانون اجازه واگذاری امتیاز سرقفلی و مشارکت غرف و فروشگاه‌های پایانه‌های عمومی و مسافر و مجتمع‌های خدماتی رفاهی بین‌راهی- مصوب ۱۳۷۷- تعیین نموده یا می‌نماید، مستقر و احداث می‌شوند.
- تبصره ۲- ایجاد هرگونه مستحذات در محدوده یکصد متری بعد از حریم راه‌ها در موارد زیر ممنوع است :
۱. در سمت دیگر راه‌هایی که روستاها در یک سمت آنها قرار گرفته‌اند.
 ۲. در ضلع خارجی کمربندها و کنار گذرگاه‌ها.
 ۳. در نقاطی که محدودیت دید وجود دارد یا ایجاد مستحذات جدید باعث کاهش زاویه و محدوده دید گردد.
 ۴. بین دو باند رفت و برگشت جدا از هم.

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

ر- در تهیه طرح جامع، تفصیلی و هادی شهرها یا بازنگری طرح‌های موجود، رعایت مفاد این آیین‌نامه الزامی بوده و هرگونه تغییر در آن اساسی محسوب می‌شود.

ز- احداث مستحذات در محدوده یکصد متر بعد از حریم راه‌ها و راه آهن کشور در محدوده روستاهای دارای طرح هادی مصوب، با رعایت مفاد این آیین‌نامه و اصلاح طرح‌های هادی، مجاز می‌باشد.

تبصره ۱- در روستاهای فاقد طرح هادی، صدور مجوز در چارچوب این آیین‌نامه مجاز است.

تبصره ۲- در تهیه و بازنگری طرح‌های هادی مصوب یا طرح‌های جدید، رعایت مفاد این آیین‌نامه الزامی است.

ه- به منظور تأمین حداکثر ایمنی برای راه‌ها و راه آهن کشور لازم است، در صدور مجوز به نحوی عمل شود که بعد از نوار با کاربری تأسیسات زیربنایی با توجه به موقعیت محل و زمین، به ترتیب محوطه یا فضای سبز، پارکینگ و سپس بنا و اعیانی قرار گیرند.

و- نصب نورافکن یا پروژکتور و هرگونه تابلو اعم از تبلیغاتی یا غیر آن به هر کیفیت در محدوده موضوع این آیین‌نامه، برابر ضوابطی است که وزارت راه و ترابری تعیین و اعلام می‌نماید.

ماده ۳- کلیه مستحذاتی که قبل از تصویب قانون اصلاح قانون ایمنی راه‌ها و راه آهن- مصوب ۱۳۷۹- در خارج از محدوده یکصد متر بعد از حریم راه‌ها راه آهن‌های کشور با اخذ مجوز از مراجع ذیربط در حال احداث می‌باشند در موارد زیر ملزم به تطبیق وضعیت خود هستند:

الف- ممنوعیت ایجاد مستحذات در نوار با کاربری تأسیسات زیربنایی (در مواردی که هنوز کار اجرایی شروع نشده است).

ب- تجدید نظر در جانمایی اعیانی برای تأمین بیشترین فاصله اعیانی از نوار با کاربری تأسیسات زیربنایی (در مواردی که هنوز کار اجرایی شروع نشده است)

ج- تأمین دسترسی مناسب.

تبصره - مجوزهای صادر شده توسط مراجع ذیربط که هنوز کار اجرایی آنها شروع نشده است حداکثر شش ماه پس از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه معتبر بوده و پس از انقضای مهلت مذکور، دارندگان بهنگام‌سازی شناسنامه راه‌ها، تأسیسات جانبی و ابنیه فنی وزارت راه و ترابری سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای.

ب - حریم راه‌ها

ب.۱. راه‌های برون شهری

در محدوده مورد مطالعه شبکه‌های برون شهری ارتباطی متعددی بین مرکز استان با شهرستان‌های تابعه و نیز راه‌های بین استانی تحت نظارت اداره راه و ترابری موجود است که حریم آنها ۲۲/۵ متر از طرفین می باشد. سایر جاده‌های آسفالتی موجود که ارتباط روستاها را با جاده ارتباطی اصلی موجود برقرار می‌سازد، از نوع راه‌های فرعی محسوب می‌شوند و حریم آنها ۱۷/۵ متر از طرفین می‌باشد.

ب.۲. جاده‌های کمربندی

احداث هرگونه ساختمان و تأسیسات تا عمق ۱۵۰ متر از بر حریم راه در طرفین جاده‌های کمربندی واقع در حریم‌های واقع در حریم‌های استحفاظی و همچنین ایجاد هر نوع راه دسترسی هم‌سطح به این نوع جاده‌ها، ممنوع است.

ب.۳. کاربری اطراف راه‌های بین شهری

احداث هرگونه ساختمان و تأسیساتی در طرفین تمامی راه‌های بین شهری واقع در محدوده استحفاظی و حریم شهرها به عمق ۱۵۰ متر از بعد از بر حریم قانونی راه و همچنین ایجاد راه‌های دسترسی هم‌سطح به جاده اصلی ممنوع است، مگر در مورد کاربری‌های خاصی که هم محل کاربری و هم راه‌های دسترسی آنها در قالب طرح‌های مصوب جامع و تفصیلی و هادی عیناً ترسیم شده و یا ضوابط مربوط به آنها تعیین شده باشد.

تبصره : تأسیسات لازم برای بهره‌برداری (کشت، داشت، برداشت) از زمین‌های کشاورزی و باغات و همچنین خطوط پایه‌های انتقال نیروی برق و شبکه‌های مخابراتی، پل‌ها و تونل‌های واقع در محور راه‌ها، لوله‌های انتقال نفت و گاز، کانال‌ها و شبکه‌های آبیاری، خطوط و لوله‌های آبرسانی، سیل‌بندها و سیل‌گیرها، از شمول بندهای فوق مستثنی و تابع قوانین و مقررات مربوط به خود هستند. در این زمینه کمیسیون ماده ۵ یا مراجع تصویب طرح‌های هادی، بر حسب مورد و در صورت لزوم می‌توانند جاده‌های ارتباطی دیگری را نیز که از شهر به روستاها و یا به نقاط دیگری در اطراف شهر منتهی می‌شوند، مشمول این مقررات سازند که در این صورت، حریم حفاظتی آنها تا ۵۰ متر قابل تقلیل خواهد بود. همچنین حریم حفاظتی

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

جاده‌های بین شهری نیز در مواردی که از روستا عبور نمایند، چنانچه در قالب طرح‌های بهسازی یا هادی روستایی مورد طراحی قرار گیرند تا ۵۰ متر قابل تقلیل است.

اما با توجه به جدیدترین قانون اصلاح قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن (آخرین مصوبه وزارت راه و ترابری مورخ ۷۹/۲/۲۴) ایجاد هرگونه ساختمان، دیوارکشی و تأسیسات به شعاع ۱۰۰ متر از انتهای حریم راه‌ها و حریم راه‌آهن‌های کشور در طول کنار گذرهایی که وزارت راه و ترابری احداث نموده یا می‌نماید و یا مسئولیت نگهداری آن را بعهده دارد، بدون کسب مجوز از وزارت مذکور ممنوع می‌باشد.

ب.۴. محل کارگاهها و واحدهای صنعتی و خدماتی اطراف راه‌ها

تمامی کارگاهها و واحدهای صنعتی، صنعتی-تجاری و خدماتی و نظایر آن که در دو طرف راه‌های موضوع این مصوبه واقع شده‌اند، باید به مجموعه‌های متمرکز جدید منتقل شوند.

۵. حریم سبز راه‌های داخل محدوده‌های قانونی شهرها

آن قسمت از حریم راه‌ها که در داخل محدوده‌های قانونی و حریم شهرها واقع می‌شود و اضافه بر عرض سواره و پیاده‌رو است، به منظور کمک به پاکیزگی و زیبایی منظر ورودی شهرها و جلوگیری از باز کردن راه دسترسی برای ساخت و سازهای بعد از حریم راه، توسط شهرداری‌ها در محدوده امکانات و با هماهنگی وزارت راه و ترابری برای درختکاری و ایجاد فضای سبز مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

ج- حریم راه‌های روستایی

حریم راه‌های روستایی ارائه شده بر اساس مصوبه مورخ ۱۳۶۹/۱۲/۹ هیئت وزیران به شرح زیر ارائه می‌شود:

- حریم کلیه راه‌های روستایی (درجه ۱، ۲ و ۳) عبارت است از اراضی بین حد نهایی بدنه راه تا فاصله ۱۲/۵ متر از محور راه در هر طرف، به قسمی که مجموع عرض بدنه راه و حریم طرفین آن ۲۵ متر شود.

- در مواردی که راه روستایی اجباراً از داخل روستا عبور کند، حریم آن عبارت است از اراضی واقع بین حد نهایی بدنه راه تا فاصله ۷/۵ متر از محور راه در هر طرف به قسمی که مجموع عرض بدنه راه و حریم طرفین آن ۱۵ متر شود.

تبصره ۱. در مواردی که لازم است حریم‌های ذکر شده تقلیل یا افزایش یابد، بنا به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی و

تصویب کمیته‌ای متشکل از نمایندگان وزارت راه و ترابری و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی به ریاست معاون عمرانی استانداری به تصویب اکثریت وزراء عضو کمیسیون زیربنایی و صنعت دولت خواهد رسید.

تبصره ۲. فعالیت کشاورزی در حریم راه‌های روستایی در صورتی که به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی بر جسم راه آسیب نزنند، مجاز است.

لازم به توضیح است که با توجه به حفظ اراضی مجاور حریم راه‌ها در خارج از محدوده قانونی شهرها، احداث بناها و تأسیساتی که در نوار حفاظتی راه‌ها پس از اخذ پروانه و رعایت حریم قانونی راه (به پیروی از ضوابط وزارت راه و ترابری) و تأیید کیفیت دسترسی به وسیله وزارت راه و ترابری مجاز است، عبارت است از :

- تأسیساتی که بهره‌برداری (کشت، داشت و برداشت) از زمین‌های کشاورزی و باغ‌های مستقر در آنها مقدور نباشد.
- اصلاحیه قانونی ایمنی راه‌ها و راه‌آهن که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۷۹/۲/۱۱ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

ماده ۱. متون زیر به عنوان تبصره‌های ۴، ۳ و ۵ به ماده ۶ قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن مصوب ۱۳۴۹/۴/۷ افزوده می‌شود:
تبصره ۱- دادگاه به درخواست وزارت راه و ترابری در خصوص میزان خسارت و هزینه‌ها خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و رأی مقتضی را صادر خواهند نمود.

تبصره ۲- مأموران مربوط در وزارت راه و ترابری و راه‌آهن و مأموران نیروی انتظامی موظفند ضمن مراقبت به محض مشاهده وقوع تجاوز به راه‌ها و راه‌آهن و حریم آنها مراتب را به مراجع صالح جهت اقدام لازم اطلاع دهند. مأمور یا مسئول یاد شده در صورت مسامحه به مجازات مربوط محکوم خواهد شد.

تبصره ۳- برداشت شن و ماسه از بستر رودخانه حداقل تا شعاع ۵۰۰ متر از بالادست و یک کیلومتر از پایین‌دست پل‌ها ممنوع است و متخلفان به مجازات مربوط محکوم خواهند شد.

ماده ۲. متن زیر به عنوان ماده ۷ به قانون یاد شده اضافه و شماره مواد بعدی به ترتیب به ۸ تا ۱۶ اصلاح می‌گردد.

ماده ۳. ریختن زباله، نخاله، مصالح ساختمانی، روغن موتور و نظایر آن و یا نصب و استقرار تابلو و هر شیئی دیگر در راه‌ها و حریم قانونی آنها در داخل یا خارج از محدوده قانونی شهرها و همچنین هرگونه عملیات که موجب اختلال در امر تردد

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

وسایل نقلیه می‌شود و نیز ایجاد راه دسترسی ممنوع است.

تبصره ۱- مرتکبان جرایم بالا علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از سه ماه تا دو سال محکوم و چنانچه تخریبی صورت نگرفته باشد مرتکب یا مرتکبین حسب مورد ضمن رفع موانع و رفع تجاوز و جبران خسارت وارده به ۱ تا ۶ ماه حبس یا پرداخت جزای نقدی از ۵۰۰ هزار تا ۵ میلیون ریال محکوم خواهند شد. در مورد اخیر با جبران خسارت تعقیب موقوف خواهد شد.

تبصره ۲- ایجاد راه دسترسی به حریم و گذرگاه مناسب، درختکاری و عبور دادن تأسیسات از عرض راه و راه‌آهن و نصب تابلو در حریم آنها با اجازه وزارت راه و ترابری مجاز است. در موارد اضطراری به منظور ترسیم تأسیسات عمومی که از عرض راه عبور نموده است دستگاه مربوط با کسب موافقت وزارت راه و ترابری و ضمن رعایت کلیه نکات ایمنی اقدام خواهد نمود.

تبصره ۳- وزارت راه و ترابری مکلف است نسبت به برآورد هزینه و خسارت وارده راه‌ها و حریم آنها و ابنیه فنی و علایم و تأسیسات و تجهیزات ایمنی که در اثر برخورد وسایط نقلیه و یا عبور بارهای ترافیکی و لوله‌های آب، گاز، فاضلاب، کابل برق، مخابرات و ... و هرگونه عملیاتی که منجر به بروز هزینه و خسارت گردد، اقدام و مبالغ دریافتی را به حساب خزانه واریز و درصد آن را به منظور ایمن‌سازی راه‌ها به مصرف برساند.

ماده ۴. متن زیر به عنوان تبصره ۲ به ماده ۱۲ قانون یاد شده اضافه می‌شود و تبصره ذیل آن به تبصره ۱ تغییر می‌یابد.

تبصره ۲- حسب درخواست شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران مراجع قضایی صالح دستور لازم را مبنی بر همکاری و نظارت مأموران نیروی انتظامی به آن شرکت جهت ایجاد نصب تجهیزات به منظور انسداد محله‌های تردد غیرمجاز صادر می‌کند.

ماده ۵. ماده ۱۴ قانون یاد شده به صورت زیر اصلاح می‌شود.

ماده ۱۴. وزارت راه و ترابری مکلف است هنگام ایجاد راه‌های جدید و راه‌آهن، گذرگاههای ضروری و مجاری لازم را در نظر گرفته و موجبات ارتباط دو طرف احداث را به نحو مقتضی فراهم کند. وزارت پست و تلگراف و تلفن در مورد فراهم نمودن امکانات ارتباطی و وزارت نیرو در مورد تأمین روشنایی راه‌ها بر حسب اعلام وزارت راه و ترابری و در چارچوب

مقررات موجود اقدام کنند.

ماده ۶. ایجاد هرگونه ساختمان و دیوارکشی و تأسیسات به شعاع صد متر از انتهای حریم راه‌هایی که حریم راه‌آهن کشور و در طول کنارگذرهایی که وزارت راه و ترابری احداث نموده یا می‌نماید و یا مسئولیت نگهداری آن را برعهده دارد بدون کسب مجوز از وزارت مذکور ممنوع می‌باشد. وزارت راه و ترابری موظف است در مورد متخلفان برابر تبصره ۱ ماده ۶ قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن اقدام کند. با تصویب این ماده تبصره ذیل ماده ۱۵ لغو می‌گردد.

تبصره ۱- وزارت راه و ترابری مکلف است نوع کاربری زمین‌های اطراف راه‌ها و راه‌آهن‌های کشور به عمق صد (۱۰۰) متر را بعد از حریم قانونی آنها تهیه و به تصویب هیات وزیران برساند و از متقاضیانی که بر حسب ضرورت وفق ماده (۱۵) همین قانون نیز به احداث مستحدثاتی در حد فاصل فوق را داشته باشند وجوهی و بر اساس آیین‌نامه‌ای که به تایید هیات وزیران می‌رسد اخذ و به حساب خزانه واریز و صد در صد آن را به منظور ایمن‌سازی راه‌ها به مصرف برسانند.

تبصره ۲- نظارت بر امر ساخت و ساز در حاشیه‌ی راه‌ها و راه‌آهن‌ها تا شعاع صد (۱۰۰) متر از منتهی‌الیه حریم قانونی آنها توسط وزارت مذکور اعمال می‌شود. به وزارت یاد شده اجازه داده می‌شود به منظور ایجاد هماهنگی بر اساس موارد موضوع تبصره ۱ همین ماده نسبت به صدور جواز ایجاد مستحدثات به متقاضیان اقدام نماید. بدیهی است متقاضیان باید سایر مجوزهای لازم را از مراجع مربوط اخذ نمایند.

تبصره ۳- ایجاد تأسیسات عمومی نظیر خطوط آب، برق، فاضلاب، نفت، گاز، مخابرات و نظایر آنها با رعایت مسایل فنی و ایمنی مربوط به هریک، تابع آیین‌نامه‌ای است که ظرف سه ماه از تصویب این قانون به پیشنهاد وزیر راه و ترابری به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.

ماده ۷. متن زیر به عنوان ماده (۱۸) به قانون راه‌ها و راه‌آهن افزوده می‌شود.

ماده ۱۸- وزارت جهاد سازندگی همچنان عهده‌دار وظایف مربوط به برنامه‌ریزی، احداث، نگهداری و مرمت راه‌های روستایی بوده و با متجاوزین به حریم راه‌های روستایی برابر ماده ۶ همین قانون و تبصره‌های ذیل آن اقدام خواهد نمود.

ماده ۷. متن زیر به عنوان ماده ۱۹ به قانون یاد شده اضافه می‌شود.

ماده ۱۹- وزارت جهاد سازندگی همچنان عهده‌دار وظایف مربوط به برنامه‌ریزی، احداث، نگهداری و مرمت راه‌های

روستایی بوده و با متجاوزین به حریم راه‌های روستایی برابر ماده ۶ همین قانون و تبصره‌های ذیل آن اقدام خواهد نمود.

وزارت جهاد سازندگی همچنان عهده‌دار وظایف مربوط به برنامه ریزی، احداث، نگهداری و مرمت راه‌های روستایی بوده و با متجاوزنی به حریم راه‌های روستایی برابر ماده ۶ همین قانون و تبصره‌های ذیل آن اقدام خواهد نمود.

ماده ۸. متن زیر به عنوان ماده ۱۹ به قانون یاد شده اضافه می‌شود.

ماده ۱۹- وزارتخانه‌های راه و ترابری و جهاد کشاورزی مکلفند علائم افقی و عمودی و تجهیزات ایمنی لازم را در طول هریک از راه‌های مربوط مشخص و در محل‌های مورد نیاز نصب و اجرا نمایند.

تبصره - وزارتخانه‌های مذکور مکلفند برای انجام عملیات احداث و مرمت و یا نگهداری راه‌های مربوط علایم ایمنی لازم را نصب نمایند. چنانچه بر اثر کوتاهی در به کار بردن علایم یاد شده خسارتی به اشخاص (حقیقی یا حقوقی) وارد شود هریک از وزارتخانه‌های یاد شده حسب مورد موظف است از مطالبات پیمانکار یا اعتبارات جاری و عمرانی وزارتخانه خسارت وارده را پرداخت نماید و چنانچه مأموران دولت یا پیمانکاران مرتکب تقصیر شده باشند دولت خسارت پرداخت شده را از آنها استیفاء خواهد نمود.

۱۱-۲-۶. حریم آثار و بناهای تاریخی و میراث فرهنگی

در مورد ضوابط و معیارهای مربوط به حریم و نحوه حفاظت از آثار و ابنیه تاریخی و میراث فرهنگی ثبت شده می‌بایست طبق ضوابط و معیارهای سازمان میراث فرهنگی کشور و ادارات مربوطه در سطح استان یا شهرستان عمل نمود.

به طور کلی هدف از تعیین حریم آثار تاریخی- فرهنگی عبارت است از حفاظت از کالبد، شئون، ویژگی‌ها و ارزش‌های بصری و نمایی اینگونه آثار (که در فهرست آثار ملی ایران ثبت شده‌اند) و نیز معرفی اثر و فراهم آوردن امکان استفاده فرهنگی از آن.

حریم اثر در واقع محوطه پیرامونی آن است که به منظور حفاظت و همچنین تسهیل استفاده فرهنگی از آن به شعاع معین، تعیین و از طرف سازمان میراث فرهنگی کشور اعلام می‌گردد. هرگونه دخل و تصرف و تغییرات کالبدی و عملکردی در محوطه حریم تابع ضوابط حفاظتی حریم خواهد بود که همزمان با تعیین آن مشخص و اعلام می‌گردد.

با توجه به اینکه حریم آثار تاریخی به منظور حفاظت از کالبد اثر و شأن و عملکرد فرهنگی آن تعیین می‌گردد، شامل یک یا هر سه مورد زیر خواهد بود:

۱. حریم استحفاظی

محوطه‌ای است همجوار اثر که به منظور جلوگیری از تجلیات بالقوه و بالفعلی که موجب تزلزل بنیان اثر، یا ورود خرابی و لطمه به آن می‌گردد، تعیین و اعلام می‌گردد.

۲. حریم منظر

فقط پیرامون اثر که به منظور حسن استفاده فرهنگی، معرفی شایسته اثر و فراهم آوردن امکان عملکرد فرهنگی برای کل اثر با توجه به بافت اطراف آن تعیین می‌شود.

۳. حریم زیست محیطی

محوطه پیرامونی اثر است که با توجه به ضرورت ادامه حیات فرهنگی اثر در مجموعه مناسبات طبیعی، اجتماعی - فرهنگی پیرامون آن و حفاظت از شئون فرهنگی اثر، تعیین می‌گردد.

شکل ظاهری حریم اثر تاریخی، محدوده یا محدوده‌هایی است که به دقت تعریف و بر نقشه مشخص شده‌اند. تعداد و وسعت محدوده‌ها به ویژگی‌های اثر و محیط بستگی دارد و پس از بررسی‌های زیر تعیین می‌شود:

۱. وضعیت اثر از نظر ویژگی‌های زیبایی شناختی، تاریخی و فنی

۲. محیط پیرامون اثر و نحوه توسعه آن از نظر ویژگی‌های باستان‌شناختی، تاریخی، معماری، فنی و اقتصادی.

۳. بررسی محیط گسترده‌تر از نظر زیرساخت‌های شهر و منطقه، معیشت و جایگاه اثر در معیشت منطقه، روش زندگی

۴. پیوند دیداری دوسویه میان اثر و محیط

۵. مسیرهای تاریخی و نحوه تفکیک اراضی در پیرامون اثر

۶. بررسی امکان وارد آمدن خسارات بالفعل و بالقوه به اثر تاریخی و پیوند آن با محیط مصنوع و طبیعی پس از انجام بررسی‌های یاد شده.

این محدوده‌ها با نام «حریم درجه ۱» و «حریم درجه ۲» خوانده می‌شوند. یک طرح حریم از چند گونه حریم تشکیل

می شوند که گونه‌ها و شمار آنها بستگی به ویژگی‌های اثر دارد:

۱. حریم حفاظتی: این حریم برای پیشگیری از فرو ریختن یا آسیب دیدن کالبد اثر تعیین می‌شود و با توجه به وضعیت کالبدی اثر و مخاطرات محتمل برای آن قابل تغییر است. در این حریم، فعالیت‌ها، استحداثات و کاربری‌های آسیب‌رسان به اثر و ضوابط خاص آنها روی نقشه برشمرده می‌شود.

۲. حریم بصری: این حریم برای حفظ و ارتقای پیوند دیداری دوسویه اثر تاریخی با بستر طبیعی و مصنوع آن «دید از اثر تاریخی به بیرون دید از بیرون به اثر تاریخی» و پیش‌گیری از هرگونه گسست در چشم‌انداز تدوین می‌شود. حریم بصری در طول زمان کمتر دچار دگرگونی می‌شود.

۳. حریم کاربردی: برای تضمین آینده پویای اثر در بستر طبیعی و مصنوع و تبدیل اثر تاریخی و محدوده پیوسته به آن به کانونی فعال که ترویج‌کننده زندگی جمعی باشد و برای تقویت پیوستگی و همگنی کارکردهای شهرها و مراکز تاریخی، در طرح حریم بخش ویژه‌ای به تعیین کارکردهای مطلوب، قابل تسویه و نامطلوب اختصاص داده می‌شود.

* ضوابط عرصه تک‌بناها و مجموعه:

- هرگونه احداث بنا در محدوده عرصه ممنوع است.
- هرگونه اقدامی که منجر به تخریب و یا آسیب به عرصه و اعیان تاریخی آثار گردد، ممنوع است.
- هرگونه فعالیت عمرانی و ساماندهی به منظور حفظ ارزش‌های فرهنگی و یا تاریخی مجموعه اعم از مرمت، باززنده‌سازی، توسعه و ایجاد فضای سبز، تعمیر و یا تغییر در کاربری در تمام و یا بخشی از آن، پس از تهیه و ارائه طرح به سازمان میراث فرهنگی و تصویب نهایی آن از سوی سازمان مذکور و اجرای دقیق مفاد طرح مصوب، معتبر خواهد بود.
- حفر چاه و احداث زیرزمین در محدوده عرصه ممنوع است، مگر آن که اصل بنای تاریخی شامل زیرزمین یا چاه باشد که در این صورت فقط در حد موجود قابل حفظ است.
- تفکیک، تغییر کاربری، تغییر نما و دخل و تصرف در کالبد بناهای قدیمی موجود و تعریض معابر در بافت تاریخی ممنوع است.

۶. ملحقات و دخل و تصرفهایی که در فضاهای جداره بافت بوجود آمده که با معماری تاریخی- فرهنگی جداره هماهنگی ندارد در نماها و کالبد بناهای موجود بر اساس طرح مصوب سازمان میراث فرهنگی کشور بایستی بازپیرایی گردد.

۷. ایجاد تأسیسات رفاهی مانند لوله کشی، برق کشی، فاضلاب و غیره در عرصه و بناهای وابسته آن بایستی بر اساس طرحی که به تصویب سازمان میراث فرهنگی کشور رسیده باشد، انجام پذیرد.

۸. دیوارها باید با مصالح سنتی و بومی منطقه مرمت شود و بکار بردن هر نوع مصالح و اندودهای دیگر در نماها و دیوارهای خارجی کلیه ساختمانها ممنوع است.

* ضوابط حریم درجه ۱ تکبناها و مجموعهها :

۱. هرگونه ساخت و ساز و احداث بنا با کاربری غیرمسکونی در محدوده اشاره شده ممنوع است.
۲. حداکثر ارتفاع مجاز واحدهای ساختمانی و مسکونی در محدوده بنا با احتساب کرسی چینی و سقف شیروانی با رعایت سطح اشغال پیش گفته، نباید از کوتاهترین ارتفاع ساختمانی تاریخی بلندتر باشد.
۳. طرح معماری، مصالح و نمای واحدهای مسکونی باید متناسب با بافت فرهنگی- تاریخی مجموعه و یا اقلیم منطقه هماهنگ و سازگار باشد.
۴. احداث دسترسیهای جدید یا تغییر و تعریض معابر با تهیه طرح و ارائه آن و تصویب نهایی و نظارت مستقیم سازمان مذکور و اجرای دقیق طرح مصوب، معتبر و قابل اجرا خواهد بود.
۵. به منظور احیاء و ساماندهی محوطه، ایجاد هرگونه تأسیسات رفاهی- تفریحی، فضای سبز، بهسازی محوطه و ارائه خدمات عمومی پس از تهیه طرح و تصویب آن از سوی سازمان میراث فرهنگی معتبر و قابل اجرا خواهد بود.
۶. تغییر بستر طبیعی اراضی در محدوده حریم ممنوع می باشد.
۷. هرگونه اقدام که به عرصه لطمه وارد سازد از قبیل، استفاده از ماشین آلات سنگین کشاورزی، آلایندههای زیست محیطی و ... ممنوع می باشد.

* ضوابط حریم درجه ۲ :

۱. به منظور حفظ منظر طبیعی و ارزش‌های زیست محیطی هرگونه اقدامات عمرانی، دکل‌های مخابراتی، قطع درختان، از بین بردن یا تغییر مسیر آب‌های سطحی (نهر- چشمه) و غیره باید با تهیه طرح و تصویب سازمان میراث فرهنگی کشور باشد.

۲. هر نوع اقدام و فعالیت‌های عمرانی اعم از بهسازی، نوسازی، احداث بنا و تعریض معابر در محدوده این حریم پس از تهیه طرح و تصویب آن از سوی سازمان میراث فرهنگی کشور معتبر و قابل اجرا خواهد بود.

۳. هرگونه تفکیک و تجمیع پلاک‌ها در محدوده حریم درجه دو باید به تأیید سازمان میراث فرهنگی کشور برسد.

۴. مصالح مربوط به نمای بناها باید از مصالح سنتی و بومی هماهنگ با عرصه و اعیان آثار استفاده گردد.

۵. هرگونه اقدامی که به بنیان عرصه و اعیان آثار لطمه وارد سازد از قبیل حفر چاه آب و فاضلاب، احداث کانال، برق و غیره، تردد ماشین‌آلات سنگین، نصب دستگاه‌های لرزاننده، دودزا و پر سروصدا، ایجاد کاربری‌های صنعتی و تجاری، هدایت آب‌های سطحی به سمت عرصه آثار و انباشت زباله در جوار عرصه آثار ممنوع است.

* ضوابط عرصه نقوش برجسته

۱. هرگونه دخل و تصرف در عرصه اثر مطلقاً ممنوع است.

۲. نصب اعلامیه و نوشت هرگونه مطالب یا شعار بر روی نقش و کتیبه ممنوع است.

* ضوابط حریم نقوش برجسته

۱. انجام هرگونه تغییر در وضعیت کوه و استخراج سنگ در این محدوده ممنوع می‌باشد.

۲. انجام هرگونه عملیات ساختمانی و ساخت و ساز بنا در محدوده حریم ممنوع است.

۳. نصب هرگونه پایه و دکل و حفر چاه و گودال در محدوده حریم ممنوع است.

۴. هرگونه عملیات تسطیح و خاکبرداری جهت توسعه زمین‌های کشاورزی واقع در محدوده حریم ممنوع است.

۵. هرگونه طراحی داخل حریم، پس از تهیه طرح با تأیید نهایی سازمان میراث فرهنگی بلامانع است.

* حریم منظری نقوش برجسته

۱. ایجاد هر نوع مانع که ارتباط بصری اثر و محیط پیرامونش را قطع یا خدشه‌دار سازد ممنوع است.

۲. درمورد حریم منظری بناهای داخل شهر و خارج از شهر باید با توجه به موقعیت بنا و دیدهای خاص مورد توجه و طراحی قرار گیرد.

۱۲- حوزه صنعتی

در این حوزه اساس تولید کالا و خدمات صنعتی می باشد و شامل شهرک ها، نواحی، خوشه های صنعتی و برخی از صنایع منفرد و بزرگ می باشد که در خارج از محدوده شهرها قرار دارند. فعالیت های مختلف در این حوزه عبارتند از:

الف- استفاده مجاز

فعالیت صنعتی و تولیدی و خدمات وابسته شامل خدمات بانکی، تجاری، اداری، تأسیسات پذیرایی و اقامتی با توجه به طرح مصوب حوزه صنعتی

ب- استفاده مشروط

فعالیت سکونت تنها به جهت نگهداری و نگهداری از تأسیسات صنعتی مجاز است و همچنین استقرار فعالیت های صنعتی تابع ضوابط و معیارهای ارائه شده از سوی سازمان محیط زیست می باشد.

ج- استفاده ممنوع

هرگونه فعالیتی که با ماهیت حوزه صنعتی مغایرت داشته و موجب اختلال در آن شود.

۱۲-۱-۱- ضوابط و مقررات مربوط به استقرار کاربری های صنعتی

به منظور استقرار صنایع در حوزه های مناسب و جلوگیری از بروز مشکلات ناشی از استقرار آنها در مراکز جمعیتی، ضوابط و معیارهایی از طرف سازمان حفاظت محیط زیست ارائه شده است. همچنین، وزارت صنایع نیز مقرراتی را اعلام کرده که در ادامه این گزارش بدان خواهیم پرداخت. لازم است به این نکته اشاره شود از آنجا که ضوابط ارائه شده در بخش ذیل مصوبات هیأت وزیران بوده و برخی از موارد ذکر شده در ناحیه مورد بررسی مصداق ندارد اما به جهت انعکاس کامل مصوبه از حذف این قسمتها در این طرح اجتناب شده است.

• ضوابط و مقررات سازمان حفاظت محیط زیست

بر اساس مصوبه هیأت وزیران راجع به ضوابط و معیارهای استقرار صنایع به شماره ۶۴۶۷۷/ت ۱۸۵۹۱ هـ، مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۲۶ و اصلاحیه شماره ۱۱۳۵۹/ت ۲۳۴۱۵ هـ، مورخ ۱۳۸۰/۰۳/۲۱ در صنایع در قالب ۱۱ گروه اصلی طبقه بندی می شوند که در زیر تشریح می شود.

ماده ۱ : طبقه بندی و تعیین گروه صنایع

صنایع با توجه به فرآیند تولید بشرح ذیل طبقه بندی می شوند :

۱- صنایع غذایی	۷- صنایع شیمیایی
۲- صنایع نساجی	۸- صنایع دارویی
۳- صنایع چرم	۹- صنایع برق و الکترونیک
۴- صنایع سلولزی	۱۰- صنایع کشاورزی
۵- صنایع فلزی	۱۱- صنایع ماشین سازی
۶- صنایع کانی غیر فلزی	

صنایع بر اساس شدت و ضعف آلودگی و دیگر مسائل زیست محیطی در گروه هایی با مشخصات زیر قرار

می گیرند:

ماده ۲: تعاریف

گروه الف:

صنایع این گروه مجاز می باشند تا در کاربری های مجاز صنعتی یا تجاری مشخص شده در داخل تا خارج محدوده های مصوب شهری و روستایی استقرار یابند.

- محدوده مصوب شهری

• محدوده مصوب شهری عبارتست از حسب آخرین محدوده طرح جامع یا هادی شهر و اضافه محدوده های بعدی مصوب آنها.

تبصره ۱: در مورد شهرهایی که فاقد طرح جامع یا هادی تا زمان تهیه طرح جامع یا هادی، محدوده خدماتی شهر ملاک عمل خواهد بود.

تبصره ۲: پس از تهیه طرح جامع یا هادی برای شهرهای فوق الذکر، محدوده جامع یا هادی ملاک عمل خواهد بود.

• محدوده روستایی عبارتست از محدوده آخرین طرح هادی یا بهسازی روستایی.

تبصره: در مواردی که نقاط روستایی فاقد طرح هادی فوق باشند، محدوده روستایی توسط وزارت جهاد سازندگی (جهاد کشاورزی حاضر) به استناد ماده ۹ آیین نامه احداث بنا و تأسیسات در خارج از محدوده و حریم تعیین می شود.

گروه ب:

صنایع این گروه مجاز می باشند در خارج از محدوده شهرها مشروط به رعایت حداقل فاصله دویست متر از مراکز مسکونی، درمانی و آموزشی و یکصد متری مراکز نظامی و انتظامی و رعایت حریم رودخانه ها و قنوات دایر استقرار یابند.

بدیهی است رعایت کلیه حریم های قانونی و ضوابط حوزه استحفاظی الزامی است.

- سکونتگاه ها

عبارتست از کلیه شهرها، روستاها و مجتمع های زیست محیطی که دارای حداقل ۲۰ خانوار ساکن می باشد.

گروه ج :

صنایع این گروه مجاز می باشند تا در مناطق صنعتی با رعایت حداقل فاصله ۵۰۰ متر از سکونتگاه ها و مراکز آموزشی و درمانی و رعایت حریم قانونی جاده استقرار یابند.

- مناطق صنعتی

مناطق صنعتی عبارتست از محدوده ای به وسیله ارگان های ذیربط جهت استقرار صنایع در نظر گرفته شده است. اینگونه مناطق در طرح های جامع و هادی شهری، جامع ناحیه ای و طرح های ساماندهی فضاها و سکونتگاه های روستایی تعیین می شوند.

گروه های (د) و (ه) :

صنایع این گروه مجاز می باشند خارج از حریم مصوب هر شهر مشروط به رعایت فواصل لازم از مراکز حساس مطابق جدول شماره ۱-۲ استقرار یابند.

جدول شماره ۲-۱ : حداقل فاصله صنایع گروه (د) و (ه) از مراکز حساس

(فاصله از مراکز مختلف به متر)

ردیف	مکان	گروه صنایع «د»	گروه صنایع «ه»
۱	سکونتگاه ها	۱۰۰۰	۱۵۰۰
۲	مراکز درمانی و آموزشی	۵۰۰	۱۰۰۰
۳	بزرگراه و جاده ترنزیت (فاصله از محور)	۲۵۰	۲۵۰
۴	جاده اصلی (فاصله از محور)	۱۵۰	۱۵۰
۵	پارک ملی - تالاب - دریاچه، اثر طبیعی ملی* پناهگاه حیات وحش* ، منطقه حفاظت شده*	۱۰۰۰	۱۰۰۰
۶	رودخانه دائمی و قنات دایر،	۲۰۰	۳۰۰
۷	چاه های عمیق و نیمه عمیق	۱۰۰	۱۰۰

- ❖ صنایعی که استقرار آنها در کنار دریا اجتناب ناپذیر می باشد، مانند کشتی سازی بطور موردی بررسی می شود.
- ❖ در استان های ساحلی شمال کشور در مناطقی که جاده اصلی کنار دریا فاصله ای کمتر از فاصله مذکور در جدول را دارد، فاصله جاده از دریا به عنوان فاصله دریا تا واحد صنعتی رعایت گردد.
- ❖ تالاب به مناطقی نظیر زمین های مرطوب و آبگیر، زمین های آبدار، باتلاق هایی که به صورت مصنوعی یا طبیعی، موقتی یا دائمی با آب جاری یا ساکن با طعم آب شیرین یا شور، یا لب شور و مناطق دریایی با عمق کمتر از ۶ متر گفته می شود.
- ❖ منطقه حفاظت شده مشروط به موافقت سازمان حفاظت محیط زیست می باشد.
- ❖ پارک ملی به محدوده ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و بیسه های طبیعی و اراضی جنگلی و دشت و آب و کوهستان اطلاق می شود که نمایانگر نمونه های برجسته ای از مظاهر طبیعی ایران باشد، و به منظور حفظ همبستگی وضع زندگی و طبیعی آن و همچنین ایجاد محیط مناسب برای تکثیر و پرورش جانوران وحشی و رشد رستنی ها در شرایط کاملاً طبیعی تحت حفاظت قرار می گیرد.
- ❖ آثار طبیعی ملی عبارتند از پدیده های نمونه و نادر گیاهی، حیوانی، اشکال و مناظر کم نظیر و کیفیات ویژه طبیعی یا درخت کهنسال و یادگارهای تاریخی می باشد که به منظور داشتن محدوده متناسبی تحت حفاظت قرار می گیرد.
- ❖ پناهگاه حیات وحش به محدوده ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل، مرتع، دشت، آب و کوهستان اطلاق می شود که دارای زیستگاه طبیعی نمونه و شرایط اقلیمی خاصی برای جانوران وحشی بوده و به منظور حفظ و احیای زیستگاه های تحت حفاظت قرار می گیرد.
- ❖ منطقه حفاظت شده به محدوده ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل، مرتع، دشت، آب و کوهستان اطلاق می شود که از لحاظ ضرورت حفظ و تکثیر نسل جانوران وحشی یا حفظ یا احیاء رستنی ها و اوضاع طبیعی آن دارای اهمیت خاصی بوده و تحت حفاظت قرار می گیرد.

گروه (و):

محل پیشنهادی جهت استقرار صنایع این گروه با توجه به اصول فرآیند تولید، توپوگرافی منطقه، شرایط اقلیمی، ظرفیت قابل تحمل محیط زیست، جهت بادهای غالب، گسترش شهری و سایر شاخص های زیست محیطی، توسط سازمان حفاظت از محیط زیست مورد بررسی کارشناسی قرار گرفته و اعلام نظر خواهد گردید.

تبصره ۱: جا به جایی عناوین صنعتی در گروه های مختلف با توجه به آلودگی های حاصل و نحوه خنثی سازی آنه انجام خواهد شد.

تبصره ۲: استقرار صنایع در اراضی مستعد کشاورزی منطبق با قوانین و مقررات مربوط مستلزم کسب موافقت وزارت جهاد کشاورزی می باشد.

تبصره ۳: در کلیه موارد موافقت با ایجاد صنایع (از هر نوع) رعایت ضوابط و کاربری ها و منطقه بندی های مصوب صنعتی حسب مورد طرح های جامع و هادی شهری، هادی روستایی، طرح های جامع ناحیه ای و طرح کالبدی منطقه الزامی می باشد.

ماده ۳: ضوابط عمومی استقرار صنایع

۱. ملاک تشخیص جمعیت شهرها، آخرین سرشماری مرکز آمار ایران است.
۲. در چهارچوب ضوابط شهرک های صنعتی احداث هر نوع واحد تولیدی و صنعتی بااستثنای صنایع گروه (و) در داخل شهرک ها مشروط به اینکه شهرک دارای طرح زون بندی استقرار، فضای سبز و سیستم تصفیه فاضلاب باشد بلا مانع است.

ماده ۴: در موارد استثنایی که امکان اجرای ضوابط استقرار در استان وجود نداشته باشد، مراتب در کمیته ای استانی مرکب از نمایندگان ادارات کل صنایع، معادن و فلزات، حفاظت محیط زیست، مسکن و شهرسازی، سازمان برنامه و بودجه (معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی استانداری) جهاد کشاورزی و معاونت عمرانی استانداری مورد بررسی قرار گرفته و با در نظر گرفتن مواردی از قبیل فرآیند تولید، توپوگرافی منطقه، شرایط اقلیمی، ظرفیت قابل تحمل محیط زیست، جهت بادهای

غالب و گسترش شهری در مورد محل استقرار صنایع بطور موردی اتخاذ تصمیم می نمایند. دبیرخانه کمیته مذکور در اداره کل حفاظت محیط زیست استان می باشد.

ماده ۵: نظر به اهمیت تأمین هوای پاک در شهرها و مناطق مسکونی کشور از استقرار صنایع مولد آلودگی هوا در جهت بادهای غالب به سوی اینگونه مناطق خودداری می شود.

ماده ۶: چنانچه واحد تولیدی و صنعتی در فهرست یکی از کدهای مندرج در این ضوابط اشاره نشده باشد و یا کدهای موجود نیاز به اصلاح داشته باشند به منظور تعیین کد جدید و یا تطبیق آن با کدهای موجود، موضوع در کمیته ای با مسئولیت سازمان حفاظت محیط زیست و با مشارکت نماینده تام الاختیار ارگان ذیربط صادر کننده جواز مطرح و تصمیم گیری خواهد شد.

ماده ۷: واحدهای تولیدی و صنعتی موظف هستند قبل از استقرار، موضوع را به اطلاع ادارات کل استانی حفاظت محیط زیست برسانند. در صورت مغایرت با ضوابط استقرار، ادارات کل حفاظت محیط زیست استان ها باید در مدت حداکثر دو هفته موضوع را به مقامی اعلام کنند.

۱-۲ سطح بندی مراکز جمعیتی و خدماتی :

۱-۲-۱ توزیع فضایی و چگونگی استقرار و سلسله مراتب نقاط شهری و روستایی :

مطالعه توزیع فضایی و نحوه پراکنش نقاط زیستی موجود در ناحیه بهبهان ، به شرح زیر صورت خواهد گرفت :

- بررسی دلایل پیدایش و نحوه پراکنش مراکز جمعیتی
- بررسی روند رشد جمعیت در مراکز زیستی
- بررسی نقش مراکز زیستی و سطح بندی مراکز خدماتی و جمعیتی
- پیش بینی تغییرات نقاط زیستی در افق طرح (توسعه شهرها و روستاها و تبدیل شدن روستا به شهر)
- تعیین شاخص های کمی و کیفی برای شهر شدن
- پیشنهاد نقاط شهری و روستایی جدید

الف) بررسی دلایل پیدایش و نحوه پراکنش مراکز جمعیتی :

جدول ۱-۲-۱				
ناحیه	شهرستان	نام شهر	جمعیت	
بهبهان	بهبهان	بهبهان	۱۰۱۱۷۸	
		آغاچری	۱۳۱۷۵	
		سردشت	۵۰۶۷	
	امیدیه		امیدیه	۵۸۶۱۶
			جایزان	۲۰۰۴
	ماهشهر		بندر ماهشهر	۱۱۱۴۴۸
			بندر امام خمینی	۶۷۴۶۷
			چمران	۱۸۵۵۱
	هندیجان		هندیجان	۲۵۲۰۲
زهره			۱۳۹۰	
	شادگان	شادگان	۴۹۱۷۱	

چنانچه پیشتر نیز عنوان شد، ۲ عامل عمده در پیدایش و گسترش مراکز جمعیتی نقش دارند. نخست منابع و عوارض طبیعی نظیر منابع آب، خاک، توپوگرافی و ... و عامل دوم میزان دسترسی. عوامل فوق علاوه بر اینکه زمینه پیدایش اولیه این مراکز را فراهم آورده اند در نحوه پراکنش و توزیع فضایی آنها نیز موثر بوده اند. در ناحیه بهبهان نیز دو عامل مذکور نقش به سزایی در شکل گیری و پراکنش نقاط شهری و خصوصا روستایی داشته اند. ناحیه مورد مطالعه واقع در جنوب استان خوزستان بر اساس تقسیمات کشوری سال ۱۳۸۵ شامل ۵ شهرستان امیدیه، بهبهان، ماهشهر،

بهبهان و شادگان ، ۱۱ نقطه شهری و ۴۵۴ نقطه روستایی دارای سکنه است .

نقاط روستایی که نخستین کانون های زیستی به شمار میروند عمدتاً در مسیر رودخانه ها و در مجاورت اراضی دارای قابلیت کشاورزی پدید آمده اند. پراکنش این نقاط بیشتر در غرب و شمال شهرستان بهبهان و مرکز شهرستان شادگان است به نحوی که دو شهرستان شادگان و بهبهان با دارا بودن بیشترین میزان نقاط روستایی از جمله مراکز عمده فعالیت کشاورزی در سطح ناحیه محسوب می شوند .

در درجه دوم وجود منابع معدنی نظیر نفت و گاز موجب شکل گیری فعالیت های مرتبط با صنعت در نقاطی نظیر آغاچاری و امیدیه است که پیدایش نقاط شهری را به دنبال داشته است، همچنین همجواری ناحیه با خلیج فارس نیز از جمله عواملی است که موجب رشد شهرنشینی در شهرستان ماهشهر شده است البته پیدایش و رشد این نقاط به طور عمده به روابط بازرگانی صورت گرفته در بنادر امام خمینی و ماهشهر دارد .

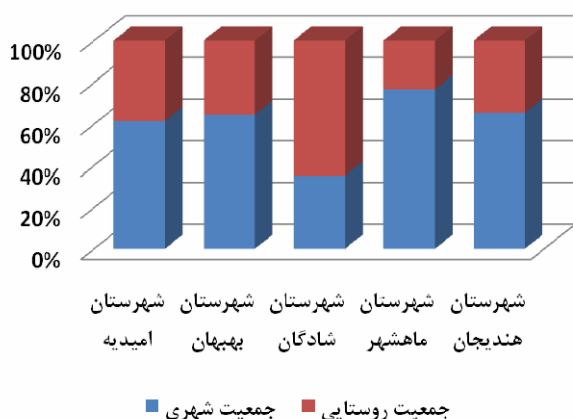

ب) بررسی روند رشد جمعیت در مراکز زیستی :

مطالعات صورت گرفته در زمینه رشد جمعیت در ناحیه بهبهان نشان دهنده موارد زیر است :

جدول ۲-۱-۲ نتایج بازسازی شده سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۶۵ الی ۱۳۸۵									
سرشماری ۱۳۸۵			سرشماری ۱۳۷۵			سرشماری ۱۳۶۵			
جمعیت روستایی	جمعیت شهری	کل جمعیت	جمعیت روستایی	جمعیت شهری	کل جمعیت	جمعیت روستایی	جمعیت شهری	کل جمعیت	
۱۳۸۳۹۴۶	۲۸۷۳۵۶	۴۲۷۴۹	۱۳۱۸۹۷۰	۲۴۲۹۳۵	۳۷۴۸۳	۱۰۷۳۰۳۱	۱۶۰۹۴	۲۶۸۲۵	استان خوزستان
۲۳۵۹۱۸	۴۵۳۱۶۹	۶۸۹۴۳	۲۲۱۵۸۸	۳۷۱۶۷۱	۵۹۳۲۵	۲۲۹۱۲۶	۳۲۴۲۴	۵۵۳۳۷	ناحیه بهبهان
۲۵۵۸۱	۶۰۶۲۰	۸۶۲۰۱	۲۴۸۶۳	۵۵۶۷۷	۸۰۵۴۰	۳۴۳۹۲	۵۴۸۳۹	۸۹۲۳۱	شهرستان
۵۵۷۳۱	۱۱۹۴۲۰	۱۷۵۳۷	۵۶۱۲۸	۱۰۶۹۰۳	۱۶۳۰۳	۵۰۷۱۵	۹۲۳۷۵	۱۴۳۰۹	شهرستان
۸۹۷۴۴	۴۹۱۷۱	۱۳۸۹۱	۷۹۱۶۴	۴۱۸۳۶	۱۲۱۰۰	۶۸۲۴۵	۳۷۰۴۹	۱۰۵۲۹	شهرستان
۵۵۱۲۱	۱۹۷۴۶۶	۲۵۲۵۸	۴۸۷۰۹	۱۴۴۳۳۰	۱۹۳۰۳	۵۹۴۸۳	۱۲۱۱۶	۱۸۰۶۴	شهرستان
۹۷۴۱	۲۶۴۹۲	۳۶۳۵۹	۱۲۷۲۴	۲۲۹۲۵	۳۵۶۴۹	۱۶۲۹۱	۱۸۸۲۰	۳۵۱۱۱	شهرستان

مقایسه سهم جمعیت بر حسب محل سکونت - ۱۳۶۵

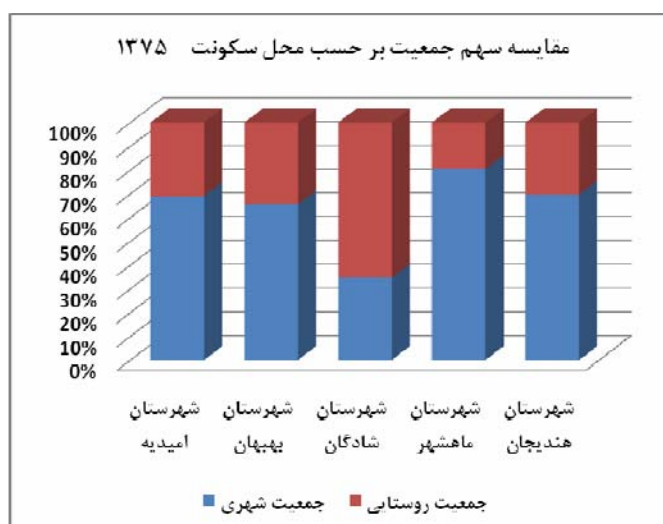
بر طبق نتایج بازسازی شده سرشمار عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۶۵ شهرستان ماهشهر با اختصاص ۳۲/۶۴ درصد جمعیت کل ناحیه پرجمعیت ترین شهرستان در میان شهرستان‌های ناحیه بهبهان بوده است. پس از شهرستان ماهشهر شهرستان‌های بهبهان، شادگان، امیدیه و هندیجان به ترتیب با اختصاص ۱۹/۰۳ ، ۱۶/۱۲ ، ۶/۳۴ درصد جمعیت ناحیه

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

در رتبه های دوم تا پنجم جای می گیرند در مجموع ناحیه بهبهان در سال ۱۳۶۵، ۲۰/۶۳ درصد از کل جمعیت استان خوزستان را در خود اسکان داده است. در بخش جمعیت روستایی نیز بر طبق نتایج حاصل از سرشماری عمومی نفوس و مسکن این سال شهرستان شادگان با اختصاص ۳۲/۹۳ درصد از مجموع جمعیت روستایی ناحیه در رتبه نخست جای گرفته است. پس از شهرستان فوق شهرستان های بهبهان، ماهشهر، امیدیه و هندیجان به ترتیب با اختصاص ۲۴/۴۷، ۲۰/۴۶، ۱۶/۶۰ و ۵/۵۴ درصد از کل جمعیت روستایی ناحیه در رتبه های دوم تا پنجم جای می گیرند.

در ادامه روند مطالعاتی بررسی های فوق در سال ۱۳۷۵ صورت می پذیرد. بر طبق نتایج بازسازی شده سرشماری عمومی

نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ جمعیت کل استان ناحیه بهبهان ۵۹۳۲۵۹ نفر برآورد گردیده است که در این میان شهرستان ماهشهر با اختصاص ۳۲/۵۴ درصد جمعیت کل ناحیه پرجمعیت ترین شهرستان در میان شهرستان های ناحیه بهبهان است. پس از شهرستان ماهشهر شهرستان های بهبهان، شادگان، امیدیه و هندیجان به ترتیب با اختصاص ۲۷/۷۲، ۲۰/۴۰، ۱۳/۵۸ و ۶/۰۱ درصد جمعیت ناحیه در رتبه های دوم

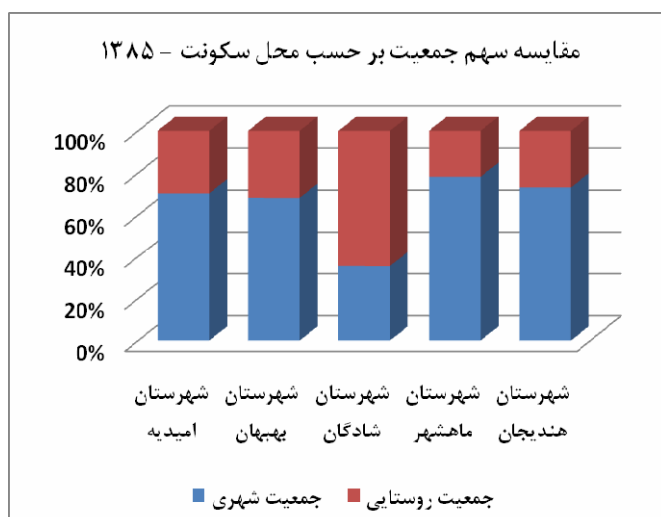
تا پنجم جای می گیرند. در سال ۱۳۷۵ و در بخش جمعیت روستایی نیز بر طبق نتایج حاصل از سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ شهرستان شادگان با اختصاص ۳۷/۸۳ درصد از مجموع جمعیت روستایی ناحیه در رتبه نخست جای گرفته است. پس از شهرستان فوق شهرستان های بهبهان، ماهشهر، امیدیه و هندیجان به ترتیب با اختصاص ۲۵/۴۴، ۱۸/۳۰، ۱۱/۸۸ و ۵/۱۷ درصد از کل جمعیت روستایی ناحیه در رتبه های دوم تا پنجم جای می گیرند.

بر طبق نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ جمعیت کل ناحیه بهبهان ۶۸۹۴۳۵ نفر برآورد گردیده است که در این میان شهرستان ماهشهر با اختصاص ۳۶/۶۴ درصد جمعیت کل ناحیه پرجمعیت ترین شهرستان در میان

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

شهرستان های ناحیه بهبهان است. پس از شهرستان ماهشهر شهرستان های بهبهان، شادگان، امیدیه و هندیجان به ترتیب با اختصاص ۲۵/۴۴، ۲۰/۱۵، ۱۲/۵۰ و ۵/۲۷ درصد جمعیت ناحیه در رتبه های دوم تا پنجم جای می گیرند در مجموع ناحیه بهبهان در سال ۱۳۸۵، ۱۶/۱۳ درصد از کل جمعیت استان خوزستان را در خود اسکان داده است. در بخش

جمعیت روستایی نیز بر طبق نتایج حاصل از سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ شهرستان شادگان با اختصاص ۳۸/۰۴ درصد از مجموع جمعیت روستایی ناحیه در رتبه نخست جای گرفته است. پس از شهرستان فوق شهرستان های بهبهان، ماهشهر، امیدیه و هندیجان به ترتیب با اختصاص ۲۳/۶۲، ۲۳/۳۶، ۱۰/۸۴ و ۴/۱۳ درصد از کل جمعیت روستایی ناحیه در رتبه های دوم تا پنجم جای می گیرند. نکته قابل توجه

در مطالعات جمعیتی ۳ دهه گذشته افزایش نقش شهرنشینی در شهرستان ماهشهر بوده است به گونه ای که می توان وجود فعالیت های صنعتی و بازرگانی را در این امر موثر قلمداد کرد. همچنین شهرستان شادگان نیز در تمامی این ادوار در کنار نقش شهرنشینی خود فعالیت های روستایی از قبیل کشاورزی و دامپروری را ادامه داده است، این در حالی است که در سال ۸۵ بیش از نیمی از جمعیت ساکن در شهرستان در نقاط روستایی ساکن می باشند.

ارقام موجود در جدول فوق نشان دهنده وجود توازن و رعایت سلسله مراتب در نقاط روستایی موجود در شهرستان شادگان است در حالی که در شهرستان های هندیجان و امیدیه با تخلیه تدریجی روستاها و کاهش جمعیت مواجه ایم، همچنین در نقاط روستایی موجود در شهرستان های بهبهان و ماهشهر نیز با تخلیه آبادی ها و کاهش جمعیت روستایی روبرو هستیم ولیکن تعداد روستاها با سطح جمعیت دیگر همچنان به صورت متعادل حفظ شده است.

ج) بررسی نقش مراکز زیستی و سطح بندی مراکز جمعیتی :

به منظور بررسی نقش مراکز زیستی موجود در ناحیه بهبهان بر اساس مطالعات پیشین و با آگاهی از پتانسیل های موجود در ناحیه می توان فعالیت های موجود را در ۴ دسته مورد بررسی قرار داد :

۱) کشاورزی و دامپروری : در زمینه کشاورزی و دامپروری روستاهای موجود در ۲ شهرستان شادگان و بهبهان بیشترین سهم را در تولیدات ناحیه به عهده دارند به نحوی که میتوان نقاط روستایی موجود در این دو شهرستان را مراکز کشاورزی و دامپروری ناحیه با نقش فرا ناحیه ای برشمرد . همچنین وجود رودخانه ها و مناطق ساحلی زمینه مناسبی را جهت توسعه فعالیت های آبی پروری و پرورش میگو فراهم آورده است.

۲) صنعت و بازرگانی : وجود ذخائر نفت و گاز، همچنین صنایع پتروشیمی و بندر صادراتی موجود در ناحیه مورد مطالعه در به وجود آمدن و گسترش نقاط شهری خصوصا در شهرستان های بندر ماهشهر ، امیدیه و بهبهان شده است . به عنوان مثال شهرهای آغاجری و امیدیه از مراکز عمده پالایشگاهی و نفتی استان خوزستان شمرده می شوند . شهرستان ماهشهر نیز با برخورداری از استقرار و تمرکز صنایع شیمیایی و پتروشیمی، از جمله مراکز صنعتی ناحیه به شمار می رود که استقرار این صنایع با کارکرد ملی نقش مهمی در توسعه کانون های شهری ناحیه داشته است. همچنین وجود بندر امام خمینی به عنوان بزرگترین بندرگاه کشور بعد از بندر شهید رجایی و دسترسی بندر ماهشهر به آب های آزاد خلیج فارس امکان توسعه و گسترش روابط بازرگانی و تجاری را با سایر نقاط جهان از طریق دریا امکان پذیر ساخته است. وجود چنین پتانسیل هایی در شهرهای مذکور میتواند فراهم آورنده زمینه توسعه و گسترش نقاط شهری موجود و یا پیدایش مراکز شهری جدید در شهرستان های ماهشهر، بهبهان و امیدیه گردد. در عین حال عدم توجه به تأمین نیازها و خدمات در روستاها و توجه صرف به مراکز شهری نیز امکان مهاجرت روستاییان به شهرها و تخلیه روستاهای موجود رابه دنبال خواهد داشت. این مسئله خصوصاً در شهرستان های امیدیه و ماهشهر بیش از سایر نقاط قابل پیشروی است.

بر این اساس لزوم برنامه ریزی دو جانبه در زمینه شهرها و روستاهای موجود در سال های آتی به منظور بهره برداری از امکانات موجود و خدشه دار نشدن نظام سکونت روستایی ضروری است.

۳) خدمات : در بین شهرستان های ناحیه بهبهان شهرستان بهبهان بیشترین میزان شهرها و روستاهای برخوردار از خدمات را داراست و شهرستان شادگان نیز بیشترین میزان روستاهای بهره مند را به خود اختصاص می دهد. که این امر به دلیل نزدیک بودن نقاط روستایی به شهر شادگان و همچنین وجود دسترسی مناسب به این شهر موجب شده است که کمبود خدمات موجب تخلیه نقاط روستایی و مهاجرت ایشان به شهرها نشود. در شهرستان ماهشهر کمترین روستاهای برخوردار از خدمات به چشم می خورد، این مسئله موجب مهاجرت قابل توجه روستاییان به شهرها و یا روستاهای اطراف شده است.

بر این اساس می توان شهرستان های بهبهان و بندرماهشهر را دارای خدمات در مقیاس ناحیه ای و فرا ناحیه ای دانست در حالیکه خدمات موجود در سایر شهرستان ها تنها در سطح ناحیه پاسخگوی نیازهای ساکنین می باشد .

۴) گردشگری : وجود جاذبه های طبیعی و تاریخی زمینه بسیار مساعدی را جهت گسترش بخش گردشگری و ایجاد ارزش افزوده و به تبع آن رونق اقتصادی ناحیه و بهبود کیفیت زیست فراهم آورده است. از جمله جاذبه های گردشگری ناحیه تالاب شادگان به عنوان یکی از ذخیره گاه های زیست کره و محل زیست و زمستان گذرانی گونه های فراوان گیاهی و جانوری به علاوه روستاهای دیدنی حاشیه تالاب از جاذبه های گردشگری ناحیه در مقیاس ملی و حتی فراملی می باشد. همچنین شهرستان بهبهان با دارا بودن آثار متعدد تاریخی و طبیعی که از جمله آنها به شهر تاریخی ارجان، تنگه تکاب و دریاچه سد مارون می توان اشاره کرد از نقاط بسیار مستعد توسعه این بخش محسوب می شود. از جمله دیگر پتانسیل های موجود می توان به نوار ساحلی در جنوب شهرستان هندیجان اشاره کرد که در صورت بهره برداری می تواند موجب رونق اقتصادی شهرستان و بهبود کیفیت زیست در آن گردد.

با توجه به موارد ذکر شده شهرستان های موجود در ناحیه را در بخش زیر می توان فعال دانست:

- کشاورزی و صنایع وابسته: شادگان، بهبهان، ماهشهر، هندیجان
- صنعتی: ماهشهر، امیدیه و هندیجانبازرگانی: ماهشهر
- صنعتی شدید: ماهشهر
- خدماتی: ماهشهر، بهبهان، امیدیه
- چند نقشی: ماهشهر، بهبهان
- تقویت پتانسیل های گردشگری در شهرستان های بهبهان، شادگان و هندیجان

د) پیش بینی تغییرات نقاط زیستی در افق طرح :

- تعیین شاخص های کمی و کیفی زمینه ساز توسعه نقاط شهری و روستایی :
- هدف از تعیین چنین شاخص هایی دست یابی به معیارهایی است که با سنجش آنها بتوان امکان توسعه و گسترش نقاط شهری و روستایی فعلی را مورد مطالعه قرار داد و در خصوص تجهیز روستاهایی که در افق طرح به شهر تبدیل خواهند شد اقدام کرد. چنانچه عنوان شد در حال حاضر ناحیه بهبهان دارای ۱۱ نقطه شهری است که از بین آنها شهر بهبهان به عنوان مرکز ناحیه شناخته شده است. از جمله اهداف طرح پیش رو افزایش تعداد نقاط شهری است. خصوصاً در شهرستان هایی نظیر شادگان که علی رغم بالا بودن میزان مراکز روستایی دارای تعداد انگشت شماری مراکز شهری اند .

معیارهای کمی ارائه شده در این بخش عبارتند از:

- (۱) جمعیت: آنچه بیش از سایر عوامل در پیش بینی مراکز جمعیتی جدید موثر است آگاهی از میزان جمعیت آتی در هر یک از کانون های زیست روستایی است. براساس اطلاعات سال ۱۳۸۵ سطح بندی جمعیت آبادی های موجود به

شرح زیر است:

۲-۳ سطح بندی جمعیتی آبادی های موجود در ناحیه بهبهان										
مجموع تعداد	بیش از ۲۵۰۰ نفر	آبادی های بزرگ	آبادی های متوسط بزرگ	آبادی های متوسط	آبادی های کوچک	کمتر از ۱۰۰ نفر	خالی از سکنه	اندازه آبادی	شهرستان	ناحیه
۲۸۵	۱	۹	۲۰	۲۵	۵۵	۵۰	۱۲۵	بهبهان		
۱۲۷	۰	۷	۹	۱۵	۱۱	۱۷	۶۸	امیدیه		
۱۸۲	۲	۲	۲	۵	۱۶	۱۷	۱۳۸	ماهشهر		
۲۲۵	۴	۱۹	۲۳	۳۶	۳۹	۳۸	۶۶	شادگان		
۸۵	۰	۱	۵	۷	۱۱	۷	۵۳	هندیجان		
۹۰۴	۷	۳۸	۵۹	۸۸	۱۳۲	۱۳۰	۴۵۰	مجموع		

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵

در پیش بینی های جمعیتی برای افق ۲۰ ساله طرح پیش رو با توجه به محاسبات انجام شده روستاهایی که قابلیت تبدیل شدن به کانون های شهری را خواهند شد به شرح ذیل می باشند :

- کلیه مراکز حوزه ای که بیش از ۲۰۰۰ نفر جمعیت دارند. این نقاط در افق طرح با توجه به نقش های جدید قابلیت تبدیل شدن به نقاط شهری را دارا می باشند. این مراکز عبارتند از ۸ آبادی به شرح زیر :

۴-۱-۲ - نقاط روستایی با قابلیت تبدیل شدن به شهر در افق طرح						
ناحیه	شهرستان	مراکز حوزه بالای ۲۰۰۰ نفر جمعیت	جمعیت سال ۱۳۷۵	جمعیت سال ۱۳۸۵	جمعیت افق طرح (۱۴۰۶)	
بهبهان	بهبهان	منصوریه	۴۷۰۴	۵۲۲۶	۹۰۸۶	
		کردستان بزرگ	۲۳۷۵	۲۲۱۹	۷۴۰۷	
	ماهشهر	شهرک ممکو	۳۴۸۱	۹۷۴۹	۲۶۲۰۹	
		گرگر	۱۹۸۹	۲۳۳۳	۵۹۷۷	
		شهرک شهید مدنی	-	۴۲۴۹	۱۰۵۳۸	
	شادگان	خروسی جنوبی	۲۵۲۰	۳۷۵۹	۶۳۱۷	
		منصوره علیا	۲۲۱۵	۳۱۸۹	۶۹۹۷	
		فیه شاوردی	۲۱۲۴	۲۴۳۰	۵۵۳۸	
	امیدیه		چاه سالم	۱۸۴۸	۲۴۰۶	۷۰۱۴

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ و مطالعات مشاور

- حوزه های روستایی واقع در شهرستان های امیدیه و هندیجان به استثنا روستای چاه سالم کمتر از ۲۰۰۰ نفر هستند در نتیجه در این دو شهرستان مراکزی با جمعیت بیش از ۱۰۰۰ نفر مد نظر قرار گرفته اند:

۲-۱-۵- نقاط روستایی با قابلیت تبدیل شدن به شهر در افق طرح					
ناحیه	شهرستان	مراکز حوزه بالای ۱۰۰۰ نفر جمعیت	جمعیت سال ۱۳۷۵	جمعیت سال ۱۳۸۵	جمعیت افق طرح (۱۴۰۶)
ناحیه	هندیجان	ده ملا بزرگ	۱۲۶۶	۱۰۳۱	۳۶۲۵
	امیدیه	آب باران دو	۶۴۰	۱۰۲۲	۴۳۴۶
		جولکی	۱۱۳۰	۱۴۴۰	۳۵۸۰
		صفر	۱۱۴۲	۱۱۰۳	۲۰۹۳

مأخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ و مطالعات مشاور

(۲) مرکزیت: با توجه به این که در حال حاضر برخی روستاها با توجه به موقعیت جغرافیایی، برخورداری از امکانات و خدمات و نزدیکی به مراکز شهری و برخورداری از دسترسی مناسب و واقع شدن در فاصله کم از محورهای ارتباطی به عنوان مراکز مجموعه ها و حوزه ها انتخاب شده اند در مقایسه با سایر روستاها و آبادی های موجود رشد و توسعه بیشتری خواهند یافت و جمعیت بیشتری را در خود جای خواهند داد. در نتیجه به مرور زمان قابلیت تبدیل شدن به مراکز و نقاط شهری را دارا شده و با افزایش جمعیت، سطح خدمات ارائه شده در آنها نیز رشد کرده و حوزه نفوذ وسیع تری را تحت پوشش خود قرار خواهند داد.

معیارهای کمی ارائه شده در این بخش عبارتند از:

(۱) وجود منابع اکولوژیک: برخی عوامل نظیر دسترسی به منابع طبیعی نظیر آب و خاک حاصلخیز نیز از موارد موثر در رشد و توسعه نقاط روستایی به شمار می‌رود چرا که وجود چنین امکاناتی می‌تواند تضمین کننده تداوم چرخه تولید و مصرف در عرصه اقتصاد باشد و ادامه زندگی را در چنین مراکزی موجب شود. نظیر چنین آبادی‌هایی را می‌توان در بخش شمالی و غربی شهرستان بهبهان و هم‌چنین در شهرستان شادگان مشاهده کرد.

بالعکس هرچه میزان منابع اولیه زندگی ناکافی بوده و یا دسترسی به آنها با دشواری صورت پذیرد، از آنجا که اقتصاد و معیشت در چنین روستاهایی با تهدید مواجه می‌شود به تدریج نقش سکونتی خود را از دست داده و در برخی موارد به طور کامل تخلیه می‌شوند مانند آبادی‌های موجود در شهرستان بندر ماهشهر که به دلیل عدم برخورداری از امکانات در حال تخلیه بوده و ساکنین آن به روستاهای پیرامون و یا شهرهای مجاور مهاجرت کرده‌اند.

(۲) اراضی مناسب توسعه کالبدی: منظور از اراضی مناسب برای توسعه کالبدی، اراضی با شیب کمتر از ۱۰ درصد است که قابلیت توسعه کانون‌های شهری را دارا باشد. مطالعات صورت گرفته در جلد‌های پیشین بیانگر این مطلب است که در نیمه غربی ناحیه (شهرستان‌های شادگان، هندیجان و ماهشهر) اراضی موجود با شیب کمتر از ۱۰ درصد برای توسعه نقاط زیستی موجود مناسبند ولیکن در نیمه شرقی خصوصاً در شهرستان امیدیه و نیز شهر آغاجری در شهرستان بهبهان توسعه کالبدی شهر به دلیل توپوگرافی موجود با مشکلاتی مواجه است.

(۳) اراضی بایر و کم‌بازده کشاورزی: وجود چنین زمین‌هایی نیز می‌تواند نقش عمده‌ای در توسعه و گسترش مراکز زیستی بر عهده داشته باشد. با توجه به نقشه کاربری اراضی ناحیه زمین‌های دارای این ویژگی سطح زیادی از ناحیه را پوشانده است. هم‌چنین وجود تالاب در شهرستان شادگان به عنوان یک عامل محدود کننده در توسعه و گسترش مراکز زیستی مطرح می‌باشد.

ه) پیشنهاد نقاط شهری و روستایی جدید :

پراکنش کنونی مراکز جمعیتی ناحیه بهبهان در نتیجه پراکنش فعالیت ها ، عوامل جغرافیایی ، منابع طبیعی و دسترسی به شبکه راههای ارتباطی است. تعیین و پیش بینی نقاط شهری و روستایی جدید با توجه به معیارهایی که در بخش های گذشته به آن اشاره شد و با در نظر گرفتن ۳ معیار جدید ذیل صورت می گیرد :

- ۱) تقسیمات سیاسی : نقاط زیستی جدید بر اساس تقسیمات اداری _ سیاسی موجود پیشنهاد می گردند .
- ۲) موقعیت محلی : موقعیت محلی کانون های زیستی حاضر ، نقش عمده ای در پیش بینی های آتی ایفا می کنند . به عنوان مثال آبادی هایی که به عنوان مرکز حوزه فعالیت دارند به دلیل برخورداری از مزایا و امکانات بالاتر و حوزه نفوذ گسترده تر ، پتانسیل بیشتری برای تبدیل شدن به یک نقشه شهری دارد تا آبادی های اقماری پیرامون ، همچنین موقعیت جغرافیایی یک کانون زیستی از لحاظ توپوگرافیک و میزان دسترسی نیز تاثیر عمده ای در گسترش و رشد آن خواهد داشت .
- ۳) مجاورت با پروژه های عمرانی و صنعتی : پروژه های عمرانی و صنعتی نیز از جمله مواردی هستند که در طولانی مدت به دلیل جذب جمعیت و تامین نیاز سکونتی ایشان امکان ایجاد شهرک های جدید و یا توسعه شهرهای موجود را افزایش میدهد . نمونه این امر در شهرهای شهید چمران و شهرک طالقانی قابل مشاهده است . بر این اساس می توان در شهرستان های بهبهان ، امیدیه و ماهشهر به دلیل وجود فعالیت های صنعتی ، معدنی و بازرگانی شاهد ایجاد شهرهای جدید و یا توسعه کالبدی نقاط شهری پیشین باشیم .
- ۴) نکته قابل توجه در خصوص سلسله مراتب زیستی ناحیه بهبهان وجود شهرهایی همچون بهبهان ، امیدیه ، ماهشهر و ... است که عمدتاً جزئی شهرهای متوسط بزرگ و یا متوسط محسوب می شوند. در حالیکه ناحیه

بهبهان دارای بیش از ۴۵۴ آبادی دارای سکنه است که هیچ گونه پل ارتباطی برای ارتباط با مراکز شهری ندارند و در واقع نبود شهرهای کوچک که بتوانند به عنوان حلقه واسط میان روستاها و شهرهای متوسط و یا بزرگ عمل کنند کاملاً مشهود است. این گونه مراکز شهری می توانند به عنوان مراکز خدمات کشاورزی و اداری، برخی نیازهای خرید هفتگی، درمانی و آموزشی اولیه را عهده دار شوند در این صورت بخش وسیعی از عدم تعادل های موجود میان مراکز شهری و روستایی مرتفع خواهد شد.

جدول شماره (۲-۱-۶) در برگرفته جمعیت و خدمات موجود و نقش پیشنهادی برای کلیه آبادی هایی است که بیش از ۲۰۰۰ نفر جمعیت دارند و در افق طرح به شهر مبدل خواهند شد. شایان ذکر است از آنجا که در شهرستان های امیدیه و هندیجان روستاهایی با جمعیت بیش از ۲۰۰۰ نفر وجود ندارد معیار پیشنهاد نقاط شهری در این شهرستان ها دارا بودن جمعیت بیش از ۱۰۰۰ نفر قید شده است. جدول شماره (۲-۱-۷)

جدول ۲-۱-۷ - نقاط روستایی با قابلیت تبدیل شدن به شهر در سال ۱۴۰۶ با توجه به برخوردار از خدمات در سال ۱۳۸۵ و نقش پیشنهادی (بیش از ۱۰۰۰ نفر)

شهرستان	نام آبادی	جمعیت افق طرح	اندازه پیشنهادی شهر	حوزه نفوذ پیشنهادی	تلفن	برق	گاز	روزنامه	آب تصفیه شده	پزشک	داروخانه	خانه بهداشت	دفتر پست	وسایل نقلیه	دبستان	راهنمایی	دبیرستان	نقش پیشنهادی
امیدیه	آب باران دو	۱۱۹۶	کوچک	محلی	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۱	۱	۰	آموزش عمومی / تجاری / اداری / درمانی
	صفر	۲۰۹۳	کوچک	محلی	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۱	۱	۱	۱	آموزش عمومی / تجاری / اداری / درمانی
	جولکی	۳۵۸۰	کوچک	محلی	۱	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۱	۱	۱	۱	آموزش عمومی / تجاری / اداری / درمانی
ماهشهر	شهرک قدس	۱۳۰۴	موچک	محلی	۱	۱	۰	۰	۱	۰	۰	۱	۰	۱	۱	۰	۰	آموزش عمومی / تجاری / اداری / درمانی
هندیجان	ده ملا بزرگ	۳۶۲۵	کوچک	محلی	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۱	۱	۱	آموزش عمومی - تجاری - اداری - درمانی

۱-۲-۲- پیشنهاد حوزه های همگن و هم پیوند شهری و روستایی :

هدف از پیشنهاد حوزه های همگن و هم پیوند شهری و روستایی تعیین محدوده هایی است که بتوانند در مقیاس خرد پاسخگوی نیازهای شبکه سکونتگاههای مرتبط با خود باشند و خدمات مورد نیاز خود را تامین کنند. عواملی از قبیل ویژگی های اقلیمی و جغرافیایی ، نوع معیشت ، فرهنگ ، ساختار فرهنگی- اجتماعی و میزان ارتباطات و تعاملات داخلی در تعیین مرز این محدوده ها مؤثر است و لیکن مبنای این تقسیم بندی بر میزان بهره مندی نقاط شهری و روستایی از خدمات و همچنین میزان کمبود خدمات هر یک استوار است به نحوی که مراکز سکونتی با بهره ناچیز از خدمات و امکانات زیستی قادر باشند نیازهای خود را از نواحی مجاور (مراکز حوزه و ...) که دسترسی به آنها به راحتی امکان پذیر است تامین کنند.

در نظام تقسیمات سیاسی کشور از این محدوده ها تحت عنوان حوزه ، مجموعه و منظومه های روستایی یاد شده که در مرحله اول مطالعات تعاریف مربوط به هر یک ارائه شده است . به منظور پیشنهاد چنین حوزه هایی در ادامه به ارائه مهمترین عوامل مؤثر در حوزه بندی نظام پیشنهادی پرداخته خواهد شد :

الف) سطح بندی آبادی ها با توجه به میزان برخورداری از امکانات :

پیشینه سطح بندی سکونتگاههای روستایی در این ناحیه به طرح ساماندهی سکونتگاههای روستایی استان خوزستان بر می گردد . در این طرح کلیه سکونتگاههای روستایی موجود در استان خوزستان به صورت سلسله مراتبی دسته بندی شده و حوزه ها ، مجموعه ها و منظومه های مرتبط با هر شهرستان معرفی شدند. به منظور شناخت عملکرد و مقیاس فعالیت مراکز سکونتگاهی بررسی نوع و تعداد خدمات موجود در این مراکز ضروری است . از آنجا که کارکردهای گوناگون خدماتی به علت تفاوت آستانه جمعیتی خود در کلیه سکونتگاهها قادر به ارائه خدمات نیستند ، لذا شکل گیری کارکردهای سطح بالا را تنها در برخی از کانون ها می توان انتظار داشت . این کانون ها عموماً از نظر جمعیت و مقیاس عملکرد در مرتبه ای بالاتر از سایر مراکز قرار می گیرند و نقش خدمات دهی به مراکز کوچکتر را به عهده دارند . بر این اساس وجود برخی

خدمات را در مراکز سکوتی که دارای حد معینی از جمعیت هستند به عنوان شاخص در نظر گرفته و مبنای سطح بندی قرار می دهیم.

همانطور که پیشتر نیز عنوان شد بیشتر نقاط شهری در ناحیه بهبهان در غالب شهرهای متوسط و بزرگ واقع می شوند . کانون های روستایی ناحیه نیز عموماً دارای جمعیتی کمتر از ۳۰۰۰ نفر می باشند به گونه ای که تنها ۷ آبادی از مجموع ۴۵۴ آبادی دارای سکنه بیش از ۲۵۰۰ نفر جمعیت دارند و مجموع روستاهای بزرگ با جمعیت بین ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰ نفر نیز به ۳۸ مورد محدود می شوند. همچنین ناحیه مورد نظر فاقد کانون های شهری کوچک و حد واسط بین نقاط شهری و کانون های روستایی است . بر این اساس در بخش سطح بندی خدمات ، نقاط شهری و روستایی در ۲ بخش جداگانه مورد مطالعه قرار می گیرند و نقاط روستایی با جمعیت بیش از ۲۵۰۰ نفر و با جمعیت بین ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰ نفر ، اساس مطالعات سکونتگاههای روستایی را تشکیل میدهند .

شاخص های مورد نظر برای شناسایی مراکزی که بتوانند به عنوان مراکز حوزه عملکرد داشته باشند و خدمات دهی به روستاهای پیرامونی خود را بر عهده گیرند عبارتند از :

- ۱) اقلیم : روستای مورد نظر میبایست از لحاظ ویژگی های اقلیمی و جغرافیایی با سکونتگاههای پیرامون خود هماهنگ بوده و از شرایط یکسانی برخوردار باشد .
- ۲) جمعیت : از لحاظ جمعیتی روستای مورد نظر می بایست حداکثری از جمعیت را دارا باشد تا قادر به جذب خدمات و امکانات در سطحی بالاتر از نواحی پیرامون خود بوده و در ردهای بالاتر از ایشان فعالیت کند. بر این اساس روستاها بر اساس جمعیت و به تفکیک شهرستان به شرح زیر دسته بندی می شوند :

جدول ۲-۱-۸- تعداد آبادی های موجود در شهرستان به تفکیک جمعیت									
مجموع تعداد	بیش از ۲۵۰۰ نفر	آبادی های بزرگ	آبادی های متوسط بزرگ	آبادی های متوسط	آبادی های کوچک	کمتر از ۱۰۰ نفر	خالی از سکنه	شهرستان	ناحیه
	بیش از ۲۵۰۰ نفر	تا ۱۰۰۰ نفر	۵۰۰ تا ۹۹۹ نفر	۲۵۰ تا ۴۹۹ نفر	تا ۱۰۰ نفر	کمتر از ۱۰۰ نفر	.		
۲۸۵	۱	۹	۲۰	۲۵	۵۵	۵۰	۱۲۵	بهبهان	بهبهان
۱۲۷	۰	۷	۹	۱۵	۱۱	۱۷	۶۸	امیدیه	
۱۸۲	۲	۲	۲	۵	۱۶	۱۷	۱۳۸	ماهشهر	
۲۲۵	۴	۱۹	۲۳	۳۶	۳۹	۳۸	۶۶	شادگان	
۸۵	۰	۱	۵	۷	۱۱	۷	۵۳	هندیجان	
۹۰۴	۷	۳۸	۵۹	۸۸	۱۳۲	۱۳۰	۴۵۰	مجموع	

۳) خدمات : شاخص های خدماتی مورد نظر در رده های زیر قابل دسته بندی اند :

- خدمات آموزشی : دبستان / راهنمایی / دبیرستان
- خدمات بهداشتی : خانه بهداشت / داروخانه
- خدمات فرهنگی مذهبی : کتابخانه / پاسگاه / مکان ورزشی
- خدمات زیر بنایی : آب / برق / تلفن / پست / گاز / مخابرات
- خدمات پشتیبان تولید : بانک / مرکز خدمات جهاد کشاورزی / تعاونی روستایی

۴) دسترسی : علاوه بر آنکه وجود خدمات از جمله اولویت های عنوان شده به شمار می رود چگونگی دسترسی به

این خدمات نیز از عوامل موثر بر حوزه بندی های پیشنهادی خواهد بود .

جدول ۲-۱-۹- نحوه برخورداری از خدمات در آبادی های بزرگ ناحیه		
۲۵۰۰ به بالا	۱۰۰۰ تا ۲۴۹۹	خدمات
۷	۳۴	دبستان
۵	۱۸	راهنمایی پسرانه
۵	۲۲	راهنمایی دخترانه
۱	۷	راهنمایی مختلط
۴	۵	دبیرستان پسرانه
۵	۷	دبیرستان دخترانه
۲	۲	کتابخانه
۷	۳۱	خانه بهداشت
۳	۲	داروخانه
۳	۳	پاسگاه
۳	۲	ورزشگاه
۷	۳۸	آب
۷	۳۸	برق
۳	۷	گاز
۲	۳	پست
۶	۲۲	مخابرات
۶	۳۴	شورای اسلامی
۳	۱	بانک
۱	۳	مرکز خدمات جهاد کشاورزی
۵	۱۸	تعاونی روستایی
۰	۰	تعمیرگاه ماشین آلات کشاورزی

با توجه به مطالب عنوان شده فوق و نیز مطالعات وضع موجود میتوان روستاهای موجود در ناحیه بهبهان را در ۳ دسته روستاهای مرکزی، روستاهای متوسط و میانه، روستاهای کوچک و محروم دسته بندی کرد. شهرهای پیشنهادی زیر در واقع شامل برخی مراکز حوزه موجود است که به دلیل برخورداری از خدمات به عنوان نقاط شهری کوچک، پل ارتباطی نقاط شهری متوسط و مراکز روستایی موجود به شمار خواهند رفت. این مراکز عبارتند از:

جدول شماره ۲-۱-۱۰- مراکز حوزه دارای قابلیت تبدیل به نقاط شهری	
شهرستان	مراکز حوزه
امیدیه	آب باران / ۲ چاه سالم / صفر / جولکی
بهبهان	کردستان بزرگ / منصوریه
ماهشهر	گرگر / شهرک ممکو
هندیجان	چم خلف عیسی / ده ملا بزرگ
شادگان	منصوره علیا / بوزی سیف / خروسی جنوبی / نهر مسیر / عبودی / فیه شاوردی / سالمی

ارتقا سطح برخی سکونتگاههای روستایی و پیشنهاد آنها به عنوان شهرهای کوچک، علاوه بر اینکه موجب از بین رفتن تمرکز در برخی مراکز محدود می شود و امکانات زیستی را با سهولت بیشتری در اختیار ساکنین پیرامونی می گذارد و موجب جذب جمعیت، افزایش اشتغال و رشد فعالیت های اقتصادی مرتبط در این مراکز می شود. در نتیجه در طرح حاضر علاوه بر پیشنهادات عنوان شده برای شهرهای کوچک، برخی روستاها که به عنوان روستاهای محروم مطرح شده اند و از لحاظ شرایط اقلیمی، فرهنگی، فعالیت های اقتصادی، محصولات، شیوه زیست و نوع دسترسی از شرایط مساعدی برخوردار هستند با یکدیگر ترکیب شده و یک سکونتگاه روستایی دارای جمعیت کافی، خدمات و امکانات بهینه را فراهم آورده اند.

۱۱-۱-۲- جداول استانداردها و ضوابط خدمات رسانی در نقاط روستایی کشور و نحوه تجهیز مراکز روستایی

خدمات	تقسیمات	سطح منطقه روستایی	
		منظومه	مجموعه
		حوزه	
آموزشی	مراکز آموزش پیش از دبستان		
	دبستان		
	مدرسه راهنمایی عادی		
	مدرسه راهنمایی مرکزی		
	دبیرستان عادی		
	دبیرستان مرکزی		
	دبیرستان شبانه روزی		
	هنرستان فنی و حرفه ای و کشاورزی		
	کلاس نهضت سواد آموزی		
	خانه بهداشت		
بهداشتی و درمانی	مرکز بهداشتی درمانی		
	مرکز بهداشتی درمانی با تسهیلات		
	داروخانه		
	مطب		
	جمع آوری و دفع زباله		
	دفع فاضلاب		
	کشتارگاه بهداشتی		
	غسالخانه و گورستان		
	بهسازی محیط روستایی		
	مجتمع بهداشتی		
	آب آشامیدنی با شبکه انشعابات		
	آب آشامیدنی با شیر برداشت متمرکز		
	آب آشامیدنی با منبع بهداشتی		
	حمام عمومی		
فرهنگی . ورزشی . مذهبی . گردشگری	مسجد و حسینیه		
	کتابخانه عمومی		
	کتابخانه روستایی		
	مجموعه فرهنگی هنری		
	سینما		
	مجموعه ورزشی		
	امکانات ورزشی روباز		
	بوستان بازی کودک		
	بوستان		
	مهمانپذیر و سالن پذیرایی		
	انجمن میراث فرهنگی		

طرح توسعه و عمران ناحیه بهبهان

سطح منطقه روستایی			تقسیمات	خدمات
حوزه	مجموعه	منظومه		
			راه اصلی	ارتباطات
			راه فرعی	
			راه روستایی درجه ۱ با رویه آسفالت	
			راه روستایی درجه ۲ با رویه شنی	
			راه روستایی درجه ۳ با رویه شنی	
			راه روستایی درجه ۴ با رویه شنی	
			دفتر شرکت حمل و نقل کالا و مسافر	
			ترمینال وسایل حمل و نقل	
			صندوق پست	
			نمایندگی پست	
			دفتر پست و مخابرات	
			دفتر مستقل پستی	
			دفتر مخابراتی	
			مرکز تلفن	
			تامین برق	
			پمپ بنزین	
			جایگاه عرضه مواد سوختی	
			بانک	
			شرکت تعاونی روستایی	مالی، اقتصادی، پشتیبانی تولید
			فروشگاه تعاونی روستایی	
			مرکز خرید و فروش کالا	
			مرکز خدمات روستایی و عشایری	
			دفتر ترویج کشاورزی	
			دفتر ترویج و آموزشی روستایی	
			دفتر دامپزشکی و داروخانه دام	
			دفتر مصنوعي و اصلاح نژاد دام	
			تعمیرگاه ماشین آلات کشاورزی و	
			مرکز آموزش و ترویج صنایع دستی و	
			مرکز آموزش فنی و حرفه ای	اداری
			جهاد دهستان	
			سازمانی	تولید
			واحدهای صنعتی و معدنی	
			ناحیه صنعتی	
			مجتمع تولید کشاورزی	

به طور کلی روش های انتخاب آبادی های مرکزی و گزینش مراکز برتر بر اساس ارزیابی و تحلیل عوامل زیر صورت خواهد گرفت :

- جمعیت و پیش بینی تحولات آتی
- موقعیت مکانی و دسترسی مناسب نسبت به آبادی های پیرامون
- برخورداری امکانات خدماتی و زیر بنایی
- توان اقتصادی برتر در مقایسه با آبادیهای پیرامون (کشاورزی و دامپروری)
- پتانسیل ها و قابلیت های توسعه

پیشنهادات مربوط به حوزه های همگن شهری :

همان طور که در بخش پیشین نیز بیان شد، در سطح بندی کانون های شهری ناحیه بهبهان آنچه بیش از همه ضروری می باشد تعیین نقاط واسطی است که به عنوان حد واسط و پیوند دهنده مراکز شهری بزرگ و کوچک و نیز مراکز شهری کوچک و روستاها عملکرد داشته باشند .

بر اساس مطالعات پیشین سطح بندی حوزه های همگن با توجه به شرایط زیر صورت خواهد گرفت :

- وجود بازار و کانون های داد و ستد اقتصادی
- برخورداری از شبکه های زیر بنایی آب، انرژی، ارتباطات
- میزان برخورداری از خدمات آموزشی، بهداشتی، درمانی در نقاط شهری
- مبدا و یا مقصد بودن جریانهای کالا و خدمات با توجه به نحوه دسترسی
- مرکزیت

۱-۲-۱۲- سلسله مراتب پیشنهادی								
ناحیه	شهرستان	منظومه	مجموعه	مرکز حوزه	جمعیت مرکز حوزه در سال ۱۳۸۵	موقعیت اداری-سیاسی	تعداد آبادی	
بهبهان	هندیجان	هندیجان	هندیجان	امامزاده عبدالله	۷۲۵	نقطه روستایی	۳	
			زهره	متراکه	۶۹۹	نقطه روستایی	۷	
				سویره	۸۵۱	نقطه روستایی	۳	
				ناصر آباد	۵۶۹	نقطه روستایی	۶	
	شادگان	خروسی جنوبی		البوجنام	۸۶۹	نقطه روستایی	۹	
				بیت- عبید	۸۴۱	نقطه روستایی	۱۰	
		ام الغزلان	شادگان	منصوره علیا	عمه	۲۹۹	نقطه روستایی	۱۲
				ام الغزلان	شاخت - الخان	۱۲۰۳	نقطه روستایی	۱۰
					دریسه وسطی	۸۵۱	نقطه روستایی	۱۲
					ابوصخر	۷۰۲	نقطه روستایی	۶
امیدیه	امیدیه	چاه سالم	چاه سالم	۲۴۰۶	نقطه شهری	۷		
		امیدیه	دونه	۵۵۹	نقطه روستایی	۷		
ماهشهر	ماهشهر	ماهشهر	شهرک مدنی	شهرک مدنی	۴۲۴۹	نقطه شهری	۳	
بهبهان	بهبهان	بهبهان	مشهد	ده ابراهیم	۷۹۶	نقطه روستایی	۶	
			بهبهان	قلعه سبد	۷۶۵	نقطه روستایی	۶	
				قالند علیا	۷۹۵	نقطه روستایی	۷	

۱-۲-۱۳- سلسله مراتب پیشنهادی به همراه سلسله مراتب موجود

ناحیه	شهرستان	منظومه	مجموعه	مرکز حوزه	جمعیت مرکز حوزه ۱۳۸۵	موقعیت اداری - سیاسی	تعداد آبادی	نام آبادی هایی که تحت پوشش مرکز حوزه واقع می شوند
بهبهان	هندیجان	هندیجان	هندیجان	چهل منی	۲۳۶	مرکز دهستان	۴	چم مراد , چم رحمان , حسین آباد , چم تنگو
				چم کلگه	۴۰۲	نقطه روستایی	۳	چم کنار, جبرآباد, چم تنگ , کره پا
				ده ملا بزرگ	۱۰۳۱	نقطه روستایی	۵	فیروز آباد, چم خرنوب , کریم آباد, غرگانه, دریپک
		زهره	هندیجان	امامزاده عبدالله	۷۲۵	نقطه روستایی	۳	زلفی , رگ سفید , بوطاهری
				مشراگه	۶۹۹	نقطه روستایی	۳	غوله علیا , بزی , کوت مهنا
				سوپره	۸۵۱	نقطه روستایی	۳	خصافیات , شیری , طلاگه مهنا
				ناصر آباد	۵۶۹	نقطه روستایی	۳	جبری سفلی , سرخره سفلی, سرخره علیا
شادگان	شادگان	شادگان	شادگان	بوزی سیف	۲۲۲۶	مرکز دهستان	۴	بویه , بوزی بالا , عنایتی بالا , عنایتی وسط
				نهر جدید	۱۱۲۹	مرکز دهستان	۵	نهر حسین , نهر وصله , نهر گبین علیا , نهر مسیر , سعدی
				نهر مسلم	۱۵۲۱	نقطه روستایی	۸	نهر جراح , اصقیر , نهر دلی , محروگی سفلی , محروگی علیا , حدیه, ابو گولک , سوده سفلی
				جهانگیری سفلی	۴۳۴	مرکز بخش	۱۵	سکران, گاهن شوابل, دیمه داغر, دیمه یعقوب, فلت, شاخه غانم, منگوشی, شبیلی, صفرا مقدم, ابو نعیم, ابو بندر, مزر عاوی, شبیشه, جهانگیری علیا, حسن بگی
				نهر شیخ	۱۳۳	نقطه روستایی	۱۱	خشاب, دیمه کوچک, صوره کنین, زبید, قطرائی علیایک, خوینس, خمس, منصوره ماضی, نهر سید, دلس, گرگری سفلی, قره خان سفی
				جفال	۴۵۴	مرکز دهستان	۱۷	صوفیه, نیل, جابری, ام اصخره, گرمه, ابو عرابید, کنیشه, صحیه, شاخه ابوشهباز, امام سه, بیت سید صلویح, بنواز , محمدی, املحه, صباحیه, جفال خواجه, ایشان, ابوشلوگ
				بدرانی	۸۲۹	نقطه روستایی	۱۴	شاخه مبادری , مالکی, نهر خواف, ابوسدره, شبیشی کوچک, شبیشی بزرگ , مصفا,نهر صالح, عطیه, چویمه توپچی مسجد,الب عبید,الب حصار, صفایی, شاخه جدید

ادامه جدول (۲-۱-۱۳) - سلسله مراتب پیشنهادی به همراه سلسله مراتب موجود

ناحیه	شهرستان	منظومه	مجموعه	مرکز حوزه	جمعیت مرکز حوزه ۱۳۸۵	موقعیت اداری - سیاسی	تعداد آبادی	نام آبادی هایی که تحت پوشش مرکز حوزه واقع می شوند		
بهبهان	شادگان	شادگان	درویشی	درویشی	۱۶۱۳	نقطه روستایی	۹	اربیحات , بیت عبید, بیت عاشور, معامره, فرخ زایر, البوسوادی, شاه ولی البوسوادی, ناصری البوسوادی, گیداری		
			حسینی	غریبه	۴۶۸	مرکز دهستان	۱۶	خزعلیه, چومه خزعلیه, علگه, بحات, مدینه, بریج, شاروخیه, سویمه, شای, نهرین عربید, عمه, صفرا, غرابی, صوفیه, جعفری شببشی		
				رگبه	۱۱۳۱	نقطه روستایی	۱	سراخیه		
				عبودی	۲۷۷۶	نقطه روستایی	۶	سالمی, منصور, خروسی شمالی, گرمه خروسی, حدبه, شاوردی		
			ام الغزلان	شاخت - الخان	۱۲۰۳	نقطه روستایی	۳	معدن نمک, علوان, شاخت الخان دو		
				دریسبه وسطی	۸۵۱	نقطه روستایی	۹	ابوصخر, صفحه, دابوهیه, علم آباد مهندس, عجر شیه بزرگ, نثاره کوچک, نثاره بزرگ, دریسبه سفلی, دریسبه علیا		
			دارخوین	سلمنیه	۳۸۷	نقطه روستایی	۳	مسعودی, مسعودی ال, صفر		
				مکینه صلاحویه	۷۶۹	نقطه روستایی	۳	سگاره, وسطانیه یک, صلاحاویه		
			امیدیه	امیدیه	چاه سالم	چاه سالم	۲۴۰۶	مرکز دهستان	۴	نمره یک بالا, نمره یک پایین, مجنون, خیطعمار
					امیدیه	حبایه علیا	۶۴۱	نقطه روستایی	۶	حویله, بحریه, حبایه سفلی, تنگ جعفر, عشاره علیا, عشاره سفلی
گرگر سفلی	۳۶۷	نقطه روستایی				۴	گرگری علیا, قلندری, گدار چیتی, آسیاب			
امیرالمومنین	۹۱۳	نقطه روستایی				۳	محسنیه, صالحک, سور مقداد			
دونه	۵۵۹	نقطه روستایی				۱۲	ابوطرفایه, غویل, زوینه, ابوماصول, خزینه علیا, عدعبیس, گسترانی, پریسبه, ابودهالیس, قای سفلی, حمید آباد, شاه نبی علیا			

ادامه جدول (۱-۲-۱۳) - سلسله مراتب پیشنهادی به همراه سلسله مراتب موجود

ناحیه	شهرستان	منظومه	مجموعه	مرکز حوزه	جمعیت مرکز حوزه ۱۳۸۵	موقعیت اداری - سیاسی	تعداد آبادی	نام آبادی هایی که تحت پوشش مرکز حوزه واقع می شوند
	امیدیه	جایزان	جایزان	صفر	۱۱۰۳	نقطه روستایی	۱۰	هفت تپه, ولی, امامزاده محمد, علی آباد, شهرک آزادی, ارمش, سپاه گل, امام رضا, کمبرده, کرفنج
				جایزان کهنه	۳۱۸	مرکز بخش	۶	قلعه محمود, مارون جایزان, اسلام آباد, شهرک بلال, سرجوتکی, شهرک حر
ماهشهر	چمران	ماهشهر	شهرک شهید	هشتچه سفلی	۷۹۰	مرکز دهستان	۱۲	بستین, حدید, گمبرون, شلیوط, مکسر علیا, بنیوار سفلی, مکسر وسطی, مکسر وسطی, مکسر مگا طیف, هشچه مکینه, هشچه علیا, چم سید طیف
				مقطوع علیا	۶۸۵	نقطه روستایی	۱۵	مقطوع وسطی, تخیط علیا, تخیط سفلی, محیدر, خمزه علیا, خمزه سفلی, سدیره عتیا, سدیره سفلی, سریمه, عگله میاح, ابوعلایح سفلی, هومل, تویجه بالا, ایستگاه گرگر, دب امیر
	ماهشهر	شهرک مدنی	بندر ماهشهر	۱۱۱۴۴۸	مرکز شهرستان			
			بندر امام خمینی	۶۷۴۶۷	مرکز بخش			
		شهرک مدنی	۴۲۴۹	نقطه شهری	۴	خلاقیات, ابوحران علیا, ابوحنیور, شهرک قدس		
بهبهان	بهبهان	سردشت	سردشت	لنگیر وسطی	۵۵۲	نقطه روستایی	۱۴	گاو کده, سلامه وسطی, محمود آباد, سلامه سفلی, چشمه شیخ, تل سیاست, قلعه سیفی, دار بهار, عبدی خانی, چم کوته, لنگیر سفلی, لنگیر علیا, لنگیر وسطی
				تل چگاه علیا	۳۰۸	نقطه روستایی	۷	شله زاریک, گنجیگتن, قلعه دژ, پارادایس, چم, ده نو, تل گرسنه
				درونک	۷۲۲	نقطه روستایی	۵	گمشه مراد, چاه شیرین, له بید, درونک جولاهی, خواجه خضر
				تل گوینه	۲۹۱	نقطه روستایی	۷	برج یوسفی, اسلام آباد, سعادت آباد, شهرکهنه, دار علایی, سید نصر الدین محمد, تل چگته سفلی, قلعه کعبی
				مشهد	۴۶۱	مرکز دهستان	۱۴	شهرک طالقانی, ده ابراهیم, چهادهی عسکر, چهادهی, سهراب, شهرک مطهری, تاکابیدی, برج موسوی, شاه پیر آباد, یوسفی, حیات آباد خلیفه, حیات آباد مجیدی, آهنگران, تورهی
				مشهد	۷۱۸	نقطه روستایی	۱۲	بجک, بالیاوی, عباس, محمد علی, ماندنی, بمراد, موردگاه, درپروز علی, مسیری, کلگه زار, الیور, تنگ بن
				آب امیری	۸۱۱	نقطه روستایی	۱۲	هفت چشمه, آب بید, بید بلند, بید زرد, چهل کنار, جمال جهان, آب خرزهزه, تنکورد, دره علیا, دره نی سفلی, چرف

ادامه جدول (۱-۲-۱۳) - سلسله مراتب پیشنهادی به همراه سلسله مراتب موجود

ناحیه	شهرستان	منظومه	مجموعه	مرکز حوزه	جمعیت مرکز حوزه ۱۳۸۵	موقعیت اداری - سیاسی	تعداد آبادی	نام آبادی هایی که تحت پوشش مرکز حوزه واقع می شوند		
بهبهانپ	بهبهان	بهبهان	دودانگه بزرگ	اسد آباد	۱۱۸۸	نقطه روستایی		منصور بیگی، ملا مهدی، کره سیاه تلخ، کره سیاه شیرین، می بس، چم سیاه، چاه رضا آباد		
				دودانگه بزرگ	۱۳۱۱	مرکز دهستان	۱۳	قنبری، دودانگه کوچک، تل بردی، مشهدی محسن، محسن قلی خان، محمدآقا آقاجاری، کیکاوس، آل طیب، شهرویی، رنجکی، ویسی، شه نظری، گراب علیا		
				آعاجری	۱۳۱۷۵	مرکز بخش				
			بهبهان			شهرک وحدت	۱۱۰۶	نقطه روستایی	۹	امین آباد، اسلام علیا، دره بهمن، دره لیر، دره بازار، بنه انبار، علمدار، تنگ شیخ، چاه ریگک
						سرحد آقا	۱۵۰	نقطه روستایی	۱۲	گرمز سفلی، گرمز علیا، دولت آباد، برج بمونی آقاسه کنار، بهزادی، دره گرمابه، ولی آباد، حضرت علی، منگلاس بزرگ، بهمن آباد، دو گوش
						قلعه سید	۷۶۵	نقطه روستایی	۹	خاییز، پشگر، قدمگاه، امام رضا، کارخانه سیمان فارس، منصوریه، کریم آباد، سالار آباد، مجموعه کوزه پز خانه
						قالند علیا	۷۹۵	نقطه روستایی		قالند وسطی، قالند علیا، خارستان علیا، خارستان سفلی، قلعه تقی، چهار آسیاب، لاسبید، بدلی، سیلابک، قلعه تیله کوه، شهرک کردستان، کردستان کوچک، قلعه پولادی، حسین آباد شیخ، پرچله زار، شیرعلی، باغ بابا، چاه ماری، گله خر، کوت حاجی آباد، کوت محمد کریم

۱-۲-۳ پیشنهاد توسعه شبکه ها و مراکز اصلی تاسیسات زیر بنایی :

بخش مربوط به توسعه شبکه ها و تاسیسات زیر بنایی در ۵ زیر مجموعه به شرح زیر ارائه خواهد شد :

الف (حمل و نقل و دسترسی :

همان طور که پیشتر عنوان شد مجاورت ناحیه با آب های آزاد، وجود بنادر ماهشهر و امام خمینی و وجود صنایع نفت، گاز و پتروشیمی موجب شده است شبکه ارتباطی از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای در این ناحیه بر خوردار باشد. حمل و نقل و جا به جایی در ناحیه بهبهان به ۴ صورت هوایی ، دریایی ، ریلی و جاده ای صورت می گیرد . ضرورت تقویت شبکه ترانزیتی در ناحیه با توجه به کارکرد ملی شهرستان هایی همچون ماهشهر و بهبهان و پی آمد آن که توسعه روابط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را به دنبال خواهد داشت، افزایش امکان ارتباطات و ارتقای کیفیت شبکه دسترسی ناحیه را الزامی می‌سازد. براین اساس پیشنهادات آتی شامل ۲ بخش ارتقای سطح امکانات موجود و پیشنهاد شبکه های ارتباطی جدید خواهد بود که مشخصاتی به شرح زیر دارد :

- افزایش طول راههای شوسه و آسفالته خصوصا در بخش شرقی ناحیه
- توسعه و تقویت پایانه ها و شبکه راههای داخلی (شهری - روستایی) و محورهای ارتباطی با استان های همجوار با تاکید بر راههای اصلی و راه آهن (سند توسعه استان خوزستان ۱۳۸۴)
- تقویت شبکه بزرگراهی ناحیه در شرق و غرب به ترتیب در زمینه راههای برون و درون منطقه ای
- افزایش زمینه ارتباطات هوایی در شرق ناحیه که توپوگرافی مساعد برای گسترش شبکه بزرگراهی را دارا نیست

شبکه ارتباطات هوایی :

فرودگاه‌های موجود در ناحیه به ۲ صورت خصوصی و دولتی فعالیت دارند. فرودگاه‌های موجود در شهرهای آغاچاری و ماهشهر متعلق به شرکت ملی نفت و پتروشیمی بوده و پروازهای شرکتی را به عهده دارند ولیکن فرودگاه‌های موجود در شهر بهبهان و امیدیه متعلق به دولت بوده و زمینه ارتقا به فرودگاه عملیاتی را دارا می‌باشند به نحوی که بتوانند پروازهای کشوری و ملی را تامین کند .

شبکه ارتباطات ریلی :

تنها ارتباط ریلی محدوده ناحیه خط بندر امام خمینی - اهواز است که در نیمه غربی ناحیه وارد شهرستان بندر ماهشهر می‌گردد و نقشی ملی و منطقه ای دارد . این خط عموماً جهت حمل محصولات ویژه خصوصاً سنگ آهن مورد نیاز صنایع کاربرد دارد ب و از سال ۷۴ مورد بهره برداری قرار گرفته است. با توجه به موقعیت ویژه ناحیه به لحاظ توپوگرافیک و مجاورت آن با مناطق نفت خیز جنوبی و نوار ساحلی و نیز کم هزینه بودن توسعه این سیستم حمل و نقلی می‌توان این مسیر را تا بندر بوشهر نیز ادامه داد که علاوه بر بهره مند شدن شرق ناحیه از امکانات استفاده از شبکه ریلی بندر بوشهر نیز به خط آهن مذکور خواهد پیوست .

شبکه ارتباطات آبی :

مجاورت ناحیه با آبهای آزاد جنوب فرصت ویژه ای را برای آن فراهم آورده است . وجود بنادر امام خمینی و ماهشهر با توجه به ظرفیت بالای پهلوگیری و موقعیت ویژه جغرافیایی می‌تواند پاسخگوی حجم بالایی از حمل و نقل دریایی در نوار جنوبی منطقه باشند همچنین با توجه به امکان استفاده از شبکه ریلی در بندر امام خمینی می‌توان از این وضعیت در جهت توسعه ارائه خدمات حمل و نقلی و بازرگانی بین‌المللی بهره برد .

شبکه ارتباطات جاده ای :

موقعیت استراتژیک ناحیه سبب شده است تا شبکه راه های ناحیه نیز از اهمیت و جایگاه ویژه ای برخوردار گردند. عبور محور ترانزیت آبادان - بندر امام - هندیجان ، رامهرمز - بهبهان ، بهبهان - بندر دیلم سبب شده تا شبکه راه های زمینی ناحیه همانگونه که ذکر شد از اهمیت خاصی برخوردار گردند . آرایش فضایی نقاط جمعیتی و فعالیتی به ویژه در نیمه غربی ناحیه متأثر از شبکه ارتباطی صورت پذیرفته است .

با توجه به مطالعات صورت گرفته بخش عمده ای از شبکه راههای ناحیه متعلق به نیمه شرقی است و نیمه شرقی از تراکم حدوداً ۲ برابر نیمه غربی برخوردار است . شهرستان های موجود در نیمه غربی خصوصاً شادگان و ماهشهر کمترین تراکم راههای ناحیه را به خود اختصاص می دهند ولیکن در خصوص راههای بزرگراهی ، کلیه بزرگراههای موجود متعلق به غرب ناحیه اند که در امتداد مسیر های دسترسی بنادر امام ، ماهشهر و آبادان قرار گرفته اند . عبور محور ترانزیت آبادان - اهواز از شهرستان شادگان سهم عمده ای در بالا بردن سهم این شهرستان در راههای بین ناحیه ای دارد . محورهای ارتباطی جاده ای عمده در ناحیه که نیاز به ارتقا و گسترش دارند عبارتند از :

(۱) محور ماهشهر - هندیجان :

این محور به طول ۶۹ کیلومتر ارتباط میان شهرستان ماهشهر و هندیجان را برقرار کرده و به بندر دیلم اتصال یافته و در ادامه با عبور از بندر گناوه به برازجان در استان بوشهر منتهی می شود . تقویت این محور می تواند به صورت یک کمر بند ساحلی (با اتصال به محور بندر ماهشهر - آبادان) بنادر جنوبی کشور را به یکدیگر اتصال دهد .

سایر راههای ارتباطی _ با توجه به اطلاعات موجود _ از کیفیت مناسب برخوردار بوده و نقش ناحیه ای و فرا ناحیه ای خود را به نحو احسن انجام می دهند. در انتها راههای روستایی ناحیه قرار دارند که به طور معمول دارای کیفیت پایین بوده و پوشش مناسبی ندارند به نحوی که در گروه جاده های شوسه قرار گرفته اند و غالباً بدون مشخصات و ابنیه فنی اند . بر این اساس لزوم بهسازی و ارتقای آنها یکی از چالش های اساسی روستاها به شمار میرود .

ب) منابع آب :

منابع آب موجود در ناحیه به دو صورت سطحی و زیر زمینی از طرق گوناگون نظیر احداث سد های مخزنی ، انحرافی ، شبکه های آبیاری و زهکشی و ... و نیز ایستگاههای پمپاژ و تصفیه به منظور مصارف کشاورزی ، صنعتی و شرب مورد بهره برداری قرار گرفته اند و عمدتاً در بخش کشاورزی معضلی از لحاظ شبکه های آبیاری وجود ندارد و در این زمینه می توان به توسعه روش های نوین آبیاری در ناحیه اشاره کرد .

در خصوص آب شرب مراکز زیستی ناحیه اشاره به نکات زیر ضروری است :

- از ۳ تصفیه خانه موجود در ناحیه ۳ تصفیه خانه در شهرستان بهبهان و در شهرهای آغاجری و بهبهان ، ۲ تصفیه خانه نیز در شهرستان ماهشهر در بندرماهشهر و امام خمینی مستقر هستند. ۱ تصفیه خانه نیز در شهرستان هندیجان و یک عدد در شهرستان شادگان مشغول فعالیت می باشند. چنانچه مشاهده می شود شهرستان امیدیه فاقد تصفیه خانه آب شرب می باشد. شهرهای ناحیه عمدتاً از طریق منابع آب های سطحی موجود آب مورد نیاز خود را تأمین می کنند و تنها در تصفیه خانه بهبهان درصدی کمی از آب خام از منابع زیرزمینی تأمین می شود. در اکثر شهرهای ناحیه در حال حاضر کمبودی وجود ندارد. تنها در شهرهای امیدیه و هندیجان علی رغم وجود منابع سطحی مناسب به دلیل عدم وجود امکانات تصفیه آب دارای مشکلاتی در زمینه تأمین آب شرب می باشند . در شهرستان های هندیجان افزایش کیفیت و قابلیت بهره برداری از تصفیه خانه موجود می تواند در رفع کمبود آب آشامیدنی موثر باشد .

ج) برق :

در خصوص انرژی الکتریکی با توجه به برنامه توسعه تاسیسات موجود در شرکت برق منطقه ای خوزستان و با تکمیل و اتمام برنامه های در دست اجرا ، ساختار انتقال و توزیع الکتریکی در ناحیه بهبود خواهد یافت . توسعه شبکه برق رسانی ناحیه به مراکز روستایی خصوصاً شهرستان امیدیه نیز از جمله اولویت های پیشنهادی طرح حاضر است.

د) گاز و نفت :

وجود ذخائر عظیم نفت و گاز در ناحیه سبب شکل گیری صنایع عظیم نفت و گاز در شهرستان های ناحیه خصوصا ماهشهر شده است . در توسعه شبکه گازرسانی اولویت با مراکز پر جمعیت شهری است که گاز رسانی به بخش عمده ای از آنها شامل ۵ شهر (تا سال ۱۳۸۳) صورت گرفته است. درعین حال تعداد روستاهای بهره مند از نعمت گاز در کل ناحیه بهبهان ۱۷ روستاست که عمدتاً آمیدیه و هندیجان که در مقایسه با تعداد روستاهای موجود بسیار ناچیز است . به طور کلی در بخش نفت و گاز انجام اقدامات زیر ضروری می باشد:

- ایجاد تاسیسات ذخیره سازی فرآورده های نفتی در شهرهای فاقد این تاسیسات
- امکان سنجی اجرای طرح پالایشگاه و استقرار صنایع پتروشیمی در شهرستان هندیجان
- بازسازی و نوسازی انبارهای نفتی
- اجرای خطوط گازرسانی به مراکز حوزه ها و مجموعه های ناحیه

۱-۲-۴- پیشنهاد توزیع خدمات آموزشی، درمانی، بهداشتی و سایر نیازهای ضروری بسته به عرف و

احتیاجات محلی:

در مرحله اول مطالعات طرح جامع ناحیه بهبهان بررسی وضعیت توزیع خدمات و کاربری های عمومی در سطح نقاط شهری و همچنین نحوه توزیع خدمات در سطح آبادی های ناحیه جهت تشخیص نیازها و تعیین کمبودها در مناطق روستایی بر مبنای آستانه جمعیتی انجام گردید و در پایان مرحله مذکور نیازها و کمبودهای موجود مورد تحلیل قرار گرفت.

در مرحله دوم مطالعات (مرحله حاضر) با توجه به اینکه نیمی از جمعیت ناحیه ساکن نقاط روستائی می باشند و فعالیت های وابسته به بخش کشاورزی از نقش های غالب اقتصادی موجود و پیشنهادی ناحیه بهبهان محسوب می شود، به منظور دست یابی به یکی از اهداف اصلی طرح توسعه و عمران ناحیه که توزیع متعادل خدمات در سطح ناحیه و کاهش نابرابری های اقتصادی - اجتماعی و ایجاد تعادل درون ناحیه است، در این بخش توزیع خدمات در سلسله مراتب خدمت رسانی علی رغم اینکه برخی از خدمات ضروری مورد نیاز جامعه روستایی در سطح شهرهای ناحیه قابل دسترسی هستند تاکید بیشتر در نقاط روستائی شده است. شایان ذکر است تعدادی از شهرهای موجود یا پیشنهادی در واقع کانون های نسبتاً توسعه یافته روستایی به شمار می روند که به ضرورت های سیاسی ، اقتصادی و پرکردن فاصله میان شهرهای بزرگ و متوسط ناحیه روستاهائی به صورت شهرهای کوچک تکوین یافته اند.

بررسی ها نشان می دهد که کانون های شهری ناحیه هنوز چنانکه باید در تامین خدمات سطح برتر (بیمارستان ، مراکز آموزش عالی ، اداری و ...) موفق نبوده و روستاییان و ساکنان شهرهای کوچک برای تامین پاره ای از خدمات مورد نیاز خود به شهرهای بزرگ تر ناحیه (بندرماه شهر و بهبهان) و در نهایت به اهواز مراجعه می کنند.

حاصل بررسی های انجام شده در این بخش از مطالعات در جدول ۱-۲-۱۲ تنظیم گردیده است که در آن امکانات موجود

، کمبودها و توزیع خدمات موجود و پیشنهادی مشخص گردیده است. پیش‌بینی و پیشنهاد خدمات در مناطق روستایی ناحیه با رعایت ملاحظات انجام پذیرفت که پاره ای از این ملاحظات به شرح زیر می باشد :

الف - برای تعیین برخی از خدمات مورد نیاز در مورد مراکز منظومه ، مجموعه و حوزه به ویژه در دو مورد اخیر با عنایت به استانداردها و ضوابط ارائه خدمات روستائی کشور ، امکانات و تجهیزات موجود تا حد امکان مشخص، سپس نیازها و کمبودهای هر یک از قسمتهای فوق در جدول شماره ۲-۱-۱۲ مشخص شده است .

ب - در مراکز مجموعه ها و حوزه ها به حجم جمعیت پیش بینی شده و آستانه های جمعیتی سال ۱۴۰۶ از هر یک از خدمات پیشنهادی فقط یک واحد مورد نیاز می باشد و تا افق طرح فقط ارتقاء و بهبود کیفی خدمات موجود می تواند مورد توجه قرار گیرد .

ج - در مورد خدمات بانکی در سطح حوزه های روستائی ، فقط وجود بانک مد نظر بوده است . نوع و تعداد بانکها در پیشنهادها ارائه شده مورد نظر نبوده است.

د - در بررسی های انجام شده مشخص گردید که اغلب کمبودهای روستاهای ناحیه در وضع موجود به لحاظ خدمات و کاربری های عمومی به مقطع زمانی سال ۱۳۸۶ (وضع کنونی) مربوط می گردد.

جدول شماره (۲-۱-۱۴) - امکانات و کمبودهای حوزه ها و مجموعه ها در ناحیه بهبهان

شهرستان	آبادی	موقعیت	امکانات	کمبودها
بهبهان	تل گوینه	مرکز حوزه	دبستان، مکان ورزشی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت، صندوق پست، تلفن	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، نمایندگی پست، بانک، داروخانه، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی
	درونک	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان دخترانه، کتابخانه عمومی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، آب لوله کشی، خانه بهداشت، داروخانه، صندوق پست، تلفن	دبیرستان پسرانه، مکان ورزشی، نمایندگی پست، بانک، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی
	لنگیر وسطی	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، شورای اسلامی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، برق، آب لوله کشی، داروخانه، صندوق پست، خانه بهداشت، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی	مکان ورزشی، بانک
	تل چگا علیا	مرکز حوزه	دبستان، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، مکان ورزشی، کتابخانه عمومی، شورای اسلامی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	شهرک وحدت	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، مکان ورزشی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	دبیرستان، کتابخانه عمومی، شورای اسلامی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	قلعه سید	مرکز حوزه	دبستان، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت، شورای اسلامی	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، مکان ورزشی، کتابخانه عمومی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	خیرآباد گهر	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	دبیرستان، مکان ورزشی، کتابخانه عمومی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	سر حد آقا	مرکز حوزه	دبستان، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت، شورای اسلامی	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، مکان ورزشی، کتابخانه عمومی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	دو دانگه بزرگ	مرکز مجموعه	دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، شورای اسلامی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت، نمایندگی پست، مکان ورزشی، بانک	داروخانه، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، مطب دامپزشکی
	اسد آباد	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت، صندوق پست	دبیرستان، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، کتابخانه عمومی، نمایندگی پست، مکان ورزشی، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	قالند علیا	مرکز مجموعه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی	دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، خانه بهداشت، نمایندگی پست، بانک، مطب دامپزشکی
	ابلس	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	دبیرستان، مکان ورزشی، کتابخانه عمومی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	مشهد	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان، شورای اسلامی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، برق، آب لوله کشی، گاز، داروخانه، نمایندگی پست	کتابخانه عمومی، خانه بهداشت، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک

ادامه جدول شماره (۲-۱-۱۴) - امکانات و کمبودهای حوزه ها و مجموعه ها در ناحیه بهبهان

شهرستان	آبادی	موقعیت	امکانات	کمبودها
بهبهان	آب امیری	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، داروخانه، خانه بهداشت	دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
بندر ماهشهر	هشتپه سفلی	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی	دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	مقطوع علیا	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	نهر جدید	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، تعاونی روستایی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
شادگان	جهانگیری سفلی	مرکز حوزه	دبستان، شورای اسلامی، تعاونی روستایی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	نهر مسلم	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، تعاونی روستایی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	نهر شیخ	مرکز حوزه	دبستان، شورای اسلامی، تعاونی روستایی، برق، آب لوله کشی	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	جفال	مرکز حوزه	دبستان، کتابخانه عمومی، شورای اسلامی، تعاونی روستایی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	بدرانی	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان دخترانه، شورای اسلامی، تعاونی روستایی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	دبیرستان پسرانه، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	نهر رحمه	مرکز حوزه	دبستان، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	درویشی	مرکز مجموعه	دبستان، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، تعاونی روستایی، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک، پمپ بنزین، دفتر دامپزشکی
	حسینی (غریبه)	مرکز مجموعه	دبستان، مدرسه راهنمایی پسرانه، شورای اسلامی، برق، تعاونی روستایی، مرکز خدمات کشاورزی، خانه بهداشت	مدرسه راهنمایی دخترانه، دبیرستان، آب لوله کشی، تعاونی روستایی، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک، پمپ بنزین، دفتر دامپزشکی
	چومه سید علوان	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، گاز	دبیرستان، تعاونی روستایی، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک

ادامه جدول شماره (۲-۱-۱۴) - امکانات و کمبودهای حوزه ها و مجموعه ها در ناحیه بهبهان

شهرستان	آبادی	موقعیت	امکانات	کمبودها
شادگان	مکنیه صلاحویه	مرکز حوزه	دبستان، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت، تعاونی روستایی	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	رگبه	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	دبیرستان، تعاونی روستایی، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	عبودی	مرکز مجموعه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت، تعاونی روستایی	دبیرستان، آب لوله کشی، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک، پمپ بنزین، دفتر دامپزشکی
	آبوجنام	مرکز حوزه	شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	دریسه وسطی	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان پسرانه، کتابخانه عمومی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی	دبیرستان دخترانه، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، بانک
	سلیمانیه	مرکز حوزه	دبستان، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
هندیجان	چهل منی	مرکز حوزه	دبستان، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، تعاونی روستایی	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	امامزاده عبدا...	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، تعاونی روستایی، مکان ورزشی، خانه بهداشت، صندوق پست	دبیرستان، کتابخانه عمومی، مرکز خدمات کشاورزی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	ناصر آباد	مرکز حوزه	دبستان، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، مکان ورزشی، خانه بهداشت، صندوق پست	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	سویره	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، تعاونی روستایی، خانه بهداشت، داروخانه	دبیرستان، کتابخانه عمومی، مرکز خدمات کشاورزی، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	مشراگه	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	دبیرستان، شورای اسلامی، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	ده ملا بزرگ	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان، شورای اسلامی، تعاونی روستایی، مرکز خدمات کشاورزی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
چم کلگه	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی پسرانه، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	مدرسه راهنمایی دخترانه، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک	

ادامه جدول شماره (۲-۱-۱۴) - امکانات و کمبودهای حوزه ها و مجموعه ها در ناحیه بهبهان

شهرستان	آبادی	موقعیت	امکانات	کمبودها
امیدیه	صفر	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، گاز، خانه بهداشت	کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	جایزان کهنه	مرکز حوزه	دبستان، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	آب باران دو	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	امیر المومنین	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، برق، شورای اسلامی، آب لوله کشی، کتابخانه عمومی، خانه بهداشت	دبیرستان، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	چاه سالم	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان دخترانه، شورای اسلامی، تعاونی روستایی، برق، آب لوله کشی، کتابخانه عمومی، خانه بهداشت	دبیرستان پسرانه، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	آسیاب	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان، شورای اسلامی، تعاونی روستایی، مرکز خدمات کشاورزی، برق، آب لوله کشی، گاز، خانه بهداشت	کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	حبیبه علیا	مرکز حوزه	دبستان، شورای اسلامی، برق، آب لوله کشی،	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	آسیاب	مرکز حوزه	دبستان، مدرسه راهنمایی، دبیرستان، شورای اسلامی، مرکز خدمات کشاورزی، تعاونی روستایی، برق، آب لوله کشی، خانه بهداشت	کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	گرگر سفلی	مرکز حوزه	دبستان، شورای اسلامی، تعاونی روستایی، برق، آب لوله کشی	مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک
	دونه	مرکز حوزه	دبستان، برق، آب لوله کشی	شورای اسلامی، کتابخانه عمومی، خانه بهداشت، مدرسه راهنمایی، دبیرستان، کتابخانه عمومی، مکان ورزشی، مرکز خدمات کشاورزی، خانه بهداشت، داروخانه، نمایندگی پست، تعمیر گاه ماشین آلات کشاورزی، بانک

۱-۳-۱ تدوین برنامه و مدیریت اجرای طرحهای پیشنهادی و پیش بینی منابع مالی:

۱-۳-۱-۱- برآورد کلی اعتبارات لازم برای اجرای طرح و پیشنهادهای ارائه شده، با در نظر گرفتن حدود

اعتبارات و امکانات سازمان های اجرایی مربوط

در این قسمت تلاش می شود تا برآوردی از هزینه های طرح های پیشنهادی ارائه شود. در ابتدا لازم به ذکر است منابع مالی مورد نیاز طرح عمران ناحیه بهبهان از طریق منابع ملی، استانی، مردمی و خصوصی تأمین می گردد. در جدول شماره (۱-۱-۳) پیش بینی منابع مالی مورد نیاز طرح عمران ناحیه مشخص گردیده است.

برای به دست آوردن هزینه های طرح های پیشنهادی از فهرست بها اعلام شده توسط سازمان مدیریت و در نظر گرفتن فرم های موجود هزینه های طرح های اجرایی استفاده شده است باید توجه داشت که این هزینه ها عمدتاً هزینه های ساخت را در بر می گیرد و هزینه های تجهیز در آنها اعمال نشده است. بر این اساس میزان هزینه های مورد نیاز جهت تأمین امکانات مورد نیاز در مراکز حوزه ها معادل ۲۵۰ میلیارد ریال به دست می آید. لازم به ذکر است این ارقام براساس ارقام سال ثابت ۱۳۸۶ محاسبه شده و تورم در آن نقشی ندارد.

جدول ۱-۱-۳ برآورد مالی پروژه های پیشنهادی در مراکز حوزه ها

ردیف	خدمات	تعداد	سطح زیر بنای هر واحد (متر مربع)	هزینه هر متر مربع (هزار ریال) جاری	هزینه ساخت هر واحد (هزار ریال)	هزینه کل (میلیون ریال)
۱	دبستان	۴	۲۵۰	۳۰۰۰	۷۵۰۰۰۰	۳۰۰۰
۲	راهنمایی	۴۱	۲۵۰	۳۰۰۰	۷۵۰۰۰۰	۳۰۷۵۰
۳	دبیرستان	۷۷	۲۵۰	۳۰۰۰	۷۵۰۰۰۰	۵۷۷۵۰
۴	کتابخانه عمومی	۴۱	۱۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۱۲۳۰۰
۵	مکان ورزشی	۴۲	۳۰۰	۱۲۰۰	۳۶۰۰۰۰	۱۵۱۲۰
۶	بانک	۵۰	۶۰	۳۰۰۰	۱۸۰۰۰۰	۹۰۰۰
۷	نمایندگی پست	۴۹	۵۰	۳۰۰۰	۱۵۰۰۰۰	۷۳۵۰
۸	داروخانه	۴۱	۴۰	۳۰۰۰	۱۲۰۰۰۰	۴۹۲۰
۹	مرکز خدمات جهاد کشاورزی	۳۷	۱۵۰	۲۷۰۰	۴۰۵۰۰۰	۱۴۹۸۵
۱۰	تعاونی روستایی	۲۵	۱۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۷۵۰۰۰
۱۱	تعمیرگاه ماشین آلات کشاورزی	۵۱	۱۲۰	۲۶۰۰	۳۱۲۰۰۰	۱۵۹۱۲
۱۲	خانه بهداشت	۱۴	۱۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۴۲۰۰
جمع کل						۲۵۰۲۸۷

۱-۳-۲ تعیین و توجیه اولویت های اجرای پیشنهادهای ارائه شده:

تعیین و توجیه اولویت های اجرایی پیشنهادات ارائه شده (الویت بندی طرح ها و پروژه های پیشنهادی) در طرح های توسعه و عمران ناحیه از دیدگاه های مختلف قابل بررسی است. از دیدگاه صرفاً اقتصادی، هر گونه الویت توسعه و عمران ناحیه ای باید در چارچوب استعدادها و توان های مناطق و بویژه توان های طبیعی موجود تعیین شود. زاویه اجتماعی این اولویت ها ضرورت تامین حداقلی از نیازهای ضروری ساکنین را ایجاب می نماید. لذا بر اساس یک روش منطقی و با توجه به شناخت کمبودها و نقاط ضعف مناطق روستایی، حوزه ها و منظومه ها پیشنهادات و برنامه های طرح عمران ناحیه با تلفیقی از شرایط بدست آمده اولویت بندی شده است که برخی از آنها در زیر آمده است:

- الویت بندی بر اساس تقسیمات کالبدی و سلسله مراتب
 - اولویت بندی بر اساس ماهیت طرح ها
 - اولویت بندی بر اساس برنامه های توسعه اقتصادی و اجتماعی
 - اولویت بندی بر اساس جمعیت
 - تعیین اولویت ها با توجه به مزیت های نسبی
- در زیر به تشریح هر کدام از این اولویت بندی ها می پردازیم.

۱-۳-۲-۱ اولویت بندی بر اساس سلسله مراتب پیشنهادی

این الویت بندی در دو سطح کلان و خرد و با توجه به اهداف ساختاری طرح عمران ناحیه تعیین می گردد. به نحوی که به منظور دستیابی به ساختار پیشنهادی، ابتدا تقویت مراکز سطح بالاتر ناحیه در الویت قرار داشته و مراکز منظومه ها اولویت اول را دارند زیرا سلسله مراتب شهرها را کامل می کنند. مراکز بالاتر نظیر منظومه، مجموعه و حوزه زمانی می توانند بعنوان یک مرکزیت نیرومند عمل نمایند که حوزه های ماورا توسعه یافته ای داشته باشند. بنابراین پرداختن به خدمات اجتماعی و رفاهی سطوح خرد از جمله روستاها در اولویت قرار می گیرد. با توجه به آنچه گفته شد اولویت بندی

براساس شیوه فوق الذکر به شرح زیر می باشد:

• اولویت های نخست

این اولویت ها شامل موارد زیر است :

- برطرف نمودن کمبودهای خدماتی در مراکز خرد ناحیه ، منظومه ، مجموعه و حوزه
- اجرای خدمات پیشنهادی با اولویت اول در سطح منظومه ها و مجموعه ها و با اولویت بعدی در سطح حوزه ها
- برطرف نمودن کمبودهای خدماتی در روستاهای ناحیه براساس اولویت خدمات بهداشتی - درمانی و آموزشی و اولویت های بعدی خدمات فرهنگی و رفاهی

• اولویت های دوم

در سطح خرد اولویت های دوم را می توان به شرح زیر برشمرد :

- رفع کمبودهای مناطق محروم روستایی
- رفع کمبودهای مراکز حوزه های روستایی پیشنهادی
- رفع کمبودهای مراکز مجموعه و همچنین اجرای پیشنهادات طرح عمران ناحیه در این مراکز

۱-۲-۳ اولویت بندی براساس ماهیت طرحها

پیشنهادات طرح عمران ناحیه دارای دو ویژگی کلی است . یک دسته از این پیشنهادات برای رفع کمبودها و تنگناهای وضع موجود ارائه شده که زمینه ساز تقویت و توسعه پایه اقتصادی - اجتماعی و نیازهای عمرانی ناحیه می شود مانند تاسیسات زیر بنایی ، خدمات رفاهی - اجتماعی و غیره .

دسته دوم پیشنهادات موجبات ارتقای سطح رشد و توسعه ناحیه را فراهم می سازد . که عمدتاً شامل برنامه های تعریف شده در مقیاس کوچک تر و در قالب طرح های تفضیلی و مطالعاتی پیشنهادی قابل ارائه هستند . به لحاظ تعیین اولویت می توان گفت که پیشنهادات دسته اول نسبت به پیشنهادات دسته دوم در اولویت قرار دارند . زیرا این پیشنهادات با کاهش مشکلات توسعه ناحیه ، می توانند زمینه های رشد و توسعه بیشتر آنرا فراهم سازند . چرا که

بدون توجه به آنها برنامه های دیگر در صورت عملی شدن با شکست مواجه می شوند.

اولویت بندی بر اساس ماهیت طرحها به شرح زیر است :

اولویت اول : ایجاد زیربناها به منظور کاهش محرومیت مناطق

الویت دوم : ایجاد ساختار ، سازماندهی و مدیریت بهینه ناحیه با توجه به اهمیت سلسله مراتب

الویت سوم : اجرای پروژه های پیشتاز در هر دسته که اولویت با پروژه های مطالعاتی بوده و از نظر موضوعی نیز

اولویت با پروژه های حذف و یا کاهش فقر می باشد .

۱-۳-۲-۳ اولویت بندی بر اساس برنامه های توسعه اجتماعی و اقتصادی

برنامه های توسعه اجتماعی و اقتصادی در مقاطع پنج ساله تنظیم می گردند ، آخرین برنامه موجود، برنامه چهارم توسعه اجتماعی و اقتصادی است که اعتبارات مورد نیاز آن براساس شاخص های هدف ، هر سال به بخش مربوطه اختصاص داده شده است . بنابر این یکی از روش های اولویت بندی ، تبعیت از این برنامه می باشد . مشکل اولویت بندی براساس این برنامه این است که بدلیل عدم تطابق زمانی این برنامه با طرح عمران ناحیه و همچنین نبود اطلاعات کافی از میزان و سهم دقیق اعتبارات باقیمانده هر فصل ، امکان تحقق آن کمتر می شود اما چون این اصل بر توسعه متعادل است ، پروژه های فرهنگی- اجتماعی بر پروژه های اقتصادی اولویت دارند و از سوی دیگر پروژه های بزرگ نیز در صورتی اولویت دارند که سبب بی تعادلی در توسعه نشوند .

۱-۳-۲-۴ اولویت بندی براساس مزیت های نسبی و جمعیت

- روش دیگر اولویت بندی پروژه ها و پیشنهادات در طرح عمران ناحیه استفاده از مزیت های نسبی مناطق اجتماعی ، اقتصادی از سویی و بازدهی پیشنهادات از سوی دیگر است . بنابراین در این شیوه ، پروژه هایی باید در اولویت اول قرار گیرند که تطابق بیشتر با قابلیت های توسعه در مناطق واجد قابلیت را دارا هستند . مثلاً مراکز عمده کشاورزی و صنعتی ناحیه مزیت نسبی بیشتری دارند . در این روش ، مناطق محروم با قابلیت جمعیتی بالاتر و بیشتر، مزیت بیشتر و اولویت بالاتری نسبت به نقاط مشابه با میزان جمعیت کمتر دارند . از دیدگاه طرح عمران ناحیه همچنین اولویت های خاصی به شرح زیر نیز وجود دارد:
 - نقاط کم خطر از نظر زلزله اولویت دارند .
 - توسعه و عمران در حوزه های زیست محیطی فاقد اولویت است .
 - اولویتها متناسب و هماهنگ با سلسله مراتب است .
 - انتظام بخشی به الگوی توسعه ناحیه اولویت دارد.
- با توجه به آنچه که در مورد روش شناسی تعیین اولویت های اجرایی پیشنهادات مطرح شده در برنامه های توسعه و عمران ناحیه بهبهان گفته شد، روش هایی مطلوبترند که با اهداف طرح عمران ناحیه همخوانی بیشتری داشته باشند. در این میان روش تعیین اولویت های کالبدی (سلسله مراتب پیشنهادی) و نیز روش تعیین شاخص که با برنامه های توسعه اقتصادی و اجتماعی سازگاری دارند، انتخاب شده اند .

۱-۳-۲-۵ طبقه بندی طرح های پیشنهادی با توجه به روشهای منتخب الویت بندی

طبقه بندی طرح های پیشنهادی عمران ناحیه با توجه به روشهای منتخب اولویت بندی را می توان به شرح زیر بیان کرد .

- الویت های مطالعاتی

از دیدگاه برنامه ریزی منطقه ای طرح های عمران ناحیه ، جزو طرحهای میانی بوده واز یک سو باید از طرحها و مطالعات فرادست خود تبعیت کنند و از سوی دیگر این مطالعات خود طرح فرادست محسوب می گردند . زیرا مطالعات و طرحهای گوناگونی را می توان برشمرد که منتج از مطالعات طرح عمران ناحیه می باشند اهم این مطالعات در سطح ناحیه ای و خرد ناحیه به شرح زیر است :

- پهنه بندی خطر
 - بهینه سازی گردآوری و دفن زباله های شهری
 - گونه شناسی مسکن روستائی
 - مکان یابی بهینه تاسیسات و تجهیزات ناحیه ای
 - تهیه طرحهای آبخیزداری در حوزه های پیش بینی شده
 - ساماندهی فضا و سکونتگاه های روستائی شهرستان (خرد ناحیه)
 - طرح جامع ، تفصیلی و هادی مراکز روستائی و شهری
- درمجموع یکی از اولویت های اساسی در اجرای طرح های توسعه و عمران ناحیه تهیه مطالعات پایین دست نظیر طرحهای فوق الذکر برای هدایت امر توسعه در مناطق مختلف ناحیه می باشد .

- اولویت های اجرایی

اولویت های اجرایی بر اساس عوامل مختلف تعیین می شود. در اینجا به اولویت بندی پروژه های پیشنهادی می پردازیم:

اولویت اول: لوله کشی آب بهداشتی، برق دبستان، مدرسه راهنمایی، راه مناسب، خانه بهداشت، جایگاه عرضه مواد سوختی (مرکز مجموعه)، تسهیلات زایمان در مراکز بهداشتی-درمانی (مرکز منظومه)، فروشگاه تعاونی، داروخانه، دسترسی به تلفن.

اولویت دوم: دبیرستان، مرکز بهداشتی درمانی (مرکز مجموعه)، نمایندگی پست، کتابخانه عمومی، تعمیرگاه ماشین آلات کشاورزی و نقلیه، شرکت تعاونی تولید روستایی، پمپ بنزین، مدرسه شبانه روزی (مرکز منظومه)، مطب پزشکی (مرکز مجموعه)، مجموعه ورزشی روباز، بانک و مرکز تلفن.

اولویت سوم: مرکز خدمات روستایی، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای (مرکز مجموعه)، دفتر پست و مخابرات.

اولویت چهارم: سایر امکانات.

۱-۳-۳ نظام ساختاری پیشنهادی مدیریت، اجرا و نظارت طرح عمران ناحیه

هدف کلی طرح عمران ناحیه تعیین کاربری‌های با مقیاس کلان، ارائه برنامه توسعه ناحیه بعنوان مجموعه‌ای از چند شهرستان با توجه به کمبودها و امکانات می باشد.

نتایج مطالعات طرح عبارتند از:

۱. منطقه بندی اراضی

در این زمینه استانداری، فرمانداری‌های شهرستان‌های ناحیه، سازمان های مسکن و شهرسازی، سازمان حفاظت از محیط زیست، زمین شهری، جهاد کشاورزی، آب منطقه ای، صنایع و معادن، شهرداریها و بنیاد مسکن مشارکت خواهند داشت.

۲. سطح بندی مراکز جمعیتی و خدماتی

بخشداریها، فرمانداریهای شهرستانهای ناحیه، جهاد کشاورزی، شهرداری‌های شهرهای ناحیه، آموزش و پرورش، بهداشت و درمان، بهزیستی، ارتباطات و فن آوری اطلاعات، راه و ترابری و... نقش مهمی در این مرحله خواهند داشت.

۳. برنامه های پیشنهادی

در زمینه تهیه برنامه های پیشنهادی، سازمان مسکن و شهر سازی، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی استانداری، شوراهای برنامه‌ریزی استان و شهرستان نقش اساسی بر عهده خواهند داشت.

• ساختار پیشنهادی طرح توسعه و عمران:

تهیه، تصویب و اجرای طرح‌های توسعه و عمران بعنوان اقدام قطعی و محصول نهائی فرآیندی است شامل اقدامات پیوسته و مستمر که مراحل اصلی آن عبارتند از مدیریت، برنامه ریزی، اجرا، نظارت و ارزشیابی.

۱. مدیریت

بر اساس ساختار پیشنهادی، مدیریت کلان طرح عمران و توسعه ناحیه برعهده استاندار بعنوان بالاترین مقام مسئول استان و فرمانداران شهرستانهای ناحیه می باشد.

بدین ترتیب کلیه مراحل زیر نظر استاندار انجام و گزارشات مربوطه نیز به استانداری ارائه می گردد. معاونت عمرانی، دفتر فنی استانداری نیز در این رابطه وظایفی بر عهده خواهند داشت.

۲. برنامه ریزی

طرح عمران و توسعه بعنوان سند توسعه ناحیه ای پس از نهائی شدن از طریق استاندار به معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی استانداری جهت طرح در شورای برنامه ریزی ارجاع می گردد.

شورای برنامه ریزی استان پروژه های پیشنهادی را در قالب برنامه های سالیانه تصویب تا پس از تامین اعتبار معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی به دستگاه اجرائی ذیربط ابلاغ گردد.

ترکیب اعضاء شورای برنامه ریزی استان :

۱. استاندار (رئیس شورا)

۲. معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی استانداری (دبیر شورا)

۳. دو نفر به انتخاب شورا

۴. مسئولین سازمانهای ذیربط بنا به مورد

۵. رئیس سازمان جهاد کشاورزی

۶. رئیس محیط زیست

۷. رئیس سازمان آموزش و پرورش

۸. رئیس سازمان صنایع و معادن

۹. رئیس سازمان مسکن و شهر سازی

۳. نظارت و ارزشیابی

نظارت و ارزشیابی بعنوان یکی از مراحل مهم طرح به دو صورت انجام می پذیرد.

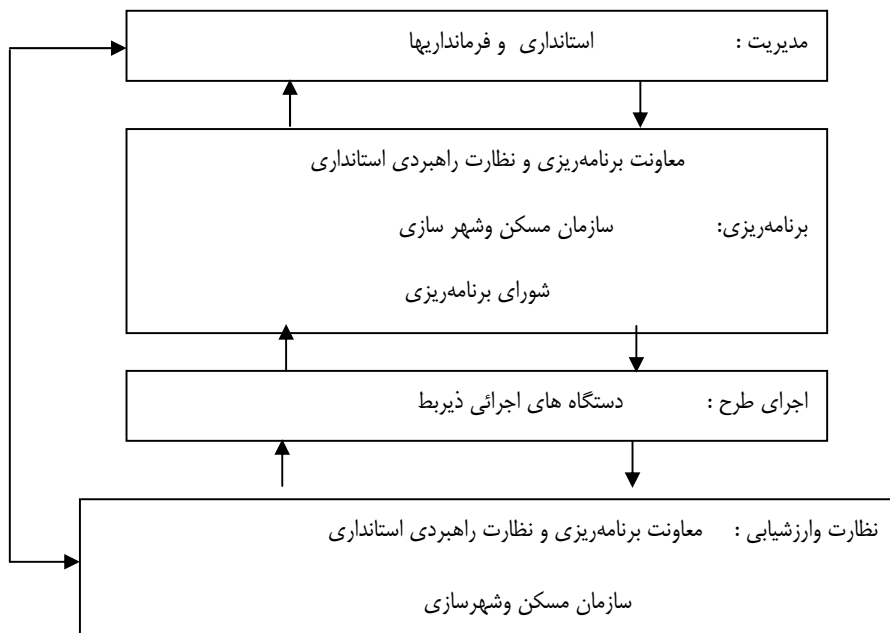
الف - نظارت برنامه ای :

مسئولیت این نوع نظارت برعهده معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی استانداری است ، بدین ترتیب که گزارشات مربوط به پیشرفت زمانی پروژه ها و تطبیق آن با برنامه زمان بندی مصوب ، میزان جذب بودجه های تخصیصی و... به معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی استانداری ارسال تا پس از نهائی شدن جهت تصویب استاندار ارسال گردد.

ب- نظارت اجرائی :

نظارت اجرائی اعم از تطبیق پروژه ها با مشخصات فنی و بطور کلی نظارت کیفی و کمی بر عهده سازمان مسکن و شهر سازی استان خواهد بود و گزارشات مربوطه به استاندار ارائه می گردد.

نمودار ساختار پیشنهادی طرح عمران و توسعه ناحیه

• وظایف دستگاهها و نهادها در رابطه با طرح عمران و توسعه ناحیه

قبلاً نقش استانداری، فرمانداری ها، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی استانداری و سازمان مسکن و شهر سازی مشخص گردیده، در اینجا به وظایف سایر دستگاه های اجرائی و نهادها می پردازیم.

سازمان آموزش و پرورش

رفع کمبود فضاهای آموزشی در مقاطع تحصیلی ابتدائی، راهنمائی، ودیورستان در قالب طرح پیشنهادی.

سازمان بهداشت و درمان

احداث خانه های بهداشت، رفع کمبودها و حل مشکلات بهداشتی ناحیه.

سازمان جهاد کشاورزی

اجرای طرحهای احیاء و توسعه جنگلها، مراکز بهداشتی و درمانی روستائی، مراکز جهاد دهستان، تعاونیهای روستائی و عشایری، مراکز خدمات روستائی و ...

سازمان راه و ترابری

اجرای پروژه های پیشنهادی در زمینه ارتقاء وضعیت راههای موجود، ایجاد راههای جدید، تجهیز راهها به پارکینگ و خدمات بین راهی.

سازمان ارتباطات و فن آوری اطلاعات

اجرای پروژه های پست، مخابرات و ایجاد زیر ساختهای مربوطه.

شرکت برق منطقه ای

رفع کمبودهای وضع موجود و اجرای پروژه های تامین برق.

سازمان محیط زیست

اجرای مصوبات مربوط به آمایش سرزمین و اجرای ضوابط محیط زیست پیشنهادی طرح .

بنیاد مسکن

تهیه طرحهای هادی و مسکن روستائی .

سازمان آموزش فنی و حرفه ای

ایجاد مراکز آموزشی و آموزش حرفه های مختلف .

سازمان تربیت بدنی

ایجاد فضاهای ورزشی سرپوشیده ، زمین ورزشی و آموزش رشته های مختلف ورزشی .

سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی

احداث کتابخانه ، کانونهای فرهنگی و هنری ، امور مساجد و ...

نکته مهم در رابطه با انجام موفقیت آمیز مراحل مختلف طرح توسعه و عمران ناحیه آن است که بین ارگانها و نهادهای مسئول ، همکاری و هماهنگی لازم صورت پذیرد .

نکته دیگر آنکه مشارکت نهادهای مردمی و مقامات محلی از طریق تبادل نظر نقش بسیار موثری در مطلوبیت تصمیم گیری خواهد داشت .

باید توجه داشت که مشارکت شوراهای محلی اعم از شهر ، شهرستان ، بخش و... در انجام مراحل مختلف طرح توسعه و عمران در حصول نتایج مطلوب طرح موثر خواهد بود.

